

Fremsat den 24. februar 2016 af uddannelses- og forskningsministeren (Esben Lunde Larsen)

Forslag

til

Lov om aktiviteter i det ydre rum

Kapitel 1

Formål og anvendelsesområde

§ 1. Formålet med loven er at fastlægge rammerne for, at danske aktiviteter i det ydre rum finder sted på et reguleret og sikkerhedsmæssigt betryggende grundlag gennem

- 1) godkendelse af og tilsyn med aktiviteter i det ydre rum,
- 2) registrering af rumgenstande og
- 3) sikring af klarhed om aktørernes ansvar for skader forvoldt af rumgenstande.

§ 2. Loven finder anvendelse på rumaktiviteter, som foretages i den danske stat.

Stk. 2. Loven finder endvidere anvendelse på rumaktiviteter, som uden for den danske stat foretages

- 1) på dansk fartøj eller indretning eller
- 2) af danske operatører.

§ 3. Uddannelses- og forskningsministeren kan efter forhandling med forsvarsministeren og transport- og bygningsministeren fastsætte regler om, at §§ 5-9 og 11-21 og regler udstedt i medfør heraf skal finde tilsvarende anvendelse for så vidt angår civile aktiviteter i højder under det ydre rum, som ikke er omfattet af definitionerne i § 4, nr. 1 og 2.

Kapitel 2

Definitioner

§ 4. I denne lov forstås ved:

- 1) Rumaktivitet: Opsendelse af rumgenstande til det ydre rum, drift, styring af og tilbagevenden af rumgenstande til jorden samt andre aktiviteter, som er væsentlige i forbindelse hermed.
- 2) Rumgenstand: Enhver genstand, der er opsendt eller planlægges opsendt til det ydre rum, herunder dens enkelte dele, samt enhver anordning, der er anvendt eller planlægges anvendt til at opsende en genstand til det ydre rum.
- 3) Operatør: En fysisk eller juridisk person, der udfører eller påtager sig at udføre rumaktiviteter.

- 4) Ydre rum: Den del af rummet, der ligger over 100 km over havets overflade.
- 5) Ejer: En fysisk eller juridisk person, der ejer en rumgenstand.
- 6) Opsendende stat: En stat, som opsender eller udvirker opsendelse af en rumgenstand, eller fra hvis territorium eller indretning en rumgenstand opsendes.

Kapitel 3

Godkendelse af rumaktiviteter

§ 5. En rumaktivitet må alene udføres efter forudgående godkendelse fra uddannelses- og forskningsministeren.

§ 6. Godkendelse efter § 5 sker på baggrund af ansøgning fra operatøren og forudsætter dokumentation for følgende:

- 1) Ejerforholdene for rumgenstanden.
- 2) At operatøren har de nødvendige kvalifikationer, herunder teknisk viden og finansiell formåen til at udføre den ansøgte rumaktivitet.
- 3) At den ansøgte rumaktivitet udføres sikkerhedsmæssigt betryggende og lever op til relevante standarder og retningslinjer.
- 4) At operatøren har truffet passende foranstaltninger i forhold til håndtering af rumaffald.
- 5) At den ansøgte rumaktivitet udføres miljømæssigt betryggende.
- 6) At den ansøgte rumaktivitet ikke strider mod nationale sikkerhedsinteresser, Danmarks internationale forpligtelser eller udenrigspolitiske interesser.
- 7) At operatøren overholder krav om forsikring eller anden sikkerhed fastsat i medfør af § 13, stk. 1, 1. pkt.
- 8) At operatøren overholder gældende regler under Den Internationale Telekommunikationsunion med hensyn til frekvensallokeringer og banepositioner.

Stk. 2. Ved ansøgning om godkendelse skal operatøren erklære, at gældende regler om eksportkontrol er overholdt.

Stk. 3. Operatøren er ansvarlig for rigtigheden af de oplysninger, som operatøren har afgivet ved ansøgning om godkendelse.

§ 7. Uddannelses- og forskningsministeren kan fastsætte nærmere regler om krav vedrørende de forhold, der fremgår af § 6, stk. 1, nr. 1-6, som forudsætning for, at en rumaktivitet kan godkendes efter § 5, samt nærmere regler om procedurer for ansøgning efter § 6, stk. 1 og 2.

Kapitel 4

Oplysningspligt, ændring og tilbagekaldelse

§ 8. Operatøren skal ved nye eller ændrede forhold af betydning for en godkendelse meddelt efter § 5 straks og af egen drift indberette alle oplysninger herom til uddannelses- og forskningsministeren, herunder oplysninger om ikke-planlagte hændelser og om rumaktivitetens afslutning.

§ 9. Uddannelses- og forskningsministeren kan ændre en godkendelse meddelt efter § 5, hvis betingelserne for godkendelsen tilsidesættes, eller de faktiske forhold nødvendiggør ændringer.

Stk. 2. Ved tilsidesættelse af væsentlige betingelser for godkendelsen kan uddannelses- og forskningsministeren tilbagekalde godkendelsen. Ved tilbagekaldelsen kan ministeren påbyde operatøren at lade rumaktiviteten videreføre ved anden operatør eller at afslutte rumaktiviteten.

Kapitel 5

Registrering

§ 10. Uddannelses- og forskningsministeren opretter og fører et offentligt register over rumgenstande. Registret skal indeholde oplysninger om rumgenstande, der sendes i kredsløb om jorden eller længere ud i det ydre rum, og for hvilke Danmark er opsendende stat.

Stk. 2. Hvis både Danmark og en eller flere stater, som er omfattet af konvention af 14. januar 1975 om registrering af genstande, der sendes ud i det ydre rum, betragtes som opsendende stater, registrerer uddannelses- og forskningsministeren rumgenstanden, når det er bestemt i en aftale mellem de berørte stater.

Stk. 3. Uddannelses- og forskningsministeren viderefører oplysninger til FN's generalsekretær som fastsat i konventionen, der er nævnt i stk. 2.

Stk. 4. Uddannelses- og forskningsministeren fastsætter nærmere regler om det offentlige register over rumgenstande, og hvilke oplysninger operatøren skal indberette til brug for registrering.

Kapitel 6

Erstatning og forsikring

§ 11. Operatøren er forpligtet til at erstatte skade, som en rumgenstand forvolder på personer eller ejendom på jorden såvel som på luftfartøjer under flyvning.

Stk. 2. For skader forvoldt af en rumgenstand i situationer, der ikke er omfattet af stk. 1, er operatøren ansvarlig efter dansk rets almindelige erstatningsregler.

Stk. 3. Har skadelidte med forsæt eller grov uagtsomhed medvirket til skaden, kan erstatningen nedsættes eller bortfalde.

Stk. 4. Uddannelses- og forskningsministeren kan fastsætte regler om begrænsning af operatørens erstatningspligt efter stk. 1 og 2.

§ 12. Har staten betalt erstatning for en skade forvoldt af en rumgenstand, kan staten gøre krav gældende mod operatøren af rumgenstanden i det omfang, operatøren er ansvarlig efter § 11, stk. 1 og 2.

Stk. 2. Regler om begrænsning af erstatningspligten, jf. § 11, stk. 4, finder tilsvarende anvendelse i forhold til det krav, staten kan gøre gældende mod operatøren efter stk. 1.

§ 13. Som betingelse for at godkende en rumaktivitet, jf. § 5, kan uddannelses- og forskningsministeren stille krav om, at operatøren tegner forsikring eller stiller anden tilsvarende sikkerhed til dækning af ansvaret efter § 11, stk. 1 og 2. Hvis der er tegnet forsikring, hæfter forsikringsselskabet umiddelbart over for skadelidte for erstatning efter § 11, stk. 1 og 2, og over for staten i det omfang, staten har adgang til regres efter § 12, stk. 1.

Stk. 2. Institutioner omfattet af statens selvforsikringsordning er undtaget fra forsikringspligten.

Stk. 3. Uddannelses- og forskningsministeren kan fastsætte nærmere regler om forsikringspligtens omfang og gennemførelse samt om anden sikkerhed, jf. stk. 1.

§ 14. Anlægger skadelidte eller staten sag mod forsikringsselskabet, skal selskabet tilsige operatøren til ethvert retsmøde med det varsel, som efter retsplejeloven gælder for vidner i borgerlige sager. Tilsigelsen skal indeholde oplysning om reglerne i stk. 2.

Stk. 2. En operatør, der tilsiges efter stk. 1, kan ved at fremsætte begæring herom til retsbogen indtræde som part i sagen. Indtræder operatøren ikke, er afgørelsen af erstatningsspørgsmålet ved dom eller forlig bindende for operatøren.

Kapitel 7

Overførsel af rumgenstande eller rumaktiviteter

§ 15. Overførsel af rumgenstande eller rumaktiviteter til anden ejer eller operatør må alene ske efter forudgående godkendelse fra uddannelses- og forskningsministeren i henhold til lovens kapitel 3.

Stk. 2. I det omfang, der ønskes overførsel til ejer eller operatør hjemmehørende i en anden stat, kan uddannelses- og forskningsministeren stille krav om forudgående aftale med denne stat om overtagelse af erstatningsansvaret.

Kapitel 8

Tilsyn, dispensation og bemyndigelse

§ 16. Uddannelses- og forskningsministeren fører tilsyn med, at denne lov og regler fastsat i medfør heraf overholdes.

Stk. 2. Ejere og operatører skal efter anmodning fra uddannelses- og forskningsministeren afgive enhver oplysning,

som er nødvendig for udøvelsen af tilsynsforpligtelsen efter stk. 1.

§ 17. Uddannelses- og forskningsministeren eller den, ministeren bemyndiger dertil, har til enhver tid mod behørig legitimation og uden retskendelse adgang til operatørens anlæg, virksomhed eller øvrige lokaliteter for at tilvejebringe oplysninger til brug for gennemførelse af tilsyn efter § 16.

§ 18. Uddannelses- og forskningsministeren kan meddele dispensation til statslige ejere eller operatører fra kravet om godkendelse efter § 5 og kravet om tilsyn efter §§ 16 og 17.

§ 19. Uddannelses- og forskningsministeren kan fastsætte regler om kommunikation på andre sprog end dansk og om digital kommunikation, herunder om anvendelse af bestemte it-systemer, særlige digitale formater, digital signatur m.v.

Stk. 2. Uddannelses- og forskningsministeren kan endvidere fastsætte regler om dækning af Uddannelses- og Forskningsministeriets omkostninger ved

- 1) ansøgningsbehandlingen, jf. kapitel 3,
- 2) ændring og tilbagekaldelse, jf. kapitel 4,
- 3) overførsel af rumgenstande eller rumaktiviteter, jf. kapitel 7, og
- 4) gennemførelse af tilsyn, jf. §§ 16 og 17.

§ 20. Uddannelses- og forskningsministeren kan bemyndige en statslig myndighed under ministeriet eller andre statslige myndigheder efter forhandling med vedkommende minister til at udøve de beføjelser, der i denne lov er tillagt uddannelses- og forskningsministeren.

Stk. 2. Uddannelses- og forskningsministeren kan fastsætte regler om adgangen til at påklage afgørelser, der er truffet i henhold til bemyndigelse efter stk. 1, herunder at afgørelserne ikke skal kunne påklages.

Stk. 3. Uddannelses- og forskningsministeren kan fastsætte nærmere regler om udøvelsen af de beføjelser, som en anden statslig myndighed efter forhandling med vedkommende minister bliver bemyndiget til at udøve efter stk. 1.

Kapitel 9

Straffebestemmelser

§ 21. Overtrædelse af lovens § 5, § 8, § 9, stk. 2, 2. pkt., § 15, stk.1, eller § 16, stk. 2, samt manglende overholdelse af krav om forsikringsdækning eller anden tilsvarende sikkerhedsstillelse, jf. § 13, stk. 1, 1. pkt., straffes med bøde eller fængsel indtil 4 måneder, medmindre højere straf er forskyldt efter den øvrige lovgivning.

Stk. 2. Ved forsætlige overtrædelser og under særligt skærpende omstændigheder kan straffen stige til fængsel indtil 2 år. Som særligt skærpende omstændigheder anses navnlig tilfælde, hvor andres liv eller legeme udsættes for fare, eller hvor der er tale om overtrædelser af mere systematisk karakter.

Stk. 3. I forskrifter, der udstedes i medfør af § 10, stk. 4, kan der fastsættes straf af bøde eller fængsel i indtil 4 måneder.

Stk. 4. Der kan pålægges selskaber m.v. (juridiske personer) strafansvar efter reglerne i straffelovens 5. kapitel.

Kapitel 10

Ikrafttræden og overgangsbestemmelser m.v.

§ 22. Loven træder i kraft den 1. juli 2016.

Stk. 2. Rumgenstande, der er opsendt inden lovens ikrafttræden, skal efterregistreres i overensstemmelse med bestemmelserne i lovens kapitel 5 senest den 31. december 2016.

Stk. 3. Lovens kapitel 6 finder ikke anvendelse på rumgenstande, der opsendes senest den 30. juni 2017.

§ 23. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning sættes helt eller delvist i kraft for Færøerne og Grønland med de ændringer, som de færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning
2. Baggrund
 - 2.1. Traktaten om det ydre rum
 - 2.2. Astronautoverenskomsten
 - 2.3. Ansvarskonventionen
 - 2.4. Registreringskonventionen
 - 2.5. Øvrige internationale standarder og retningslinjer
3. Lovforslagets indhold
 - 3.1. Overordnede principper
 - 3.2. Formål og anvendelsesområde
 - 3.2.1. Gældende ret
 - 3.2.2. Arbejdsgruppens anbefalinger
 - 3.2.3. Uddannelses- og Forskningsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
 - 3.3. Definitioner
 - 3.3.1. Gældende ret
 - 3.3.2. Arbejdsgruppens anbefalinger
 - 3.3.3. Uddannelses- og Forskningsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
 - 3.4. Godkendelse af rumaktiviteter m.v.
 - 3.4.1. Gældende ret
 - 3.4.2. Arbejdsgruppens anbefalinger
 - 3.4.3. Uddannelses- og Forskningsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
 - 3.5. Registrering
 - 3.5.1. Gældende ret
 - 3.5.2. Arbejdsgruppens anbefalinger
 - 3.5.3. Uddannelses- og Forskningsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
 - 3.6. Erstatning og forsikring
 - 3.6.1. Gældende ret
 - 3.6.2. Arbejdsgruppens anbefalinger
 - 3.6.3. Uddannelses- og Forskningsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
 - 3.7. Overførsel af rumgenstande eller rumaktiviteter
 - 3.7.1. Gældende ret
 - 3.7.2. Arbejdsgruppens anbefalinger
 - 3.7.3. Uddannelses- og Forskningsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
 - 3.8. Tilsyn, dispensation og bemyndigelse
 - 3.8.1. Gældende ret
 - 3.8.2. Arbejdsgruppens anbefalinger
 - 3.8.3. Uddannelses- og Forskningsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
 - 3.9. Straf
 - 3.9.1. Gældende ret
 - 3.9.2. Arbejdsgruppens anbefalinger
 - 3.9.3. Uddannelses- og Forskningsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
 - 3.10. Ikrafttræden og overgangsbestemmelser m.v.
 - 3.10.1. Gældende ret
 - 3.10.2. Arbejdsgruppens anbefalinger
 - 3.10.3. Uddannelses- og Forskningsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
4. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige
5. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.
6. Administrative konsekvenser for borgerne
7. Miljømæssige konsekvenser
8. Forholdet til EU-retten
9. Hørte myndigheder og organisationer m.v.

10. Sammenfattende skema

1. Indledning

Med lovforslaget lægges der op til at få fastlagt passende rammer for, at danske aktiviteter i det ydre rum finder sted på et reguleret og sikkerhedsmæssigt betryggende grundlag. Der er tale om hidtil uregulerede aktiviteter, som de senere år er taget til i omfang og betydning, hvorfor en nærmere, men stadig fleksibel, regulering har vist sig hensigtsmæssig. Lovforslaget tager bl.a. sigte på i dansk ret at implementere fire FN-aftaler, der vedrører forskellige aspekter af aktiviteter i det ydre rum, samt i overensstemmelse med praksis i andre lande at regulere en række yderligere elementer ved aktiviteter i det ydre rum.

Lovforslaget indeholder betingelser for godkendelse af rumaktiviteter m.v., regler for registrering af rumgenstande, erstatning og forsikring, overførsel af rumgenstande eller rumaktiviteter, tilsyn, dispensation og bemyndigelse samt straf.

2. Baggrund

De fire FN-aftaler, som Danmark har undertegnet og ratificeret, er følgende:

- Traktat af 27. januar 1967 om principper for staters virksomhed ved udforskning og udnyttelse af det ydre rum, herunder månen og andre himmellegemer (traktaten om det ydre rum).
- Overenskomst af 22. april 1968 om bistand til astronauter, hjemsendelse af astronauter og tilbagelevering af genstande opsendt i det ydre rum (astronautoverenskomsten).
- Konvention af 29. marts 1972 om folkeretligt ansvar for skader forvoldt af rumgenstande (ansvarskonventionen).
- Konvention af 14. januar 1975 om registrering af genstande, der sendes ud i det ydre rum (registreringskonventionen).

Ovenstående FN-aftaler indeholder en række folkeretlige forpligtelser for Danmark, primært krav om godkendelse og tilsyn med aktiviteter i det ydre rum, ansvar for skader forårsaget af rumgenstande samt krav om registrering af rumaktiviteter.

Uddannelses- og forskningsministeren fik ved kongelig resolution af 8. maj 2015 tillagt ressortansvaret for regulering af danske aktiviteter i det ydre rum. I forbindelse hermed blev der i foråret 2015 nedsat en tværministeriel arbejdsgruppe under uddannelses- og forskningsministeren, hvis opgave det bl.a. var at tilvejebringe grundlaget for lovgivning om regulering af danske aktiviteter i det ydre rum.

Lovforslaget bygger på rapporten Kortlægning af rumområdet i Danmark, som den tværministerielle arbejdsgruppe afgav i november 2015. Rapporten kan findes på Uddannelses- og Forskningsministeriets hjemmeside (www.ufm.dk).

De fire FN-aftaler, som lovforslaget implementerer, er optrykt som bilag 1-4 til lovforslaget og gennemgås nedenfor.

2.1. Traktaten om det ydre rum

Traktaten om det ydre rum omhandler staters virksomhed ved udforskning og udnyttelse af det ydre rum, herunder månen og andre himmellegemer. Baggrunden for traktaten var den øgede aktivitet, der var på rumområdet i 1960'erne. Endvidere skal traktaten ses i lyset af den kolde krig og det internationale ønske om at skabe afspænding og skabe forudsætninger for nedrustning mellem USA og Sovjetunionen, som begge var initiativtagere til traktaten.

Traktaten fastsætter de overordnede rammer for kontraherende staters ageren i det ydre rum. Det fastslås for det første, at udforskning og udnyttelse af det ydre rum skal ske til gavn for alle stater, samt at alle stater har fri adgang til udforskning og udnyttelse af det ydre rum. I forbindelse hermed fastsættes, at det ydre rum ikke kan underkastes suverænit. Udforskning og udnyttelse af det ydre rum skal ske i overensstemmelse med de folkeretlige forpligtelser, og udnyttelse af det ydre rum, herunder månen og andre himmellegemer, kan udelukkende ske til fredelige formål. Staterne skal samarbejde og yde gensidig bistand og skal tage hensyn til andre staters interesser. Staterne er forpligtede til ikke at sætte kernevåben eller masseødelæggelsesvåben i omløb om jorden eller placere dem i det ydre rum eller på himmellegemer. Militær aktivitet på himmellegemerne er forbudt.

De kontraherende stater bærer efter traktaten det folkeretlige ansvar for deres eget lands virksomhed i det ydre rum, herunder månen og andre himmellegemer, uanset om virksomheden udøves af staten eller private. Det betyder, at Danmark er folkeretligt ansvarlig for den skade, som enhver dansk operatør påfører andre.

De deltagende stater skal endvidere sikre, at eget lands virksomhed (både private aktører og staten) sker i overensstemmelse med de bestemmelser, der er indeholdt i traktaten. Efter traktaten kræves der ved private aktørers virksomhed i det ydre rum godkendelse og stadigt tilsyn fra statens side. Danmark er dermed forpligtet til at godkende og føre tilsyn med private aktørers aktiviteter i det ydre rum. Det fremgår endvidere af traktaten, at den stat, hvori en opsendt rumgenstand er indregistreret, bevarer jurisdiktion og kontrol med genstanden og eventuelt personel under dens ophold i det ydre rum, ligesom ejendomsretten til genstanden eller dens bestanddele ikke berøres af, hvor den befinder sig. Hvis rumgenstande findes af andre stater, skal de tilbageleveres til den stat, hvori de er indregistreret.

Traktaten blev undertegnet den 27. januar 1967 og blev, efter at Folketinget havde meddelt sit samtykke til ratifikationen ved folketingsbeslutning af 20. april 1967, ratificeret af Danmark ved kongelig resolution af 2. maj 1967. Folketingsbeslutningen blev vedtaget enstemmigt.

2.2. Astronautoverenskomsten

Astronautoverenskomsten er ikke særskilt omfattet af dette lovforslag, da de forpligtelser, der følger heraf, ikke kræ-

ver nærmere implementering. Denne overenskomst nævnes alligevel kort, da der er tale om en af de fire FN-aftaler på rumområdet, som Danmark har undertegnet og ratificeret.

Astronautoverenskomsten omhandler bistand til astronauter, hjemsendelse af astronauter og tilbagelevering af genstande opsendt i det ydre rum. Overenskomsten uddyber den forpligtelse for de kontraherende stater til at hjælpe astronauter, der fremgår af traktaten om det ydre rum, jf. ovenfor i afsnit 2.1. Overenskomsten angår således en stats forpligtelse til at yde bistand til astronauter, herunder i forhold til hjemsendelse af astronauterne og tilbagelevering af rumgenstande. Det fremgår bl.a. af overenskomsten, at de kontraherende stater skal hjælpe astronauter i nød, der måtte være landet på den pågældende stats territorium eller på det åbne hav. Ved at hjælpe forstås, at den pågældende stat skal underrette den myndighed, der har forestået opsendelsen. Hvis det ikke er muligt at finde den pågældende myndighed, skal staten udsende en offentlig meddelelse. Endvidere skal den pågældende stat underrette FN's generalsekretær.

Endvidere er de kontraherende parter forpligtet til at sende astronauterne tilbage til den myndighed og det land, som har foretaget opsendelsen. Danmark er således forpligtet til at hjælpe astronauter, der som følge af ulykke, havari eller nødlanding er landet på dansk territorium. De kontraherende parter skal tilbagelevere rumgenstande eller bestanddele heraf, der er vendt tilbage til jorden, til den myndighed, der har foretaget opsendelsen. Danmark er således forpligtet til at tilbagelevere rumgenstande eller bestanddele til den opsendende stat, såfremt disse genstande eller bestanddele heraf falder ned på dansk territorium.

Traktaten blev undertegnet den 22. april 1968 og blev ratificeret af Danmark ved kongelig resolution af 20. november 1968.

2.3. Ansvarskonventionen

Ansvarskonventionen har sin baggrund i traktaten om det ydre rum, jf. afsnit 2.1. Formålet med konventionen er dels at præcisere ansvarsprincippet i traktaten om det ydre rum, dels at sikre hurtig betaling af erstatning.

Konventionen fastsætter det folkeretlige erstatningsansvar, som Danmark er underlagt for skader forvoldt af rumaktiviteter, hvor Danmark er den opsendende stat. Den opsendende stat er objektivt ansvarlig for skader på jorden og på flyvemaskiner i luften. For alle andre skader er den opsendende stat kun ansvarlig, hvis skaden skyldes fejl eller forsømmelse hos den opsendende stat eller hos en fysisk eller juridisk person, som den opsendende stat er ansvarlig for. Skadelidte skal ved fastsættelse af erstatningsbeløbet stilles, som om skaden ikke var indtrådt.

Ansvarskonventionen indeholder følgende definitioner:

Begrebet skade defineres i konventionens artikel I, litra a, som tab af liv, legemsbeskadigelse eller anden forringelse af helbred, eller tab eller beskadigelse af ejendom tilhørende stater eller personer, fysiske eller juridiske, eller ejendom tilhørende internationale mellemstatslige organisationer.

Begrebet opsendelse omfatter efter konventionens artikel I, litra b, forsøg på opsendelse.

Begrebet opsendende stat defineres i konventionens artikel I, litra c, som i) en stat, som opsender eller udvirker opsendelse af en rumgenstand; ii) en stat, fra hvis territorium eller indretninger en rumgenstand opsendes.

Begrebet rumgenstand omfatter efter konventionens artikel I, litra d, dele af en rumgenstand såvel som dens opsendelsesraket og dele af denne.

De ovenstående definitioner af opsendende stat og rumgenstand findes også i registreringskonventionen, jf. nedenfor afsnit 2.4.

Den opsendende stat er ikke ansvarlig for skader på egne statsborgere. Den opsendende stat er heller ikke ansvarlig for skader på udenlandske statsborgere i det tidsrum, i hvilket de medvirker ved betjening af en rumgenstand (fra opsendelsestidspunktet eller på et hvilket som helst tidspunkt indtil landing), eller i det tidsrum de efter indbydelse fra den opsendende stat opholder sig i umiddelbar nærhed af planlagt opsendelse eller landingsområde.

Det fremgår af konventionen, at hvis to eller flere stater i fællesskab opsender en rumgenstand, er de solidarisk ansvarlige. Staterne har indbyrdes regres. Staterne kan endvidere indbyrdes aftale fordeling af et eventuelt krav, dog således, at det ikke påvirker skadelidtes mulighed for at opnå fuld erstatning i henhold til konventionen. Danmark kan således være solidarisk ansvarlig efter konventionen, hvis Danmark deltager i fælles opsendelser.

Efter ansvarskonventionen bortfalder det objektive ansvar i det omfang, den opsendende stat godtgør, at skaden helt eller delvis er en følge af grov uagtsomhed eller en handling eller undladelse foretaget af den erstatningssøgende stat eller den fysiske eller juridiske person, som den erstatningssøgende stat repræsenterer. Danmark kan således alene fritages for ansvar, hvis skadelidte eller den erstatningssøgende stat selv bærer ansvaret for den forvoldt skade. Bortfald af ansvaret kan dog ikke ske, hvis skaden er opstået som følge af handlinger fra den opsendende stat, der er i strid med folkeretten.

Krav efter konventionen skal fremsættes ad diplomatisk vej over for den opsendende stat. Danmark skal således rejse eventuelle krav folkeretligt. Krav om erstatning kan ikke rejses senere end ét år efter skadens indtræden eller identifikationen af den opsendende stat. Der er således en forældelsesfrist på ét år, der begynder enten ved skadens indtræden eller på det tidspunkt, den opsendende stat bliver identificeret.

Konventionen blev undertegnet den 29. marts 1972 og blev, efter at Folketinget havde meddelt sit samtykke til ratifikationen ved folketingsbeslutning af 21. januar 1977, ratificeret af Danmark ved kongelig resolution af 16. februar 1977. Folketingsbeslutningen blev vedtaget enstemmigt.

2.4. Registreringskonventionen

Registreringskonventionen har sin baggrund i traktaten om det ydre rum, jf. ovenfor afsnit 2.1, hvor det er forudsat, at en stat, der opsender rumgenstande, foretager en registrering af disse genstande. Det centrale i registreringskonventionen er, at en opsendende stat dels skal registrere de opsendte rumgenstande, dels selv skal meddele FN nærmere oplysninger om opsendelsen.

Registreringskonventionen indeholder følgende definitioner:

Begrebet opsendende stat defineres i konventionens artikel I, litra a, som i) en stat, som opsender eller udvirker opsendelse af en rumgenstand; ii) en stat, fra hvis territorium eller indretninger en rumgenstand opsendes.

Begrebet rumgenstand omfatter efter konventionens artikel I, litra b, dele af en rumgenstand såvel som dens opsendelsesrakete og dele af denne.

Begrebet registrerende stat defineres i konventionens artikel I, litra c, som en opsendende stat, i hvis register en rumgenstand indføres i overensstemmelse med konventionen.

De ovenstående definitioner af opsendende stat og rumgenstand findes tilsvarende i ansvarskonventionen, jf. ovenfor afsnit 2.3.

Den opsendende stat skal føre et nationalt register over rumgenstande, der er sendt ud i kredsløb om jorden eller længere ud i det ydre rum. I forlængelse af denne forpligtelse skal den opsendende stat tillige videregive en række oplysninger til FN's generalsekretær om sådanne rumgenstande. Der skal være fuldstændig og åben adgang til disse oplysninger. Danmark er således i medfør af denne konvention forpligtet til at føre et register over rumgenstande.

Konventionen blev undertegnet den 14. januar 1975 og blev, efter at Folketinget havde meddelt sit samtykke til ratifikationen ved folketingsbeslutning af 21. januar 1977, ratificeret af Danmark ved kongelig resolution af 16. februar 1977. Folketingsbeslutningen blev vedtaget enstemmigt.

2.5. Øvrige internationale standarder og retningslinjer

Ud over de nævnte FN-aftaler findes der en række internationale standarder og retningslinjer på rumområdet. Sådanne standarder og retningslinjer er ikke juridisk forpligtende for Danmark, men udtryk for en fælles international eller europæisk holdning. Af særlig relevans er internationale standarder for rumaktiviteter og internationale retningslinjer vedrørende håndtering af rumaffald. Sådanne internationale standarder og retningslinjer er vejledende for Uddannelses- og Forskningsministeriets fastlæggelse af de konkrete betingelser for godkendelse af rumaktiviteter.

Der henvises til de specielle bemærkninger til § 6, stk. 1, nr. 3 og 4.

3. Lovforslagets indhold

3.1. Overordnede principper

Den tværministerielle arbejdsgruppe har ved udarbejdelsen af sine anbefalinger om lovgrundlaget i vidt omfang inddraget internationale erfaringer for at sikre, at dansk regulering harmonerer med tilsvarende regulering i de lande, Danmark normalt sammenligner sig med. Syv europæiske lande har forud for Danmark etableret national lovgivning om aktiviteter i det ydre rum. Det gælder Norge, Sverige, Frankrig, Storbritannien, Nederlandene, Østrig og Belgien, hvorimod for eksempel Tyskland ikke har en egentlig lov om rumaktiviteter, men håndterer rumaktiviteter på andet grundlag.

Nederlandene, Østrig og Belgien har ligesom Danmark et relativt beskedent omfang af nationale rumaktiviteter, og deres rumlovgivning er af nyere dato. Fælles for rumlovgivningen i de tre lande er bl.a., at lovene er rammelove, dvs. de overordnede rammer for de emner, der ønskes reguleret, er beskrevet direkte i loven, mens det overlades til myndighederne ved administrative forskrifter med mere specifikke krav at udfylde rammerne. Derved gives der mulighed for smidigt at foretage løbende justeringer af specifikke krav i takt med udviklingen på rumområdet. Et andet fællestræk for de tre lande er, at landene både regulerer de obligatoriske elementer, der følger af de fire FN-aftaler, og de yderligere elementer, som over tid er blevet god praksis, navnlig i forhold til at sikre, at rumaktiviteter udøves under skyldig hensyntagen til det omgivende miljø.

Den europæiske rumfartsorganisation European Space Agency (ESA), som Danmark er medlem af, har anbefalet, at der ved udformningen af loven kan hentes inspiration i et paradigme til en modelrumlov (benævnt the Sofia Guidelines) udarbejdet i regi af International Law Association (ILA). The Sofia Guidelines blev i august 2012 vedtaget på en ILA-konference i Sofia, Bulgarien. Bl.a. Østrigs lovgivning hviler i vid udstrækning på dette paradigme.

Arbejdsgruppen anbefaler i tråd hermed, at den danske rumlovgivning udformes som en rammelov med grundlæggende rammer for udøvelse af rumaktiviteter, hvorimod mere specifikke krav og procedurer til udfyldelse af rammerne fastsættes ved bekendtgørelse. Herved sikres det bl.a., at der hurtigt og smidigt kan foretages nødvendige løbende ændringer og justeringer i regelgrundlaget. Det svarer til f.eks. den danske luftfartslov, som tilsvarende udstikker rammer, men overlader udfyldelsen af rammerne til ministeren (og underliggende styrelser).

Arbejdsgruppen har ved sine anbefalinger fundet det afgørende at finde den rette balance mellem at tilvejebringe et lovgrundlag, som opfylder de internationale forpligtelser og udgør et sikkert grundlag for rumaktiviteter uden at lægge unødige hindringer i vejen for, at også små og mellemstore virksomheder med mere beskedne økonomisk formåen kan tage del i udnyttelsen af rummet. På den anden side skal lovgrundlaget ikke være så lempeligt, at det ansporer mindre seriøse aktører til at etablere sig i Danmark med henblik på at udnytte en måske for lempelig regulering af rumaktiviteter.

3.2. Formål og anvendelsesområde

3.2.1. Gældende ret

Der er tale om hidtil uregulerede aktiviteter.

3.2.2. Arbejdsgruppens anbefalinger

Arbejdsgruppen anbefaler, at loven fastlægger rammerne for danske aktiviteter i relation til det ydre rum. Formålet med loven er således at sørge for, at Danmark overholder sine internationale forpligtelser efter de fire FN-aftaler, og at danske rumaktiviteter finder sted på et reguleret og sikkerhedsmæssigt betryggende grundlag. Det gælder navnlig forhold som godkendelse af rumaktiviteter, registrering af rumgenstande, fastlæggelse af ansvarsforhold, tilsyn samt sanktioner ved overtrædelse.

I overensstemmelse med andre landes love om aktiviteter i det ydre rum anbefaler arbejdsgruppen, at loven finder anvendelse på rumaktiviteter på dansk område eller på dansk fartøj. Det danske rigsterritorium består af Grønland, Færøerne og Danmark med tilhørende søterritorium og kontinentalsokkel. Arbejdsgruppen anbefaler, at loven ikke skal gælde direkte for Færøerne og Grønland, men at loven ved kongelig anordning kan sættes i kraft med de ændringer, som de færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Arbejdsgruppen foreslår i overensstemmelse med rumlovgivningen i andre lande, at loven endvidere finder anvendelse på rumaktiviteter, der uden for dansk område (den danske stat) foretages af danske operatører eller fra dansk fartøj.

Som det fremgår nedenfor i afsnit 3.3.2 anbefaler arbejdsgruppen, at loven finder anvendelse på aktiviteter i det ydre rum, der i denne sammenhæng defineres som den del af rummet, der ligger over 100 km over havets overflade. I forhold til aktiviteter i lavere højder end 100 km har Transport- og Bygningsministeriet oplyst, at der inden for de seneste år har været foretaget to til tre danske raketopsendelser årligt. Der er tale om ikke-professionelle aktiviteter i privat regi. Ikke desto mindre vurderes det, at sådanne aktiviteter på sigt vil kunne medføre raketopsendelser af en vis udstrækning, både i det ydre rum og i underliggende højder. Luftfartslovgivningen finder anvendelse i kontrolleret luftrum, dvs. i højder op til 22 km. Da raketter ikke betragtes som luftfartøjer, er de imidlertid ikke omfattet af luftfartslovens regler for luftfartøjer, og der findes i dag heller ikke anden lovgivning, som specifikt regulerer sådanne aktiviteter. Arbejdsgruppen anbefaler på den baggrund, at loven indeholder hjemmel til at udvide lovens område til også at regulere civile aktiviteter i højder under det ydre rum.

3.2.3. Uddannelses- og Forskningsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

Uddannelses- og Forskningsministeriet kan tilslutte sig arbejdsgruppens anbefalinger, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed.

På baggrund af arbejdsgruppens anbefalinger foreslår Uddannelses- og Forskningsministeriet med lovforslagets § 1,

at formålet med loven er at fastlægge rammerne for, at danske aktiviteter i det ydre rum finder sted på et reguleret og sikkerhedsmæssigt betryggende grundlag.

I overensstemmelse med arbejdsgruppens anbefalinger foreslås det med § 2, at lovforslaget finder anvendelse på rumaktiviteter, der foretages i den danske stat, og på rumaktiviteter, som uden for den danske stat foretages på dansk fartøj eller indretning eller af danske operatører.

Loven har dermed eksteritorial gyldighed, idet loven pålægger danske operatører forpligtelser, som de skal iagttage i udlandet. Rumaktiviteter, som udføres af danske operatører uden for den danske stat, hører således under dansk strafmyndighed i medfør af straffelovens § 8, nr. 3.

Når anvendelsesområdet for loven er foreslået udstrakt til rumaktiviteter, som danske operatører udfører uden for den danske stat, skyldes det hensynet til i videst muligt omfang at sørge for, at danske operatørers rumaktiviteter finder sted på et sikkerhedsmæssigt betryggende grundlag. Ved forslaget er der endvidere taget højde for, at loven som minimum finder anvendelse på de samme aktiviteter, som staten efter FN-aftalerne er ansvarlige for. Efter traktaten om det ydre rum har Danmark en forpligtelse til at sikre, at eget lands virksomhed (både private aktører og staten) sker i overensstemmelse med traktatens bestemmelser. Efter denne traktat kræves der ved private aktørers virksomhed i det ydre rum godkendelse og stadigt tilsyn fra statens side. Efter registreringskonventionen har den opsendende stat en forpligtelse til at registrere rumgenstande (der sendes i kredsløb om jorden eller længere ud i det ydre rum), ligesom den opsendende stat efter ansvarskonventionen er objektivt ansvarlig for visse skader forvoldt af rumgenstande. Det fremgår af de enslydende definitioner i ansvarskonventionen og registreringskonventionen, at udtrykket opsendende stat betyder en stat, som opsender eller udvirker opsendelse af en rumgenstand, henholdsvis en stat, fra hvis territorium eller indretning en rumgenstand opsendes. Dette medfører, at der for rumaktiviteter kan optræde flere opsendende stater med de deraf følgende forpligtelser. Det er i dag sådan, at alle kendte og autoriserede opsendelsesfaciliteter for rumgenstande (satellitter) er placeret uden for Danmark. Med forslaget om, at loven skal omfatte rumaktiviteter, som udføres uden for den danske stat, er det således et hensyn at sikre, at danske internationale forpligtelser overholdes også i forhold til sådanne rumaktiviteter.

Loven finder ikke direkte anvendelse for Færøerne og Grønland, men kan sættes i kraft for Færøerne og Grønland ved kongelig anordning. Indtil loven måtte blive sat i kraft for Færøerne og Grønland, vil loven således finde anvendelse dels på rumaktiviteter i den danske stat (eksklusiv Færøernes og Grønlands territorium), dels på rumaktiviteter, som uden for den danske stat foretages på dansk fartøj eller indretning, eller af danske operatører (eksklusiv færøske og grønlandske operatører). Rumaktiviteter udført af danske operatører (eksklusiv færøske og grønlandske operatører) på Færøerne og i Grønland vil være omfattet af loven som følge af lovens anvendelsesområde, jf. forslaget til § 2, stk. 2, nr. 2.

Efter arbejdsgruppens anbefalinger foreslås det med lovforslagets § 3, at uddannelses- og forskningsministeren efter forhandling med forsvarsministeren og transport- og bygningsministeren kan fastsætte regler om, at §§ 5-9 og 11-21 og regler udstedt i medfør heraf finder tilsvarende anvendelse for så vidt angår civile aktiviteter i højder under det ydre rum, som ikke er omfattet af § 4, nr. 1 og 2.

Der henvises i øvrigt til § 4 og de specielle bemærkninger hertil.

3.3. Definitioner

3.3.1. Gældende ret

Der er tale om hidtil uregulerede forhold.

3.3.2. Arbejdsgruppens anbefalinger

Af hensyn til behovet for at skabe størst mulig klarhed over lovens udstrækning har arbejdsgruppen foreslået, at lovens centrale begreber defineres. Udformningen af definitionerne er afgørende for, hvilke aktiviteter loven finder anvendelse på.

Arbejdsgruppen har gennemgået definitioner i eksisterende rumlovgivning m.v., idet arbejdsgruppen har fokuseret på the Sofia Guidelines og de nyere eksisterende rumlove, særligt i Østrig, Nederlandene og Belgien. Disse love indeholder forskellige definitioner af rumaktivitet, rumgenstand og operatør, jf. nedenfor. Ingen af de pågældende love indeholder en definition af det ydre rum, og der findes heller ikke i de fire FN-aftaler en særlig definition heraf. Arbejdsgruppen anbefaler på linje med andre lande, at der i lovforslaget opstilles definitioner af rumaktivitet, rumgenstand og operatør.

Arbejdsgruppen anbefaler videre, at der ikke fastsættes en isoleret dansk definition af begrebet det ydre rum. Det foreslås dog, at der forudsættes anvendt en fast nedre grænse for lovforslagets anvendelsesområde, og at denne fastsættes til 100 km over havets overflade. Det bemærkes, at grænsen på 100 km er angivet for at skabe klarhed i forhold til, hvilke aktiviteter der omfattes af lovforslaget. Angivelsen har derimod ikke betydning for den danske position i forhold til, hvornår det ydre rum begynder i folkeretlig forstand.

3.3.3. Uddannelses- og Forskningsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

Uddannelses- og Forskningsministeriet kan tilslutte sig arbejdsgruppens anbefalinger. I tråd med arbejdsgruppens anbefalinger foreslås det, at lovforslaget indeholder følgende definitioner:

Rumaktivitet: Opsendelse af rumgenstande til det ydre rum, drift, styring af og tilbagevenden af rumgenstande til jorden samt andre aktiviteter, som er væsentlige i forbindelse hermed.

Rumgenstand: Enhver genstand, der er opsendt eller planlægges opsendt til det ydre rum, herunder dens enkelte dele,

samt enhver anordning, der er anvendt eller planlægges anvendt til at opsende en genstand til det ydre rum.

Operatør: En fysisk eller juridisk person, der udfører eller påtager sig at udføre rumaktiviteter.

Disse definitioner er centrale for lovens anvendelsesområde. For de omfattede aktiviteter er det ikke afgørende, om operatøren er en privat eller offentlig aktør, herunder eksempelvis andre ministerier, styrelser og universiteter. Baggrunden herfor er, at hele spektret bør reguleres for, at Uddannelses- og Forskningsministeriet kan opnå indseende med aktiviteterne og dermed mulighed for via godkendelse og tilsyn at sikre overholdelse af hensigtsmæssige krav til sikkerhed og miljø m.v.

Uddannelses- og Forskningsministeriet foreslår herudover, at lovforslaget også indeholder følgende definitioner af ydre rum, ejer og opsendende stat:

Ydre rum: Den del af rummet, der ligger over 100 km over havets overflade.

Ejer: En fysisk eller juridisk person, der ejer en rumgenstand.

Opsendende stat: En stat, som opsender eller udvirker opsendelse af en rumgenstand; eller en stat, fra hvis territorium eller indretninger en rumgenstand opsendes.

Det foreslås, at ydre rum i loven defineres som den del af rummet, der ligger over 100 km over havets overflade. Loven gælder således for rumgenstande, der opsendes til højder over 100 km. Det bemærkes, som også anført af arbejdsgruppen, at grænsen på 100 km er angivet for at skabe klarhed i forhold til, hvilke aktiviteter der omfattes af lovforslaget. Arbejdsgruppen anbefaler ikke en selvstændig definition af ydre rum. Uddannelses- og Forskningsministeriet finder det imidlertid hensigtsmæssigt at klarlægge lovens anvendelsesområde ved en selvstændig definition af det ydre rum. Angivelsen har ikke betydning for den danske position i forhold til, hvornår det ydre rum begynder i folkeretlig forstand. Der vil være tale om en rumaktivitet omfattet af loven, hvis der er tale om rumgenstande, der sendes eller planlægges sendt til højder over 100 km over havets overflade. Dette gælder, hvad enten rumgenstanden sendes i kredsløb om jorden (eksempelvis satellitter), eller ikke. Der vil således også være tale om rumaktiviteter omfattet af loven, hvis genstande opsendes til højder over 100 km over havets overflade uden at gå i kredsløb. Der kan eksempelvis være tale om raketter, der opsendes til højder over 100 km, samt såkaldt suborbitale flyvninger, herunder rumturisme, der når op til højder over 100 km. Aktiviteter, der indebærer opsendelse af genstande, som ikke når op i højder over 100 km, reguleres derimod ikke af loven. Således vil eksempelvis raketter, der alene opsendes eller planlægges opsendt til højder under 100 km, ikke være omfattet af loven.

Baggrunden for Uddannelses- og Forskningsministeriets forslag om at definere ejer er, at lovforslaget indeholder forpligtelser for ejeren. Det gælder særligt overførsel af en rumgenstand til en ny ejer, jf. lovforslagets § 15 og de specielle bemærkninger hertil. I en række tilfælde vil operatør og ejer være den samme fysiske eller juridiske person, men det-

te vil ikke altid være tilfældet. Operatøren er pålagt det overordnede ansvar for rumgenstanden og rumaktiviteten. Hvis ejer og operatør ikke er samme fysiske eller juridiske person, vil ejeren og operatøren kunne indgå en aftale, der nærmere regulerer deres indbyrdes forhold, eksempelvis betaling af forsikringspræmie, hvis der som led i godkendelsen stilles krav om forsikring. Baggrunden for Uddannelses- og Forskningsministeriets forslag om at definere opsendende stat er, at dette begreb er afgørende for, hvornår Danmark er forpligtet til at registrere rumgenstande efter registreringskonventionen, og for, hvornår der er objektivt ansvar efter ansvarskonventionen.

3.4. Godkendelse af rumaktiviteter m.v.

3.4.1. Gældende ret

I forhold til anvendelse af frekvenser i forbindelse med rumgenstande (satellitter) skal bestemmelserne i Den Internationale Telekommunikationsunions (ITU) Radioreglement, som er gennemført ved bekendtgørelse nr. 763 af 1. juni 2015 om fastlæggelse af rammerne for anvendelse og indbyrdes prioritering af de samlede radiofrekvensressourcer (frekvensplan), iagttages.

For alle typer af satellitrettigheder og frekvensbånd gælder, at statens koordinering af frekvensanvendelsen i forhold til andre stater er en forudsætning for, at kommunikationen kan gennemføres som ønsket uden at krænke andre ITU-medlemslandes rettigheder. Manglende koordinering medfører risiko for, at satellitten skal slukkes, fordi den forstyrrer anden frekvensanvendelse.

Når satellitten er koordineret, skal den endvidere som hovedregel notificeres og registreres i det internationale frekvensregister, der administreres af ITU. Registreringen sikrer, at frekvensanvendelsen kan beskyttes mod forstyrrelser fra andre satellitter, der opsendes efterfølgende. Manglende notifikation og registrering medfører således øget risiko for, at satellitten ikke kan anvendes, fordi den bliver forstyrret af anden frekvensanvendelse. Energi-, Forsynings- og Klimaministeriet deltager på Danmarks vegne på radiokommunikationskonferencer i ITU og varetager de løbende aktiviteter på frekvensområdet i forhold til ITU. Det er således Energi-, Forsynings- og Klimaministeriet, der varetager indsendelse af data til ITU samt koordinering af frekvensanvendelsen med andre ITU-medlemslande.

ITU anbefaler, at oplysninger om en planlagt satellit indsendes senest to år før planlagt opsendelse. For så vidt angår små satellitter, er det ikke et krav, at koordineringen er overstået inden opsendelse, men da der i alle tilfælde skal gennemføres en høring blandt de andre medlemslande, skal Energi-, Forsynings- og Klimaministeriet i disse tilfælde kontaktes senest et år før planlagt opsendelse.

Koordineringsprocessen indebærer, at der for satellitten skal ske indsendelse af såkaldt API (advance publication of information on satellite network or satellite systems). API indeholder konkrete oplysninger om satellittens bane rundt om jorden og radiotekniske data. Formålet er at give andre

ITU-medlemslande mulighed for at vurdere, om der kan være potentiale for skadelig interferens.

Når alle uoverensstemmelser er håndteret, kan satellitten notificeres. Dette indebærer indsendelse af de samme data som i API, dog opdateret med de justeringer og præciseringer, der måtte være nødvendige. Endvidere beskrives i forbindelse med notifikationen, hvordan hver enkelt indsigelse er håndteret, hvad der er opnået enighed om, og hvad der evt. ikke kunne løses.

På baggrund af notifikationen registrerer ITU satellitten i MIFR (Master International Frequency Register). Dermed har alle medlemslande adgang til relevante informationer om satellitten, og satellitten er beskyttet i forhold til kommende satellitter.

I forhold til eksportkontrol har medlemsstaterne i EU vedtaget et fælles lovgrundlag for kontrol med udførsel af produkter og teknologi, der kan anvendes til såvel civile som militære formål (dual-use), se nærmere herom i Rådets forordning (EF) nr. 428/2009 af 5. maj 2009 om en fællesskabsordning for kontrol med udførsel, overførsel, mæglervirksomhed og transit i forbindelse med produkter med dobbelt anvendelse med senere ændringer. Dette fælles lovgrundlag er suppleret med nationale retsakter. De nationale retsakter er lov om anvendelsen af visse af Den Europæiske Unions retsakter om økonomiske forbindelser til tredjelande m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 635 af 9. juni 2011, samt bekendtgørelse nr. 475 af 14. juni 2005 om kontrol med udførslen af produkter og teknologi med dobbelt anvendelse (dual-use) og kontrol med ydelse af teknisk bistand.

Eksportkontrol betyder, at det kræver tilladelse at eksportere produkter listet på EU's kontrolliste over dual-use-produkter, hvis dette produkt skal eksporteres ud af EU. Det kan eksempelvis være, når en rumgenstand skal opsendes ved brug af en opsendelsesfacilitet i et land uden for EU. Det betyder, at rumgenstande, der enten selv er listet eller indeholder komponenter listet på EU's kontrolliste, kan være omfattet af krav om eksporttilladelse. Der skal i disse tilfælde indhentes en tilladelse fra Erhvervs- og Vækstministeriet, før eksporten finder sted.

3.4.2. Arbejdsgruppens anbefalinger

For Danmark gælder en traktatmæssig forpligtelse til at godkende private enheders rumaktiviteter. Af artikel VI i traktaten om det ydre rum fremgår, at der til private enheders virksomhed i det ydre rum, herunder månen og andre himmellegemer, kræves bemyndigelse og stadigt tilsyn fra den pågældende stats side. De nærmere krav, som staten skal stille som led i en godkendelsesproces, fremgår ikke af traktaten. Der gælder dog i medfør af anden lovgivning visse krav, som har betydning ved godkendelse af rumaktiviteter.

På den baggrund har arbejdsgruppen anbefalet, at der i loven stilles krav om, at rumaktiviteter godkendes. Arbejdsgruppen har som led heri identificeret en række betingelser, som bør være opfyldt for at få godkendelse til udførelse af

rumaktiviteter. Betingelserne svarer til de krav, der stilles af sammenlignelige lande.

ESA har over for Uddannelses- og Forskningsministeriet tilkendegivet, at ESA har mulighed for mod dækning af udgifter hertil at bistå Uddannelses- og Forskningsministeriet med bl.a. at udføre kvalificerede tekniske vurderinger af dokumentationen for de rumgenstande, som danske operatører ansøger om godkendelse af, herunder både en vurdering af sikkerhedsmæssige og miljømæssige krav, samt vurdering af, hvorvidt saglige krav til håndtering af rumaffald er opfyldt. Det forventes, at også andre institutioner med kvalificerede tekniske kompetencer i relevant omfang vil kunne bistå Uddannelses- og Forskningsministeriet i forbindelse med godkendelsesprocessen.

Overholdelse af andre krav håndteres hos andre danske myndigheder. Det gælder overholdelse af reglerne under ITU med hensyn til frekvensallokeringer og banepositioner (Energi-, Forsynings- og Klimaministeriet) og reglerne om eksportkontrol (Erhvervs- og Vækstministeriet). For så vidt angår sådanne krav vil Uddannelses- og Forskningsministeriet skulle gøre ansøger opmærksom på, at disse regler skal overholdes og evt. kræve, at ansøger fremviser dokumentation for overholdelse.

Arbejdsgruppen anbefaler, at det fremgår af loven, at det påhviler operatøren nærmere at dokumentere, at de stillede betingelser er opfyldt ved ansøgning om godkendelse. Arbejdsgruppen anbefaler i den forbindelse, at loven giver mulighed for, at uddannelses- og forskningsministeren kan fastsætte regler om, at ansøger afholder omkostningerne ved godkendelsen, herunder omkostninger til teknisk bistand hos eksempelvis ESA, jf. ovenfor.

Arbejdsgruppen anbefaler endvidere, at der indsættes hjemmel til at fastsætte nærmere betingelser for godkendelsen, som ikke er opregnet i loven. Det skyldes det forhold, at det ikke er muligt på forhånd at tage højde for alle relevante situationer i forbindelse med kommende, endnu ukendte rumaktiviteter.

Endelig bør loven indeholde bemyndigelse til at fastsætte nærmere krav og procedurer for godkendelse i en bekendtgørelse. Det gælder eksempelvis krav til ansøgning, dokumentation, tvungen digital sagsbehandling m.v.

For at medvirke til at sikre lovens overholdelse anbefaler arbejdsgruppen, at der fastsættes bestemmelser om ændring eller tilbagekaldelse af godkendelsen, hvis myndighedens nærmere betingelser for godkendelse ikke overholdes.

Arbejdsgruppen har overvejet, om der skal være en klagemulighed ved afslag på godkendelse eller ved ændring og tilbagekaldelse af en tidligere givet godkendelse. Hvis ministeren træffer afgørelsen, vil der som udgangspunkt ikke være klageadgang, da ministeren er den øverst ansvarlige. Hvis afgørelsen om at godkende, ændre eller tilbagekalde delegeres fra uddannelses- og forskningsministeren til en underliggende myndighed, vil der efter almindelige forvaltningsretlige principper være klageadgang tilbage til ministeren, medmindre andet fastsættes i loven, jf. nærmere nedenfor under afsnit 3.8.

3.4.3. Uddannelses- og Forskningsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

Uddannelses- og Forskningsministeriet kan tilslutte sig arbejdsgruppens anbefalinger, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed. Der er ved lovforslaget lagt særlig vægt på at udfolde godkendelsesbetingelserne, sådan at de bidrager mest muligt til, at den ansøgte rumaktivitet udføres sikkerhedsmæssigt betryggende.

Som anbefalet af arbejdsgruppen foreslår Uddannelses- og Forskningsministeriet i lovforslagets § 5, at uddannelses- og forskningsministeren forudgående skal godkende rumaktiviteter.

I tråd med arbejdsgruppens forslag indeholder lovforslagets § 6 de betingelser, der skal være opfyldt, for at en operatør kan få godkendt en rumaktivitet. Betingelserne er udformet i overensstemmelse med arbejdsgruppens anbefalinger. I forhold til overholdelse af de krav, der håndteres hos andre danske myndigheder, afviger lovforslaget fra det af arbejdsgruppen anbefalede, idet operatøren alene skal erklære, at reglerne om eksportkontrol er overholdt. Ud over det af arbejdsgruppen anbefalede foreslås det endeligt, at operatøren indestår for rigtigheden af de oplysninger, som afgives i forbindelse med ansøgning om godkendelse. Uddannelses- og Forskningsministeriet er enig i arbejdsgruppens anbefalinger om, at loven bør indeholde en bemyndigelse for uddannelses- og forskningsministeren til at fastsætte nærmere krav. På den baggrund foreslås det i § 7, at uddannelses- og forskningsministeren kan fastsætte nærmere regler om krav vedrørende de forhold, der fremgår af § 6, stk. 1, nr. 1-6, som forudsætning for, at en rumaktivitet kan godkendes efter § 5, samt nærmere regler om procedurer for ansøgning efter § 6, stk. 1 og 2. Derimod findes det ikke som foreslået af arbejdsgruppen nødvendigt at indsætte hjemmel til at fastsætte nærmere krav vedrørende forhold, som ikke er nævnt i loven, idet det er Uddannelses- og Forskningsministeriets opfattelse, at de relevante krav er dækket ind ved de emner, der fremgår af § 6, stk. 1, nr. 1-6.

I § 8 foreslås det at pålægge operatøren en oplysningspligt, således at operatøren ved nye eller ændrede forhold af betydning for en godkendelse meddelt efter § 5 straks og af egen drift skal indberette alle oplysninger herom til uddannelses- og forskningsministeren, herunder oplysninger om ikke-planlagte hændelser og rumaktivitetens afslutning. Anbefaling om en sådan bestemmelse fremgår ikke af arbejdsgruppens rapport, men Uddannelses- og Forskningsministeriet finder bestemmelsen nødvendig for løbende at kunne få indseende med de faktiske forhold, f.eks. ændringer i forhold til de indberettede oplysninger om godkendte rumaktiviteter. Uddannelses- og Forskningsministeriet foreslår med § 9 i overensstemmelse med arbejdsgruppens anbefalinger, at uddannelses- og forskningsministeren kan ændre en godkendelse, hvis betingelserne for godkendelse tilsidesættes, eller hvis de faktiske forhold nødvendiggør ændringer. Endvidere foreslås indført mulighed for, at uddannelses- og forskningsministeren kan tilbagekalde en godkendelse, hvis væsentlige betingelser for godkendelsen tilsidesættes. Ved

tilbagekaldelse kan ministeren påbyde operatøren at lade rumaktiviteten videreføre ved en anden operatør, eller at sørge for, at rumaktiviteten afsluttes.

3.5. Registrering

3.5.1. Gældende ret

Der er ikke i dag krav om registrering af rumgenstande.

3.5.2. Arbejdsgruppens anbefalinger

For Danmark gælder en konventionsmæssig forpligtelse til at registrere de rumgenstande, hvortil Danmark bliver betragtet som opsendende stat. Danmark er således efter artikel II i registreringskonventionen forpligtet til at føre et register over de genstande, der sendes i kredsløb om jorden eller længere ud i det ydre rum, samt at underrette FN's generalsekretær om oprettelsen af et sådant register. Registeringen af rumgenstande har til formål nemmere at identificere den eller de opsendende stater, som er objektivt ansvarlig(e) efter særligt ansvarskonventionen.

Efter artikel I, litra a, i registreringskonventionen defineres en opsendende stat som i) en stat, som opsender eller udvirker opsendelse af en rumgenstand eller ii) en stat, fra hvis territorium eller indretning en rumgenstand opsendes. Som følge af definitionen af opsendende stat kan der være flere opsendende stater.

I henhold til artikel II, stk. 2 i registreringskonventionen skal det i en situation med flere opsendende stater aftales mellem staterne, hvilken af de opsendende stater der registrerer den pågældende rumgenstand.

Danmark er i medfør af artikel IV i registreringskonventionen forpligtet til at give FN's generalsekretær følgende oplysninger om en rumgenstand, som Danmark har indført i sit register: a) navn på den eller de opsendende stater; b) en passende betegnelse for rumgenstanden eller dens registreringsnummer; c) tid og område eller sted for opsendelsen; d) grundlæggende banedata (herunder omløbstid, baneplanets hældning, apogæum, og perigæum) samt e) rumgenstandens funktion. Disse oplysninger registreres i et FN-register. Der er efter registreringskonventionen fuldstændig og åben adgang til oplysningerne i FN-registret.

På den baggrund er det en obligatorisk del af loven, at der skal fastsættes bestemmelser om etablering af et nationalt register. Arbejdsgruppen anbefaler, at det nationale register på samme måde som FN-registret er offentligt tilgængeligt, idet det vil sikre offentligheden indsigt i danske rumaktiviteter. Arbejdsgruppen anbefaler endeligt, at loven giver bemyndigelse til, at uddannelses- og forskningsministeren i en bekendtgørelse kan fastsætte de nærmere regler for registrering, herunder hvilke oplysninger der indgår i det nationale register, og hvilken procedure der skal følges ved indberetning.

Der henvises i øvrigt til afsnit 2.4 i de almindelige bemærkninger.

3.5.3. Uddannelses- og Forskningsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

Uddannelses- og Forskningsministeriet kan tilslutte sig arbejdsgruppens anbefalinger, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed.

I overensstemmelse med arbejdsgruppens anbefalinger foreslår Uddannelses- og Forskningsministeriet i § 10, at uddannelses- og forskningsministeren opretter og fører et register over rumgenstande, som overholder forpligtelserne efter registreringskonventionen. Der foreslås særlige bestemmelser om håndtering af registrering for det tilfælde, at flere stater betragtes som opsendende stater. Videre foreslås indsat en bestemmelse om, at uddannelses- og forskningsministeren videreformidler registreringsoplysninger til FN's generalsekretær i overensstemmelse med registreringskonventionen. Endelig foreslås det, at uddannelses- og forskningsministeren fastsætter nærmere regler om det offentlige register over rumgenstande, og hvilke oplysninger operatøren skal indberette til brug for registrering.

3.6. Erstatning og forsikring

3.6.1. Gældende ret

For operatøren af en rumgenstand findes der ikke på nuværende tidspunkt et lovhjemlet ansvar i dansk ret. Operatørens ansvar følger således dansk rets almindelige regler om ansvar, dvs. operatøren vil som udgangspunkt alene være ansvarlig, hvis skaden skyldes en fejlagtig handling eller undladelse fra operatørens side.

3.6.2. Arbejdsgruppens anbefalinger

Danmark er som opsendende stat efter traktaten om det ydre rum og ansvarskonventionen folkeretligt ansvarlig for den skade, som en rumgenstand eller dens bestanddele påfører. Staten er således forpligtet til at udbetale fuld skadeserstatning med henblik på at stille skadelidte, som om skaden ikke var indtruffet. Det gælder både for så vidt angår områder med objektivt ansvar og områder med det almindelige culpaansvar, jf. nedenfor.

Af ansvarskonventionens artikel II fremgår, at en opsendende stat er ansvarlig for skade forårsaget af dens rumgenstande på jordoverfladen eller på flyvemaskiner i luften, dvs. at staten har et objektivt ansvar herfor. En opsendende stat defineres efter ansvarskonventionen (på samme måde som efter registreringskonventionen) som i) en stat, som opsender eller udvirker opsendelse af en rumgenstand eller ii) en stat, fra hvis territorium eller indretninger, en rumgenstand opsendes.

I tilfælde af, at der andre steder end på jordoverfladen eller på flyvemaskiner i luften forårsages skade på i) en rumgenstand tilhørende en opsendende stat, eller ii) på personer eller ejendom om bord i en sådan rumgenstand (af en rumgenstand tilhørende en anden opsendende stat), er staten ansvarlig, hvis skaden skyldes fejl (culpa) hos denne eller hos personer, for hvem den er ansvarlig.

Særligt bemærkes, at ansvarskonventionen efter artikel VII ikke gælder for skader forårsaget på i) den opsendende stats statsborgere, og ii) udenlandske statsborgere (i det tidsrum, i hvilket de medvirker ved betjeningen af en sådan rumgenstand fra opsendelsestidspunktet eller på et hvilket som helst efterfølgende trin indtil landingen, eller i det tidsrum de efter indbydelse af den opsendende stat opholder sig i umiddelbar nærhed af et planlagt opsendelses- eller landingsområde).

Det vil sige, at staten ikke er folkeretligt forpligtet til at udbetale erstatning for sådanne skader.

Som følge af statens ansvar for skader og den manglende regulering af operatørens ansvar har arbejdsgruppen grundigt overvejet, hvordan aktørernes indbyrdes ansvar for skader forvoldt af rumaktiviteter kan reguleres. Arbejdsgruppen har i den forbindelse overvejet, om der i lovforslaget skal etableres lovhjemmel til, at staten kan søge regres (helt eller delvis) hos operatøren for det tilfælde, at Danmark bliver ansvarlig i henhold til ansvarskonventionen og dermed skal betale skadeserstatning.

Det almindelige udgangspunkt i dansk erstatningsret er, at adgangen til at søge regres mod en anden, her operatøren, forudsætter et ansvarsgrundlag. Hvis der ikke for det konkrete område er en særlig lovhjemmel, der fastlægger objektivi ansvar for operatøren, vil ansvarsgrundlaget være culpa, dvs. at der skal være sket fejl eller forsømmelser hos operatøren.

Gældende lovgivning i andre lande kæder ofte spørgsmålet om operatørens ansvar sammen med bestemmelser om begrænsning af erstatningsansvaret eller eventuelle krav om forsikringsdækning. Nationale rumlove i Sverige, Østrig, Belgien, Nederlandene og Frankrig samt the Sofia Guidelinen indeholder alle bestemmelser, der med lidt forskellig ordlyd medfører, at staten kan gøre krav gældende mod operatøren (regres), hvis staten skulle blive holdt ansvarlig efter ansvarskonventionen. Lovregulering af operatørens ansvar vil betyde, at de skadelidte kan søge deres krav dækket direkte af operatøren ved et civilt søgsmål, hvorfor kravet ikke først skal rejses folkeretligt stat mod stat som angivet i ansvarskonventionen, hvilket alt andet lige er en langvarig og tung proces. Også af hensyn til de skadelidte vurderer arbejdsgruppen det mest hensigtsmæssigt at lovregulere operatørens ansvar direkte. Staten bør dog samtidig og i samme omfang have adgang til at søge regres hos operatøren for det tilfælde, at en sag i første omgang måtte blive rejst folkeretligt. Spørgsmålet om, hvorvidt der herefter som led i godkendelsen bør fastsættes krav for operatøren til at tegne forsikring for den ansøgte aktivitet, bør efter arbejdsgruppens anbefaling bero på en vurdering af den sikkerhedsmæssige risiko ved den ansøgte aktivitet, herunder en vurdering af aktivitetens potentielle risiko for at forvolde skade sammenholdt med operatørens kvalifikationer, herunder operatørens tekniske indsigt og finansielle formåen.

Danmark har ikke tidligere erfaringer med området, og der er stor usikkerhed om omfang og karakter af de rumaktiviteter, som måtte ønskes udøvet af danske operatører. På det grundlag og i tråd med retstilstanden i bl.a. Frankrig og

Nederlandene anbefaler arbejdsgruppen, at loven ikke indeholder meget specifikke bestemmelser hverken om forsikringsdækning eller om f.eks. begrænsning af erstatningsansvaret til et bestemt beløb.

For at sikre passende fleksibilitet anbefales derimod, at der i loven indsættes en bemyndigelse til uddannelses- og forskningsministeren til ved bekendtgørelse at fastsætte nærmere bestemmelser herom. I den forbindelse bør der bl.a. lægges vægt på, at uddannelses- og forskningsministeren i godkendelsesprocessen kan fastsætte nærmere krav om forsikringsdækning afstemt efter den potentielle skade, og at det skal ske efter en konkret vurdering af den indsendte ansøgning. Der vil i den forbindelse bl.a. kunne lægges vægt på, hvorvidt operatøren har tilstrækkelig egenkapital til at afholde erstatningen eller i øvrigt stiller en finansiell garanti til dækning af ansvar; om rumaktiviteten er en kommerciel aktivitet eller sker i det offentlige interesse; eller om rumaktiviteten vurderes at udgøre en begrænset risiko, f.eks. hvis der er tale om små genstande med lav densitet (massefylde).

Da staten som udgangspunkt er selvforsikret, anbefaler arbejdsgruppen, at evt. forpligtelse til at tegne forsikring ikke gælder, når operatøren er dækket af statens selvforsikringsordning, f.eks. universiteterne.

3.6.3. Uddannelses- og Forskningsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

Uddannelses- og Forskningsministeriet kan tilslutte sig arbejdsgruppens anbefalinger, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed.

I overensstemmelse med arbejdsgruppens anbefalinger foreslår Uddannelses- og Forskningsministeriet med § 11 en bestemmelse, der pålægger operatøren objektivi ansvar for skader på personer eller ejendom på jorden eller på luftfartøjer under flyvning. For andre skader foreslås, at operatøren er ansvarlig efter dansk rets almindelige erstatningsregler. Det foreslås ligeledes, at erstatningen kan nedsættes eller bortfalde i det omfang skadelidte med forsæt eller grov uagtsomhed har medvirket til skaden, og at uddannelses- og forskningsministeren bemyndiges til at fastsætte nærmere regler om begrænsning af operatørens erstatningspligt.

Videre foreslår Uddannelses- og Forskningsministeriet i § 12, at staten kan gøre et regreskrav gældende mod den ansvarlige operatør i det omfang, staten har betalt erstatning for en skade. Denne bestemmelse følger også anbefalingerne fra arbejdsgruppen.

Med § 13 foreslås, at uddannelses- og forskningsministeren som betingelse for at godkende en rumaktivitet kan stille krav om forsikring eller anden tilsvarende sikkerhed til dækning af operatørens ansvar. I tillæg til arbejdsgruppens anbefalinger foreslås i tilfælde, hvor der kræves forsikring af operatøren, at forsikringssselskabet hæfter direkte over for skadelidte henholdsvis over for staten i det omfang, staten har adgang til regres. Det foreslås endvidere, at institutioner omfattet af statens selvforsikring er undtaget forsikringspligten. Endelig foreslås, at uddannelses- og forskningsministe-

ren bemyndiges til at fastsætte nærmere regler om forsikringspligtens omfang og gennemførelse samt om anden sikkerhed. Disse bestemmelser følger også anbefalingerne fra arbejdsgruppen.

I tillæg til arbejdsgruppens anbefalinger foreslås det endeligt i § 14, at operatøren af en rumgenstand varsles om, at erstatningsspørgsmålet vil blive afgjort under en civil retssag. Bestemmelsen indebærer, at forsikringsselskabet får mulighed for at opnå, at en dom afsagt under en sådan civil retssag også får retsvirkning i forhold til operatøren, hvis ansvar forsikringen dækker.

3.7. Overførsel af rumgenstande eller rumaktiviteter

3.7.1. Gældende ret

Der er tale om hidtil uregulerede aktiviteter, hvorfor der ikke i dag er anden regulering, som vedrører overførsel af rumgenstande eller rumaktiviteter.

3.7.2. Arbejdsgruppens anbefalinger

Som følge af ansvarskonventionen er Danmark opsendende stat og dermed objektivt ansvarlig i forhold til rumgenstande, når staten opsender eller udvirker opsendelse af en rumgenstand, eller rumgenstanden opsendes fra statens territorium eller statens indretninger. Danmark bibeholder denne status uanset, at rumgenstanden måtte blive overdraget til en anden ejer, eller hvis udførelsen af rumaktiviteten foretages af en anden operatør.

Arbejdsgruppen anbefaler på den baggrund, at det i loven reguleres, hvordan rumgenstande og rumaktiviteter kan overdrages til andre.

The Sofia Guidelines fastsætter, at overdragelse af rumgenstande eller rumaktiviteter til en anden operatør forudsætter godkendelse fra den kompetente myndighed i henhold til bestemmelserne om godkendelse.

Arbejdsgruppen finder i tråd med ovenstående, at det af loven bør fremgå, at overdragelse af rumgenstande til anden ejer eller udførelse af rumaktiviteter af en anden operatør ikke må ske uden forudgående tilladelse fra uddannelses- og forskningsministeren.

3.7.3. Uddannelses- og Forskningsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

Uddannelses- og Forskningsministeriet kan tilslutte sig arbejdsgruppens anbefalinger, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed, idet der dog er foretaget visse sproglige forenklinger og præciseringer.

I tråd med arbejdsgruppens anbefalinger foreslår Uddannelses- og Forskningsministeriet i § 15, at overførsel af en rumgenstand eller rumaktivitet til en ny ejer eller ny operatør alene kan ske efter forudgående godkendelse fra uddannelses- og forskningsministeren. Ved overførsel til en operatør eller ejer hjemmehørende i en anden stat kan uddannelses- og forskningsministeren kræve forudgående aftale med

denne stat om overtagelse af erstatningsansvaret efter gældende konventioner. Det foreslås særligt præciseret, at det kræver forudgående godkendelse, hvad enten der er tale om overførsel af rumgenstanden til ny ejer, eller der er tale om, at rumaktiviteten, herunder kontrol og styring af rumgenstanden, overlades til anden operatør.

3.8. Tilsyn, dispensation og bemyndigelse

3.8.1. Gældende ret

Der findes ikke i dag regler om tilsyn, dispensation og bemyndigelse.

3.8.2. Arbejdsgruppens anbefalinger

For Danmark gælder en traktatmæssig forpligtelse til at føre tilsyn med private enheders rumaktiviteter, som er godkendt af staten. Af artikel VI i traktaten om det ydre rum fremgår således, at der til private enheders virksomhed i det ydre rum, herunder månen og andre himmellegemer, kræves bemyndigelse og stadigt tilsyn fra den pågældende stats side. Hvilke nærmere krav, som staten skal stille som led i gennemførelse af tilsyn, fremgår ikke af traktaten.

På den baggrund er det en obligatorisk del af loven, at der skal fastsættes bestemmelser om uddannelses- og forskningsministerens tilsyn med rumaktiviteter. Det er endvidere i overensstemmelse med the Sofia Guidelines samt lovgivningen i Østrig, Nederlandene og Belgien.

Som følge af traktatens ordlyd er der alene en traktatmæssig pligt for staten til at føre løbende tilsyn med private enheders rumaktiviteter. Enhver operatørs rumaktiviteter omfattes som udgangspunkt af lovforslaget, hvad enten de finder sted i privat eller offentligt regi, eksempelvis andre ministerier, styrelser og universiteter. På denne baggrund bør tilsynet også omfatte både private og offentlige aktiviteter.

Arbejdsgruppen anbefaler, at tilsynet med rumaktiviteterne udøves afbalanceret under hensyntagen til de risici, der er forbundet med de fortsatte aktiviteter. I tråd med nyere eksisterende rumlovgivning, herunder lovgivningen i Belgien, Nederlandene og Østrig, bør tilsynet først og fremmest bestå i at sikre kontinuerlig overholdelse af gældende betingelser og særligt fastsatte betingelser.

Arbejdsgruppen foreslår, at der i loven gives operatøren en pligt til på forlangende at meddele uddannelses- og forskningsministeren enhver nødvendig oplysning, som har betydning for udøvelsen af tilsynet.

Uddannelses- og forskningsministerens tilsyn kan endvidere forudsætte besigtigelse af operatørens fysiske faciliteter, anlæg eller virksomhed af betydning for rumaktiviteten. Arbejdsgruppen foreslår derfor, at der i loven fastsættes bestemmelser om, at Uddannelses- og Forskningsministeriet i det omfang, det er nødvendigt for udførelsen af tilsynet, skal have adgang til operatørens faciliteter, anlæg eller virksomhed. Der bør være tale om adgang uden retskendelse, hvilket navnlig er begrundet i det forhold, at rumaktiviteter generelt vurderes at være risikobetonet virksomhed, hvorfor Uddan-

nelses- og Forskningsministeriet skal have uhindret mulighed for at udøve en effektiv kontrol med overholdelsen af de gældende betingelser og særligt fastsatte betingelser.

Det er ikke givet, at Uddannelses- og Forskningsministeriet ligger inde med den nødvendige specialiserede tekniske kompetence til at udføre tilsynet. ESA har over for Uddannelses- og Forskningsministeriet tilkendegivet, at ESA har mulighed for mod dækning af udgifter hertil at bistå Uddannelses- og Forskningsministeriet også ved tilsynet, herunder deltage i besigtigelser.

Arbejdsgruppen foreslår desuden, at loven bemyndiger uddannelses- og forskningsministeren til at fastsætte de nærmere regler for tilsynet i en bekendtgørelse.

For at give en vis fleksibilitet anbefaler arbejdsgruppen, at loven giver uddannelses- og forskningsministeren mulighed for at dispensere fra kravet om godkendelse og tilsyn, eksempelvis i forbindelse med rent statslige rumaktiviteter. Herved sikres der på eksempelvis Forsvarsministeriets område mulighed for at dispensere fra kravene om godkendelse og tilsyn i forbindelse med udvikling, opsendelse og drift af rent militære satellitter. Lovens øvrige regler vil dog forsat skulle overholdes, herunder reglerne om registrering.

Arbejdsgruppen anbefaler endelig, at der i loven indsættes en sædvanlig delegationsbestemmelse, hvorved uddannelses- og forskningsministeren kan bemyndige en under ministeriet oprettet statslig myndighed eller efter forhandling med vedkommende minister andre statslige myndigheder til at udøve de beføjelser, der efter loven er tillagt uddannelses- og forskningsministeren. Arbejdsgruppen anbefaler videre, at der gives uddannelses- og forskningsministeren hjemmel til at fastsætte regler om adgangen til at påklage afgørelser, der er truffet i henhold til bemyndigelse, herunder om, at afgørelserne ikke skal kunne påklages. Loven bør endelig give hjemmel til, at uddannelses- og forskningsministeren kan fastsætte regler om udøvelsen af delegerede beføjelser.

3.8.3. Uddannelses- og Forskningsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

Uddannelses- og Forskningsministeriet kan tilslutte sig arbejdsgruppens anbefalinger, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed.

I overensstemmelse med arbejdsgruppens anbefalinger indeholder lovforslaget regler om tilsyn, oplysningspligt og fysisk adgang til operatørens anlæg, virksomhed eller øvrige lokaliteter. Således foreslås i § 16, at uddannelses- og forskningsministeren fører tilsyn med, at loven og regler fastsat i medfør af loven overholdes, og at ejere og operatører pålægges en pligt til efter anmodning fra uddannelses- og forskningsministeren at afgive enhver oplysning, der er nødvendigt for, at ministeren kan udøve sin tilsynsbeføjelse.

I § 17 foreslås en bestemmelse om, at uddannelses- og forskningsministeren eller den, ministeren bemyndiger dertil, til enhver tid mod behørig legitimation og uden retskendelse har adgang til operatørens anlæg, virksomhed eller øvrige lokaler for at kunne tilvejebringe oplysninger til brug for tilsynsførelsen. Med bestemmelsen sigtes på at varetage

de situationer, hvor det ikke er muligt med mindre indgribende foranstaltninger at tilvejebringe de oplysninger, der er nødvendige for udførelsen af tilsyn efter loven. Det bemærkes i den anledning, at der er tale om risikobetonet virksomhed, som potentielt kan udgøre en fare for det omgivende samfund. Bestemmelsen er således nødvendig for at sikre, at der kan føres tilsyn med, at aktiviteterne til hver en tid foregår på forsvarlig vis, også i de tilfælde, hvor operatøren ikke selv er i stand til eller villig til at afgive de nødvendige oplysninger. Det er derfor en betingelse for anvendelse af bestemmelsen, at det ikke er muligt at tilvejebringe oplysningerne ved brug af mindre indgribende foranstaltninger. Med forslaget om disse bestemmelser finder Uddannelses- og Forskningsministeriet det i denne forbindelse unødvendigt, at lovforslaget ydermere indeholder en hjemmel til at fastsætte nærmere regler for tilsynet i en bekendtgørelse.

I tråd med arbejdsgruppens anbefalinger foreslår Uddannelses- og Forskningsministeriet i § 18 etableret en adgang til over for statslige ejere eller operatører at dispensere fra kravene om godkendelse og tilsyn.

Med § 19 foreslås indsat bemyndigelse for uddannelses- og forskningsministeren til at fastsætte nærmere regler om kommunikation på andre sprog end dansk (forventeligt engelsk) og om digital kommunikation samt om dækning af Uddannelses- og Forskningsministeriets omkostninger ved ansøgningsbehandlingen, ændring og tilbagekaldelse, overførsel af rumgenstande eller aktiviteter og gennemførelse af tilsyn. Uddannelses- og Forskningsministeriets forslag om dækning af omkostninger ved ministeriets sagsbehandling bygger på anbefalinger fra arbejdsgruppen.

I § 20 foreslås hjemmel for uddannelses- og forskningsministeren til at bemyndige en statslig myndighed under ministeriet eller andre statslige myndigheder efter forhandling med vedkommende minister til at udøve de beføjelser, der efter loven er tillagt ministeren. Endvidere foreslås hjemmel til, at ministeren kan fastsætte nærmere regler om adgangen til at påklage afgørelser, der er truffet efter bemyndigelse, herunder at ministeren kan fastsætte, at afgørelserne ikke skal kunne påklages. Endelig foreslås at give uddannelses- og forskningsministeren hjemmel til at fastsætte nærmere regler om udøvelsen af de beføjelser, som en anden statslig myndighed bliver bemyndiget til at udøve. Bestemmelsen følger ikke direkte af arbejdsgruppens anbefalinger, men er udformet i overensstemmelse med øvrige delegationsbestemmelser på Uddannelses- og Forskningsministeriets område.

3.9. Straf

3.9.1. Gældende ret

Der er tale om hidtil uregulerede aktiviteter for operatøren. Der findes således ikke på nuværende tidspunkt i dansk ret særlige strafferetlige bestemmelser vedrørende rumaktivitet. Operatøren er dog underlagt den almindelige straffelov og dennes bestemmelser.

3.9.2. Arbejdsgruppens anbefalinger

Arbejdsgruppen har overvejet, hvorvidt loven bør indeholde straffebestemmelser. I overensstemmelse med almindelige strafferetlige principper forudsætter straffebestemmelser nøje overvejelser af, hvorvidt det er nødvendigt at straffe overtrædelser af en lovs bestemmelser, eller om mindre indgribende sanktioner er tilstrækkeligt.

Lovgivningen i øvrige sammenlignelige lande indeholder i alle tilfælde straffebestemmelser, der varierer fra bøde til frihedsstraf. The Sofia Guidelines bestemmer, at enhver overtrædelse af forpligtelserne i loven straffes med bøde. Derudover straffes udførelse af rumaktiviteter og overførsel af rumaktiviteter uden tilladelse fra myndigheden med en minimumsbøde.

Arbejdsgruppen finder, at en dansk lov bør indeholde straffebestemmelser, der på afbalanceret niveau fastsætter strafansvar ved overtrædelse af de væsentligste af lovens bestemmelser, dvs. bestemmelser der har sigte på sikkerhed, miljø, ansvar og erstatning. Arbejdsgruppen anbefaler, at udførelse af aktiviteter i det ydre rum uden godkendelse, overtrædelse af væsentlige betingelser for godkendelse, undladelse af at efterkomme anmodning om oplysninger og manglende eller utilstrækkelig forsikringsdækning belægges med straf.

Henset til de alvorlige følger en overtrædelse kan medføre, finder arbejdsgruppen, at overtrædelse bør kunne straffes med bøde eller fængsel indtil 4 måneder, i skærpente tilfælde op til to år. Det svarer til tilsvarende straffebestemmelser i særlovgivningen.

Arbejdsgruppen har endvidere overvejet, i hvilket omfang lovens straffebestemmelser bør omfatte juridiske personer (selskaber m.v.). Da operatøren i mange tilfælde vil være en juridisk person, finder arbejdsgruppen, at lovens straffebestemmelser også bør omfatte juridiske personer.

Arbejdsgruppens forslag til anvendelsesområde for loven indebærer, at overtrædelser af lovens bestemmelser uden for den danske stat vil være undergivet dansk strafmyndighed. Det vil sige, at en overtrædelse i udlandet af de forpligtelser, som fremgår af loven, vil kunne straffes i Danmark. Eksempelvis vil danske operatører, der udfører en rumaktivitet uden for den danske stat uden dansk godkendelse, kunne straffes i Danmark.

3.9.3. Uddannelses- og Forskningsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

Uddannelses- og Forskningsministeriet kan tilslutte sig arbejdsgruppens anbefalinger, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed.

I overensstemmelse med arbejdsgruppens anbefalinger foreslår Uddannelses- og Forskningsministeriet i § 21, at overtrædelse af nærmere angivne bestemmelser straffes med bøde eller fængsel indtil 4 måneder, medmindre højere straf er forskyldt efter den øvrige lovgivning. I tillæg til arbejdsgruppens anbefalinger om straffbare handlinger efter loven foreslås det, at det skal være strafbart ikke at efterkomme et

påbud fra uddannelses- og forskningsministeren om, at rumaktiviteten skal videreføres ved anden operatør, eller at rumaktiviteten skal afsluttes.

I overensstemmelse med arbejdsgruppens anbefalinger foreslås det, at straframmen kan stige til fængsel i 2 år, hvis der er tale om forsætlige overtrædelser, og der foreligger særligt skærpente omstændigheder. Endvidere foreslås indsat mulighed for at pålægge selskaber m.v. (juridiske personer) strafansvar efter reglerne i straffelovens 5. kapitel. I tillæg til arbejdsgruppens anbefalinger foreslås det endeligt, at uddannelses- og forskningsministeren får bemyndigelse til i en bekendtgørelse at fastsætte, at operatøren ved manglende indberetning af de registreringsoplysninger, der efter bekendtgørelsen er pligt til at indberette, kan straffes med bøde eller fængsel i indtil 4 måneder.

3.10. Ikrafttræden og overgangsbestemmelser m.v.

3.10.1. Gældende ret

Der er tale om hidtil uregulerede aktiviteter. Det fremgår ikke direkte af de fire FN-aftaler, om aftalerne skal gælde for Færøerne og Grønland. Efter folkerettens almindelige grundsætninger, jf. artikel 29 i konvention af 23. maj 1969 om traktatretten, er en traktat bindende for hver enkelt delta-stat med hensyn til hele dennes territorium, medmindre andet fremgår af traktaten eller er fastslået på anden måde. FN-aftalerne finder således også anvendelse i forhold til Færøerne og Grønland, dog således at Kongeriget Danmark er ansvarlig for aftalernes overholdelse.

3.10.2. Arbejdsgruppens anbefalinger

For så vidt angår ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser har arbejdsgruppen overvejet, i hvilket omfang allerede igangsatte rumaktiviteter skal være omfattet af lovforslaget.

The Sofia Guidelines og lovgivningen i Østrig, Nederlandene, Belgien har meget ens overgangsbestemmelser, idet de alle fastsætter, at allerede igangsatte rumaktiviteter kan fortsætte uden godkendelse i en 12 måneders periode efter lovens ikrafttræden, men at operatøren skal informere den relevante myndighed om aktiviteter inden 6 måneder efter lovens ikrafttræden. I den belgiske lov bestemmes endvidere, at der i en 12 måneders periode efter lovens ikrafttræden ikke må ske overførsler af rumaktiviteter eller rumgenstande.

Arbejdsgruppen anbefaler, at en ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelse udformes i tråd med ovennævnte rumlove. Arbejdsgruppen finder ikke, at loven skal stille væsentligt bebyrdende krav, eksempelvis om objektivt ansvar, der ikke var gældende, da aktiviteten blev igangsat.

Arbejdsgruppen anbefaler endelig, at der i loven indsættes hjemmel til, at uddannelses- og forskningsministeren efter forhandling med forsvarsministeren og transport- og bygningsministeren kan sætte relevante lovbestemmelser i kraft for aktiviteter, der udføres i den del af luftrummet, der ligger under det ydre rum.

For så vidt angår lovforslagets territoriale gyldighed anbefaler arbejdsgruppen, at loven ikke skal gælde direkte for Færøerne og Grønland, men at loven ved kongelig anordning kan sættes helt eller delvis i kraft for Færøerne og Grønland med de ændringer, som de færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Arbejdsgruppen anbefaler, at der snarest efter lovens ikrafttræden iværksættes en proces med henblik på at få loven sat i kraft på Færøerne og i Grønland.

3.10.3. Uddannelses- og Forskningsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

Uddannelses- og Forskningsministeriet kan tilslutte sig arbejdsgruppens anbefalinger, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed.

I tråd med arbejdsgruppens anbefalinger foreslås med § 22 ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser for loven. Loven foreslås at træde i kraft den 1. juli 2016. Bestemmelsen indeholder overgangsregler om, at allerede opsendte rumgenstande skal efterregistreres, og at reglerne i lovens kapitel 6 ikke finder anvendelse på rumgenstande, der opsendes senest 30. juni 2017.

Det foreslås i § 23, at lovforslaget kan sættes i kraft for Færøerne og Grønland ved kongelig anordning med de ændringer, der følger af de færøske og grønlandske forhold. Der kan således tages højde for de indbyggede forskelle mellem rigsdelen.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Lovforslaget indebærer, at der afsættes 7,0 mio. kr. årligt inden for Uddannelses- og Forskningsministeriets bevillingsramme til udgifter i forbindelse med ministeriets varetagelse af opgaven som rummyndighed.

Med henblik på tilførsel af faglige og tekniske kompetencer til varetagelse af opgaven som rummyndighed overføres 7,0 mio. kr. fra finanslovens § 19.41.14. Pulje til forskningsinfrastruktur til § 19.11.03. Styrelsen for Forskning og Innovation. Af bevillingen optages 5,5 mio. kr. på § 19.11.03. Styrelsen for Forskning og Innovation som lønsum.

Midlerne skal anvendes til varetagelse af ressortansvaret for rumområdet, herunder samarbejde med FN, EU og internationale organisationer, udbygning af faglige og tekniske kompetencer i forhold til bl.a. EU- og ESA-programmer, kompetencer til at varetage en kvalificeret kontakt med virksomheder, forskere samt nationale og internationale myndigheder på flere forskellige fagområder. Endvidere skal midlerne anvendes til udførelse af administrative opgaver, behandling af ansøgninger, udøvelse af tilsyn vedrørende bl.a. håndhævelse og implementering af lovgivning, oprettelse og vedligeholdelse af et nationalt rumregister samt registrering i FN's rumregister. Herudover lægges op til, at Uddannelses- og Forskningsministeriet ved Styrelsen for Forskning og Innovation på permanent basis forestår tværministeriel koordination af rumrelaterede forhold vedrøren-

de bl.a. satellitnavigation, jordobservation, telekommunikation, sikkerhed og arktiske aktiviteter.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.

Lovforslaget forventes overordnet at bidrage til at skabe øget klarhed over rammerne for udførelse af aktiviteter i det ydre rum.

Lovforslaget indeholder en række bemyndigelser til at fastsætte nærmere regler, som forventes at have økonomiske og administrative konsekvenser for de forventeligt relativt få danske aktører på rumområdet. Det gælder bl.a. bemyndigelser til at fastsætte nærmere regler om

- krav vedrørende de forhold, der fremgår af § 6, stk. 1, nr. 1-6, som forudsætning for, at en rumaktivitet kan godkendes, samt nærmere regler om procedurer for ansøgning,
- et offentligt register over rumgenstande og om krav til oplysninger fra operatøren,
- forsikringspligtens omfang og gennemførelse samt om anden sikkerhed,
- kommunikation på andre sprog end dansk og digital kommunikation m.v. og
- afholdelse af omkostningerne ved ansøgningsbehandlingen m.v.

I forhold til administrative konsekvenser for erhvervslivet forventes udmøntningen af lovforslagets bemyndigelser at få administrative konsekvenser, bl.a. i form af den tid, som virksomhederne skal bruge på at fremskaffe og indberette de påkrævede oplysninger som led i godkendelse af og tilsyn med rumaktiviteter.

I forhold til erhvervsøkonomiske konsekvenser for erhvervslivet forventes udmøntningen af lovforslagets bemyndigelser endvidere at kunne få økonomiske konsekvenser bl.a. i form af betaling af omkostninger afholdt af Uddannelses- og Forskningsministeriet som led i godkendelse af og tilsyn med rumaktiviteter. Med lovforslaget kan der endvidere stilles krav om, at operatøren tegner forsikring eller stiller anden tilsvarende sikkerhed til dækning af operatørens ansvar. I det omfang, uddannelses- og forskningsministeren måtte stille et sådan krav, vil det have økonomiske og administrative konsekvenser som følge af indgåelse af forsikringsaftaler m.v.

Da der ikke er udstedt bekendtgørelser på baggrund af bemyndigelserne endnu, findes det ikke muligt på nuværende tidspunkt at vurdere de økonomiske og administrative konsekvenser nærmere.

6. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget har ikke administrative konsekvenser for borgerne.

7. Miljømæssige konsekvenser

Efter lovforslaget skal operatøren træffe passende foranstaltninger for håndtering af rumaffald. Rumaktiviteter skal

ligeledes udføres miljømæssigt betryggende. Disse krav kan samlet set bidrage til positive miljømæssige konsekvenser.

8. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.

9. Hørte myndigheder og organisationer m.v.

Et udkast til lovforslag har i perioden fra den 2. december 2015 til den 6. januar 2016 været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer m.v.: Region Hovedstaden, Region Midtjylland, Region Nordjylland, Region Sjælland, Region Syddanmark, Datatilsynet, Rigsrevisionen, Copenhagen Business School – Handelshøjskolen, Danmarks Tekniske Universitet, IT-Universitetet i København, Københavns Universitet, Roskilde Universitet, Syddansk Universitet, Aalborg Universitet, Aarhus Universitet, Center for Regional- og Turismeforskning, Danmarks Meteorologiske Institut, Dansk Center for Forskningsanalyse, Dansk Institut for Internationale Studier, Det Informationsvidenskabelige Akademi, Det Kongelige Bibliotek, De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland, Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø, Det Nationale Institut for Kommuner og Regioner Analyse og Forskning, Forsvarsakademiet, Institut for Menneskerettigheder, IT-Vest, Rigsarkivet, SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, Statens Serum Institut, Statsbiblioteket, Akademiet for de Tekniske Videnskaber, A. P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers fond til almene formaal, Bitten og Mads

Clausens Fond, Carlsbergfondet, Danmarks Akkrediteringsinstitution, Danmarks Apotekerforening, Danmarks Vækstråd, Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd, Danmarks Grundforskningsfond, Danmarks Innovationsfond, Det Frie Forskningsråd, Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab, Det Økologiske Råd, Det Økonomiske Råd, Fabrikant Mads Clausens Fond, Fonden Teknologirådet, Friluftsrådet, Kræftens Bekæmpelse, Lundbeckfonden, Nordea-fonden, Novo Nordisk Fonden, Oticonfonden, Rockwool Fonden, Trygfonden, Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed, Veluxfonden, Vækstfonden, Advokatsamfundet, Akademikerne, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, CO-industri, Copenhagen Suborbitals, Danmarks Erhvervsforskningsakademi, Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Arbejdsgiverforening, Dansk Byggeri, Dansk Erhverv, Dansk Folkeoplysnings Samråd, Danske Handicaporganisationer, Danish Society for Education and Business, Danmarks Jurist- og Økonomforbund, Dansk Ungdoms Fællesråd, Danske Professionshøjskoler, Danske Regioner, Danske Studerendes Fællesråd, Danske Universiteter, Det Ethiske Råd, DI, DM – Dansk Magisterforening, Fagligt Fælles Forbund, Foreningen af Rådgivende Ingeniører, Forsikring & Pension, FTF, Godkendt Teknologisk Service, GompSpace, Højskoleforeningen, Ingeniørforeningen i Danmark, IT-Branchen, KL, Kulturministeriets Rektorer, Landbrug og Fødevarer, LO, Mellempfolkeligt Samvirke, Rektorkollegiet, Sektorforskningens Direktørkollegium, Færøernes landsstyre og Naalakkersuisut i Grønland.

10. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/ mindreudgifter	Negative konsekvenser/ merudgifter
Økonomiske konsekvenser for staten, kommuner og regioner	Ingen.	Der afsættes 7,0 mio. kr. årligt inden for Uddannelses- og Forskningsministeriets bevillingsramme til udgifter i forbindelse med ministeriets varetagelse af opgaven som rummyndighed.
Administrative konsekvenser for staten, kommuner og regioner	Ingen.	Forøget administrativ byrde for Uddannelses- og Forskningsministeriet/Styrelsen for Forskning og Innovation
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen.	Før udstedelse af nærmere bekendtgørelser findes det ikke muligt at vurdere de økonomiske konsekvenser.
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Lovforslaget forventes at give øget klarhed om rammer for aktiviteter i det ydre rum.	Før udstedelse af nærmere bekendtgørelser findes det ikke muligt at vurdere de administrative konsekvenser.
Miljømæssige konsekvenser	Efter lovforslaget skal operatøren træffe passende foranstaltninger for håndtering af rumaffald. Rumaktiviteter skal ligeledes udføres miljømæssigt betryggende. Disse krav kan samlet set bidrage til positive miljømæssige konsekvenser.	Ingen.

Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen.	Ingen.
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.	

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Med bestemmelsen fastsættes det, hvad formålet med loven er. Den foreslåede bestemmelse gennemfører ikke bestemmelser i FN-aftalerne og er indført efter anbefaling fra arbejdsgruppen. Bestemmelsen ligger dog inden for den ramme, som FN-aftalerne sætter for aktiviteter i det ydre rum. Da der er tale om helt ny regulering, er det fundet hensigtsmæssigt indledningsvis at medtage en formålsbestemmelse som retningsgivende for anvendelse af lovforslagets bestemmelser. Der kan ikke støttes selvstændigt ret på formålsbestemmelsen.

Det fremgår af bestemmelsen, at formålet med loven er at fastlægge rammerne for, at danske aktiviteter i det ydre rum finder sted på et reguleret og sikkerhedsmæssigt betryggende grundlag gennem godkendelse af og tilsyn med aktiviteter i det ydre rum, registrering af rumgenstande og sikring af klarhed om aktørernes ansvar for skader forvoldt af rumgenstande.

Der henvises i øvrigt til afsnit 3.2 i de almindelige bemærkninger.

Til § 2

De foreslåede bestemmelser medfører, at loven finder anvendelse på rumaktiviteter, som foretages i den danske stat (på dansk territorium), på danske fartøjer eller på danske indretninger i udlandet samt på sådanne rumaktiviteter, som foretages i udlandet af danske operatører.

Det foreslåede *stk. 1* fastsætter, at loven finder anvendelse på rumaktiviteter, som foretages i den danske stat. Bestemmelsen omfatter handlinger foretaget inden for dansk land-, sø- og luftterritorium.

Det foreslåede *stk. 2* bestemmer, at loven finder anvendelse på rumaktiviteter, som uden for den danske stat foretages på dansk fartøj eller indretning (nr. 1) eller af danske operatører (nr. 2). Med dansk fartøj menes såvel skibe som luftfartøjer, mens der med indretning menes stationære faciliteter som eksempelvis boreplatforme. Sådanne rumaktiviteter vil dermed også være underlagt lovens bestemmelser, herunder kravet om godkendelse.

Begrebet uden for den danske stat omfatter såvel aktiviteter foretaget inden for fremmed myndighedsområde som handlinger foretaget uden for et myndighedsområde. Med fremmed myndighedsområde menes fremmed folkeretligt anerkendt område, dvs. aktiviteter foretaget inden for en fremmed stats territorium, herunder dens sø- og luftterritori-

um. Med uden for et myndighedsområde menes uden for folkeretligt anerkendt statsområde, dvs. handlinger foretaget på åbent hav eller i internationalt luftrum samt handlinger foretaget inden for landområder, som ikke er undergivet nogen stats højhedsret (f.eks. Antarktis). Det kan betyde, at danske operatører vil være forpligtet til at overholde flere landes regelsæt for rumaktiviteter. Det er i dag sådan, at alle kendte og autoriserede opsendelsesfaciliteter for rumgenstande (satellitter) er placeret uden for Danmark. Med forslaget om, at loven også skal omfatte rumaktiviteter, som udføres uden for den danske stat, er det et hensyn at sikre, at de danske internationale forpligtelser kan overholdes også i forhold til sådanne rumaktiviteter.

Loven har dermed eksterritorial gyldighed, idet loven pålægger danske operatører forpligtelser, som de skal iagttage i udlandet. Rumaktiviteter, som udføres af danske operatører uden for den danske stat hører således under dansk strafmyndighed i medfør af straffelovens § 8, nr. 3. Eksempelvis vil danske operatører, der udfører en rumaktivitet uden for den danske stat uden dansk godkendelse, kunne straffes i Danmark.

Som følge af definitionen af operatør, jf. forslaget til § 4, nr. 3, vil rumaktiviteter i udlandet foretaget af danske ansatte hos udenlandske operatører, f.eks. rumfartsorganisationer, ikke være omfattet af loven, medmindre sådanne aktiviteter finder sted på dansk fartøj eller indretning.

Der henvises i øvrigt til afsnit 3.2 i de almindelige bemærkninger.

Til § 3

Efter den foreslåede bestemmelse kan uddannelses- og forskningsministeren efter forhandling med forsvarsministeren og transport- og bygningsministeren fastsætte regler om, at §§ 5-9 og 11-21 og regler udstedt i medfør heraf skal finde tilsvarende anvendelse for så vidt angår civile aktiviteter i højder under det ydre rum, som ikke er omfattet af definitionerne i § 4, nr. 1 og 2.

Det bemærkes særligt, at den foreslåede bestemmelse i § 4 med nærmere definitioner ikke er omfattet af den foreslåede bemyndigelse, dvs. definitionerne i § 4 kan ikke sættes i kraft for sådanne civile aktiviteter til højder under det ydre rum. Det skyldes navnlig det forhold, at de angivne definitioner i § 4 alene tager højde for aktiviteter til det ydre rum og ikke aktiviteter til eller i højder under det ydre rum. Ved udnyttelse af bemyndigelseshjemmelen forudsættes det således, at det i en bekendtgørelse nærmere defineres, hvilke aktiviteter lovens bestemmelser, dvs. de foreslåede §§ 5-9 og 11-21, skal finde tilsvarende anvendelse for.

Der henvises i øvrigt til afsnit 3.2 i de almindelige bemærkninger.

Til § 4

Den foreslåede bestemmelse definerer en række centrale begreber i loven. Flere af definitionerne er centrale, idet de er med til at afgrænse anvendelsesområdet for loven. Således har f.eks. definitionen af rumaktivitet, rumgenstand og operatør betydning for, om en handling er omfattet af loven.

Med forslaget til bestemmelsens nr. 1, 2 og 3, defineres begreberne rumaktivitet, rumgenstand og operatør med inspiration i definitionerne i de bagvedliggende traktater samt øvrige landes lovgivninger om aktiviteter i det ydre rum.

Begrebet rumaktivitet defineres i *nr. 1* som opsendelse af rumgenstande til det ydre rum, drift, styring af og tilbagevenden af rumgenstande til jorden samt andre aktiviteter, som er væsentlige i forbindelse hermed. Med definitionen sigtes alene til aktiviteter, der udgør en væsentlig del af driften af rumgenstanden. Omfattet af begrebet rumaktivitet er også registrering af opsendte rumgenstande efter lovforslagets § 10. En række tilgrænsende aktiviteter med relation til en rumgenstand vil derimod ikke være omfattet af begrebet rumaktivitet og dermed af lovforslagets anvendelsesområde. Det gælder eksempelvis satellitprojekter, der udføres i regi af udenlandske rumfartsorganisationer eller virksomheder, og hvor f.eks. danske forskere og studerende som led heri udfører opgaver, herunder kommunikerer med en satellit eller nedtager og anvender data fra en satellit.

Begrebet rumgenstand defineres i *nr. 2* som enhver genstand, der er opsendt eller planlægges opsendt til det ydre rum, herunder dens enkelte dele, samt enhver anordning, der er anvendt eller planlægges anvendt til at opsende en genstand til det ydre rum. For så vidt angår definitionen af rumgenstand bemærkes, at både fuldendt opsendelse og forsøg på opsendelse (f.eks. situationer, hvor fuldendt opsendelse ikke lykkes som planlagt) til det ydre rum er omfattet, jf. bl.a. ansvarskonventionens artikel I, litra b. Endvidere omfatter udtrykket rumgenstand også dele af en rumgenstand såvel som dens opsendelsesraket og dele af denne, jf. ansvarskonventionens artikel I, litra d, og tilsvarende registreringskonventionens artikel I, litra b.

Omfattet af begrebet er større, funktionelle dele af en rumgenstand. Ved nedbrydning af en rumgenstand i det ydre rum omfattes adskilte dele også af begrebet, hvad enten nedbrydelsen sker tilsigtet eller utilsigtet. Den ansvarlige operatør for den oprindelige rumgenstand bærer således også ansvaret for skader, som senere adskilte dele af rumgenstanden forvolder. Der kan eksempelvis være tale om, at dele af rumgenstanden tilsigtet bliver adskilt fra resten af rumgenstanden i de forskellige stadier ved placering af en rumgenstand i kredsløb om jorden (oftest via rakettrin fra en løfteraket, der tilsigtet bliver adskilt). Ligeledes vil en rumgenstand utilsigtet kunne blive nedbrudt i rummet; også i sådanne tilfælde vil de adskilte dele i sig selv udgøre rumgenstande, som operatøren af den oprindelige rumgenstand fortsat har ansvar for.

Omfattet af begrebet rumgenstand er også enhver anordning, der er anvendt eller planlægges anvendt til at opsende en genstand til det ydre rum, hvorved forstås affyringsramper og lignende.

En underleverance til en rumgenstand vil ikke i sig selv være tilstrækkelig til at udløse krav om godkendelse efter dette lovforslag. Enkelte komponenter, instrumenter, delsystemer, styringsprogrammer eller lignende, der leveres som en del af andre rumgenstande forud for opsendelse, vil dermed ikke være omfattet af begrebet rumgenstand og skal således ikke selvstændigt godkendes.

Begrebet operatør defineres i *nr. 3* som en fysisk eller juridisk person, der udfører eller påtager sig at udføre rumaktiviteter. Ved operatør forstås den fysiske eller juridiske person, der har det overordnede ansvar for rumaktiviteten, som defineret i den foreslåede nr. 1. En operatør vil oftest være en juridisk person. Danske forskere og studerende, der deltager i et satellitprojekt i regi af udenlandske rumfartsorganisationer eller virksomheder, vil ikke selvstændigt blive betragtet som operatør. Det samme gælder danskere, der er ansat hos udenlandske rumfartsorganisationer og virksomheder.

Med bestemmelsens *nr. 4*, defineres ydre rum for så vidt angår denne lovs område som den del af rummet, der ligger over 100 km over havets overflade. Grænsen på 100 km er angivet for at skabe klarhed i forhold til, hvilke aktiviteter der omfattes af lovforslaget. Angivelsen har derimod ikke betydning for den danske position i forhold til, hvornår det ydre rum begynder i folkeretlig forstand.

Med bestemmelsens *nr. 5* defineres begrebet ejer som en fysisk eller juridisk person, der ejer en rumgenstand. Ved ejer forstås således den fysiske eller juridiske person, der har en ejers rådighed over genstanden, hvorved forstås, at vedkommende kan råde retligt over genstanden, herunder bl.a. afhænde eller pantsætte genstanden. Efter den foreslåede § 15 skal overførsel af rumgenstande eller rumaktiviteter til anden ejer eller operatør selvstændigt godkendes.

Med bestemmelsens *nr. 6* defineres begrebet opsendende stat som en stat, der opsender eller udvirker opsendelse af en rumgenstand, eller fra hvis territorium eller indretning en rumgenstand opsendes. Definitionen indebærer, at Danmark kan blive betragtet som opsendende stat i de tilfælde, hvor Danmark opsender en rumgenstand, dvs. Danmark er ansvarlig for rumgenstanden, eller hvis Danmark på anden måde er del i en opsendelse, f.eks. ved at godkende rumgenstanden, inden den bliver opsendt fra udlandet. Det følger endvidere af bestemmelsens andet led, at en stat altid bliver betragtet som opsendende stat i det omfang, opsendelse sker fra den pågældende stats territorium eller indretning. Den foreslåede definition skal endvidere ses i sammenhæng med den foreslåede § 10 om registrering, hvoraf fremgår, at Danmark skal registrere rumgenstande, for hvem Danmark er opsendende stat.

Der henvises i øvrigt til afsnit 2.3, 2.4 og 3.3 i de almindelige bemærkninger.

Til § 5

Det følger af § 5, at rumaktiviteter alene må udføres efter forudgående godkendelse fra uddannelses- og forskningsministeren. Danmarks forpligtelse til at godkende private enheders rumaktivitet følger af artikel VI i traktaten om det ydre rum. Bestemmelsen gennemfører således denne forpligtelse, men nøjes ikke med at regulere private enheder.

For rumaktiviteter omfattet af loven, jf. § 4, nr. 1, skal der dermed indhentes forudgående godkendelse. Operatøren, jf. § 4, nr. 3, er ansvarlig for indhentelse af den fornødne godkendelse efter § 5. Det forudsættes, at en godkendelse kan gives for en tidsbestemt periode, således at godkendelsen efter udløbet af denne periode ikke længere er gældende. Uddannelses- og forskningsministeren kan efter den foreslåede § 18 meddele dispensation til statslige ejere eller operatører fra kravet om godkendelse. Manglende godkendelse efter § 5 er straffebelagt, jf. den foreslåede § 21, stk. 1, og de specielle bemærkninger hertil.

Om de nærmere betingelser for godkendelse henvises til forslaget § § 6 og 7 og de specielle bemærkninger hertil.

Der henvises i øvrigt til afsnit 3.4 i de almindelige bemærkninger.

Til § 6

Det foreslåede *stk. 1* omhandler, hvilke betingelser der skal være opfyldt, før tilladelse kan gives i medfør af § 5. Operatøren skal på baggrund af den foreslåede bestemmelse indgive ansøgning og skal over for uddannelses- og forskningsministeren dokumentere, at de krav, der fastlægges ved bestemmelsen, er opfyldt. Det forudsættes, at der som en del af ansøgningen skal redegøres for, hvem der ejer rumgenstanden i det omfang, der er tale om en anden end operatøren.

Som det fremgår nærmere nedenfor, forudsættes det, at uddannelses- og forskningsministeren ved vurderingen af, om operatøren opfylder de foreslåede betingelser, vil tage udgangspunkt i de til enhver tid gældende internationale og europæiske standarder og retningslinjer.

I *nr. 1* stilles der krav om, at operatøren dokumenterer ejerforholdene for rumgenstanden. Ved ejerforholdene forstås den eller de personer, virksomheder eller andre, der ejer en rumgenstand, jf. den foreslåede § 4, nr. 5. Hvis der er flere ejere, skal der oplyses om alle. Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med den foreslåede § 15, hvorefter overførslen af en rumgenstand til en ny ejer skal registreres, samt forslaget § 7, hvor det foreslås, at uddannelses- og forskningsministeren kan fastsætte nærmere regler om de krav, der skal være opfyldt.

I *nr. 2* stilles der krav til, at operatøren har de nødvendige kvalifikationer. Disse betingelser skal ses i lyset af, at operatøren skal vurderes at være i stand til at udføre den påtænkte rumaktivitet. Ved teknisk viden forstås, at operatøren har tekniske kompetencer og kvalifikationer til at udføre den påtænkte rumaktivitet. Kravet skal styrke dokumentationen for, at operatøren er i stand til at udføre rumaktiviteten. Det

forudsættes, at der er proportionalitet mellem de krav, der stilles til en operatørs tekniske viden, og de rumaktiviteter, som operatøren påtænker at udføre. Derved vil der i forhold til operatører, der alene påtænker at udføre aktiviteter af mindre teknisk kompleksitet ikke blive stillet lige så høje krav som i forhold til operatører, der påtænker at udføre aktiviteter af stor teknisk kompleksitet. Der er således tale om en helhedsvurdering, hvor der skal ses på operatørens kvalifikationer, faktiske viden og kompetencer sammenholdt med omfanget og kompleksiteten af den ansøgte rumaktivitet. Ved finansiel formåen forstås operatørens finansielle forhold, hvorved der bl.a. vil kunne lægges vægt på, om det kan forventes, at operatøren også på længere sigt (i rumaktivitetens levetid) har finansiel mulighed for at udføre og kontrollere rumaktiviteten, ligesom der kan ses på, hvorvidt operatøren er i stand til at bære et evt. ansvar, som denne måtte ifalde som følge af sine aktiviteter. Bestemmelsen skal læses i sammenhæng med forslaget § 7, hvor det foreslås, at uddannelses- og forskningsministeren kan fastsætte nærmere regler om de krav, der skal være opfyldt.

I *nr. 3* stilles der krav om, at den ansøgte rumaktivitet udføres sikkerhedsmæssigt betryggende og lever op til relevante standarder og retningslinjer. Ved vurderingen af, hvorvidt en rumaktivitet udføres sikkerhedsmæssigt betryggende og lever op til relevante standarder og retningslinjer, vil der primært blive set på gældende internationale og europæiske standarder. Det gælder eksempelvis standarderne fastlagt af European Cooperation for Space Standardization (ECSS) og International Organization for Standardization (ISO). Disse standarder er vejledende ved fastlæggelsen af konkrete krav for godkendelse af rumaktiviteter.

ECSS-initiativet blev påbegyndt i 1993 og støttes af de store rummyndigheder i Europa samt hovedparten af den europæiske rumindustri. ESA benytter til sine egne projekter selv standarderne, der enten finder fuldt ud anvendelse eller er tilpasset behovet i det konkrete projekt. Tilpasninger kan foretages, f.eks. når der er tale om mindre satellitter med mindre budgetter og kortere udviklingsperioder, forudsat at dette konkret findes sikkerhedsmæssigt betryggende. Større missioner med store budgetter, længere udviklingsperioder og lav risikovillighed er derimod normalt underlagt de fulde standarder. Andre standarder fastlagt af andre større, nationale rummyndigheder, eksempelvis rummyndigheder i USA, Japan, England, Tyskland og Frankrig, forventes også i relevant omfang at kunne blive inddraget. Sådanne standarder vil blive anvendt i forskelligt omfang, alt efter hvilken type rumaktivitet og rumgenstand der er tale om. Der vil derved kunne stilles færre krav ved mindre rumgenstande med små budgetter og kortere udviklingsperioder, forudsat at dette er tilstrækkeligt begrundet teknisk og risikomæssigt. Større missioner med store budgetter, længere udviklingsperioder og en høj risiko vil derimod normalt være underlagt de fulde standarder.

Kravet om, at rumaktiviteten udføres sikkerhedsmæssigt betryggende, medfører, at uddannelses- og forskningsministeren kan fastsætte krav til sikkerhed ved eventuelle opsendelser af rumgenstande fra den danske stat eller opsendelser

uden for den danske stat, som foretages på dansk fartøj eller indretning eller af danske operatører. Hidtil er danske rumgenstande blevet sendt op fra autoriserede opsendelsesfaciliteter i udlandet. Hvis en operatør måtte ansøge om tilladelse til at opsende rumgenstande fra den danske stat, fartøj eller indretning, forudsættes det således, at uddannelses- og forskningsministeren vil kunne fastsætte nærmere sikkerhedsmæssige krav. I den situation vil operatøren yderligere skulle være opmærksom på krav som følge af anden dansk lovgivning, herunder krav stillet af luftfartsmyndighederne til sikring af f.eks. luftrum. Bestemmelsen skal læses i sammenhæng med forslagets § 7, hvor det foreslås, at uddannelses- og forskningsministeren kan fastsætte nærmere regler om de krav, der skal være opfyldt.

Ifølge *nr. 4* skal operatøren have truffet passende foranstaltninger for håndtering af rumaffald. I forhold til håndtering af rumaffald findes en række internationalt anerkendte retningslinjer, eksempelvis IADC Space Debris Mitigation Guidelines fastsat af Inter-Agency Space Debris Coordination Committee (IADC). IADC er et internationalt forum af statslige rummyndigheder og -organisationer etableret med det formål at koordinere og håndtere rumaffald. Såvel ESA som FN har ligeledes vedtaget en række retningslinjer for håndtering af rumaffald.

Ved rumaffald forstås alle ikke-funktionsdygtige, menneskeskabte genstande, herunder fragmenter og elementer heraf, der er i kredsløb om jorden eller genindtræder i atmosfæren. Rumaffald omfatter nedbrydning af rumgenstande, hvad enten det sker tilsigtet eller utilsigtet, eksempelvis når dele af rumgenstanden tilsigtet bliver adskilt fra resten af rumgenstanden i de forskellige stadier ved placering af en rumgenstand i kredsløb om jorden. Rumaffald indebærer bl.a. en fare for kollision med andre rumgenstande og udgør dermed også en risiko for de astronauter, der måtte være i rummet. Rumaffald udgør tillige en fare for personer og ejendom på jorden m.v. i de tilfælde, hvor rumaffaldet genindtræder i atmosfæren.

Formålet med retningslinjerne er at få staterne til at begrænse rumaffald i størst muligt omfang. Det indebærer bl.a., at risikoen for nedbrydning af rumgenstande i kredsløb mindskes, at rumaffald begrænses i forbindelse med normal drift, at kollisioner i kredsløb søges undgået, at forsætlige ødelæggelser og andre skadelige aktiviteter undgås, at risikoen for ødelæggende hændelser efter en missions gennemførelse som følge af opbevaret energi (brændstof, strøm i batterier m.v., der kan forårsage eksplosioner eller lignende) minimeres, og at det sikres, at rumgenstande tages ned igen på en sikker måde, når deres funktionelle driftsperiode er til ende. Der kan f.eks. stilles krav om, at rumgenstande (satellitter) inden for en periode på 25 år på en sikker måde skal forlade deres bane om jorden igen, så rumgenstandene (satellitterne) ikke optager plads efter afslutning af deres funktionelle driftsperiode.

Det forudsættes, at uddannelses- og forskningsministeren ved vurderingen af, om operatøren opfylder betingelsen, vil følge de anbefalinger, der følger af internationale retningslinjer for håndtering af rumaffald. Bestemmelsen skal læses

i sammenhæng med den foreslåede § 7, hvor det foreslås, at uddannelses- og forskningsministeren kan fastsætte nærmere regler om de krav, der skal være opfyldt.

Efter det foreslåede *nr. 5* skal den ansøgte rumaktivitet udføres miljømæssigt betryggende. Med miljømæssigt betryggende menes, at rumaktiviteten skal ske under hensyntagen til det omgivende miljø, særligt med henblik på at forebygge miljøskader på jorden eller i rummet som følge af rumaktiviteten. Der vil bl.a. kunne stilles krav om, at operatøren skal redegøre for de miljømæssige konsekvenser, som er forbundet med rumaktiviteten. Et krav om en sådan miljøvurdering kendes fra den belgiske lovgivning. Der vil i tråd hermed bl.a. kunne stilles krav om, at operatøren redegør for dels aktiviteterne og deres formål, herunder teknologi, komponenter og produkter, der bliver anvendt i selve aktiviteten, dels den mulige påvirkning, som aktiviteten har på jorden og atmosfæren såvel som i det ydre rum, samt endelig en ikke-teknisk gennemgang af, hvilke skridt der skal tages for at imødegå eller reducere de mulige miljømæssige påvirkninger. Bestemmelsen skal læses i sammenhæng med forslagets § 7, hvor det foreslås, at uddannelses- og forskningsministeren kan fastsætte nærmere regler om de krav, der skal være opfyldt.

Ifølge det foreslåede *nr. 6* må den ansøgte aktivitet ikke stride mod nationale sikkerhedsinteresser, Danmarks internationale forpligtelser eller udenrigspolitiske interesser. Bestemmelsen afspejler de helt overordnede hensyn til statens sikkerhed og udenrigspolitiske interesser, som bl.a. ligger til grund for de fire FN-aftaler. En rumaktivitet vil alene blive godkendt, hvis operatøren kan dokumentere, at rumaktiviteten ikke er i strid med nationale sikkerhedsinteresser, Danmarks internationale forpligtelser eller udenrigspolitiske interesser. Hvorvidt rumaktiviteten strider mod sådanne interesser, vil bero på en konkret vurdering af den ansøgte rumaktivitet og øvrige omstændigheder omkring rumaktiviteten, herunder ejerforhold for rumgenstanden og operatørens forhold. Bestemmelsen skal læses i sammenhæng med forslagets § 7, hvor det foreslås, at uddannelses- og forskningsministeren kan fastsætte nærmere regler om de krav, der skal være opfyldt.

Ifølge *nr. 7* skal operatøren overholde eventuelle krav om forsikringsdækning eller anden tilsvarende sikkerhedsstillelse, jf. den foreslåede § 13, stk. 1, 1. pkt. Det følger således af den foreslåede bestemmelse sammenholdt med forslagets § 13, stk. 1, 1. pkt., at krav om forsikring m.v. ikke gælder i alle tilfælde. I forhold til krav om forsikringsdækning m.v. henvises til § 13 og de specielle bemærkninger hertil.

Operatøren skal efter det foreslåede *nr. 8* dokumentere, at gældende regler under ITU med hensyn til frekvensallokeringer og banepositioner overholdes. I forhold til anvendelse af frekvenser i forbindelse med rumgenstande (satellitter) skal bestemmelserne i ITU's Radioreglement, som er gennemført ved bekendtgørelse nr. 763 af 1. juni 2015 om fastlæggelse af rammerne for anvendelse og indbyrdes prioritering af de samlede radiofrekvensressourcer (frekvensplan), iagttages.

For alle typer af satellitrettigheder og frekvensbånd gælder, at statens koordinering af frekvensanvendelsen i forhold til andre stater er en forudsætning for, at kommunikationen kan gennemføres som ønsket uden at krænke andre ITU-medlemslandes rettigheder. Manglende koordinering medfører risiko for, at satellitten skal slukkes, fordi den forstyrrer anden frekvensanvendelse. ITU anbefaler, at oplysninger om en planlagt satellit indsendes senest to år før planlagt opsendelse. For så vidt angår små satellitter, er det ikke et krav, at koordineringen er overstået inden opsendelse, men da der i alle tilfælde skal gennemføres en høring blandt de andre medlemslande, skal Energi-, Forsynings- og Klimaministeriet i disse tilfælde kontaktes senest et år før planlagt opsendelse.

Operatøren skal dokumentere, at gældende regler er overholdt, eksempelvis ved at kunne fremvise særskilt dokumentation fra Energi, Forsynings- og Klimaministeriet som led i ansøgningen. Formålet med dette er som nævnt at sikre, at kommunikationen med en rumgenstand kan gennemføres uden at krænke andre ITU-medlemslandes rettigheder.

Efter det foreslåede *stk. 2* skal operatøren ved ansøgning om godkendelse erklære, at gældende regler om eksportkontrol er overholdt. I forhold til eksportkontrol har medlemsstaterne i EU vedtaget et fælles lovgrundlag for kontrol med udførsel af produkter og teknologi, der kan anvendes til såvel civile som militære formål (dual-use), se nærmere herom i Rådets forordning (EF) nr. 428/2009 af 5. maj 2009 om en fællesskabsordning for kontrol med udførsel, overførsel, mæglervirksomhed og transit i forbindelse med produkter med dobbelt anvendelse med senere ændringer. Dette fælles lovgrundlag er suppleret med nationale retsakter. De nationale retsakter er lov om anvendelsen af visse af Den Europæiske Unions retsakter om økonomiske forbindelser til tredjelande m.v., jf. lovekendtgørelse nr. 635 af 9. juni 2011, samt bekendtgørelse nr. 475 af 14. juni 2005 om kontrol med udførslen af produkter og teknologi med dobbelt anvendelse (dual-use) og kontrol med ydelse af teknisk bistand. Det kræver en særskilt tilladelse fra Erhvervs- og Vækstministeriet at eksportere produkter listet på EU's kontrolliste over dual-use-produkter, hvilket kan have betydning, hvis selve rumgenstanden eller dele heraf er på kontrollisten. I forbindelse med godkendelsesprocessen vil operatøren over for Uddannelses- og Forskningsministeriet skulle erklære, at gældende regler om eksportkontrol er overholdt.

Af det foreslåede *stk. 3* fremgår, at operatøren er ansvarlig for rigtigheden af de oplysninger, som afgives ved ansøgning om godkendelse. Operatøren bærer således det overordnede ansvar for ansøgningen.

Der henvises i øvrigt til afsnit 3.4 i de almindelige bemærkninger.

Til § 7

Den foreslåede bestemmelse giver uddannelses- og forskningsministeren hjemmel til ved bekendtgørelse at fastsætte nærmere regler om krav vedrørende de forhold, der fremgår

af § 6, stk. 1, nr. 1-6, som forudsætning for, at en rumaktivitet kan godkendes efter § 5, samt nærmere regler om procedurer for ansøgning efter § 6, stk. 1 og 2. En bemyndigelses-hjemmel anses for nødvendig for at sikre, at der hurtigt og smidigt kan foretages løbende ændringer og justeringer i regelgrundlaget som følge af den dynamiske udvikling på området eller ændret international praksis.

De nærmere regler om krav vedrørende de forhold, der fremgår af § 6, nr. 1-6, forudsættes fastsat inden for de rammer, der fremgår af disse bestemmelser med tilhørende bemærkninger. Med bemyndigelsen til at fastsætte nærmere regler om procedurer for ansøgning kan uddannelses- og forskningsministerens bl.a. fastsætte formkrav i forhold til de ansøgninger, der modtages efter loven. Eksempelvis kan der stilles krav om anvendelse af en specifik ansøgningsblanket, krav til tidsfrister og krav om, at ansøgningen og eventuelle tilhørende dokumenter skal være indgivet på et bestemt sprog og lignende. Se også bemærkningerne til den foreslåede § 19, stk. 1, om kommunikation på andre sprog end dansk digital kommunikation m.v.

Til § 8

Ved forslaget til § 8 foreslås indført en pligt for operatøren til ved nye eller ændrede forhold af betydning for en godkendelse meddelt efter § 5 straks og af egen drift at indberette alle oplysninger herom til uddannelses- og forskningsministeren, herunder oplysninger om ikke-planlagte hændelser og om rumaktivitetens afslutning. Herved pålægges operatøren en pligt til kontinuerligt at indberette oplysninger til uddannelses- og forskningsministeren, der er af betydning for godkendelsen. Ved straks forstås, at operatøren skal videreformidle oplysningerne, så snart operatøren har fået kendskab til hændelsen. At indberetningen skal ske af egen drift, betyder, at operatøren selv er ansvarlig for indberetning af oplysninger, og at uddannelses- og forskningsministeren ikke selv behøver at anmode om oplysningerne. Der skal efter den foreslåede bestemmelse ske indberetning af oplysninger af betydning for godkendelse meddelt efter § 5. Der skal ligeledes ske indberetning ved ændringer i tidligere indberettede oplysninger ved den senere udførelse af en godkendt rumaktivitet. Som ikke udtømmende eksempler kan nævnes ophør af rumaktiviteten, mistet kontakt med rumgenstanden, ændringer i grundlæggende banedata for rumgenstanden, ændringer i frekvens- og telemetrioplysninger m.v. Sådanne oplysninger er afgørende for, at uddannelses- og forskningsministeren til stadighed bliver bekendt med de faktiske omstændigheder og derved bliver i stand til at vurdere, hvorvidt en godkendelse skal ændres eller evt. tilbagekaldes efter forslagets § 9.

Manglende overholdelse af oplysningspligten efter § 8 er strafbelagt, jf. den foreslåede § 21, stk. 1, og bemærkningerne hertil.

Til § 9

Det foreslåede *stk. 1* giver uddannelses- og forskningsministeren mulighed for at ændre en godkendelse, hvis betin-

gelse for godkendelsen tilsidesættes, eller hvis de faktiske forhold nødvendiggør ændringer. Ved tilsidesættelse af betingelserne kan ændringen af godkendelsen bl.a. bestå i, at operatøren skal opfylde yderligere krav, der er blevet nødvendige i forbindelse med tilsidesættelsen, herunder tekniske krav efter den foreslåede § 6, stk. 1, nr. 3, eller at der kræves yderligere dokumentation for, at et bestemt krav er opfyldt. En tilladelse vil også kunne ændres, hvis der opstår ændringer i en planlagt eller allerede igangsat aktivitet, som medfører, at betingelserne bliver tilsidesat, herunder hvis en satellit ikke kommer ned til planlagt tid, hvis missionen bliver udskudt eller lignende. Formålet med disse muligheder er både at sikre lovens overholdelse og at sikre en vis fleksibilitet og mulighed for efterfølgende i takt med de faktiske forhold at tilpasse en allerede udstedt godkendelse.

Efter *stk. 2* kan uddannelses- og forskningsministeren tilbagekalde godkendelsen, hvis væsentlige betingelser for godkendelsen tilsidesættes. Betingelser, der er et bærende element for godkendelsen, betragtes som væsentlige. Der tænkes på situationer, hvor operatøren ikke ville få godkendelsen, hvis betingelsen ikke var opfyldt. Som ikke udtømmende eksempler på tilsidesættelse af væsentlige betingelser kan nævnes, hvis operatøren ved brug af forfalskede dokumenter har dokumenteret sin viden og faktiske indsigt, eller hvis operatøren ikke overholder de forsikringskrav, der måtte blive stillet. Hvilke betingelser, der anses som væsentlige, vil som udgangspunkt bero på de konkrete omstændigheder, der gør sig gældende for godkendelsen.

I tilfælde hvor en godkendelse tilbagekaldes, giver bestemmelsen mulighed for, at uddannelses- og forskningsministeren kan påbyde, at rumaktiviteten overtages af en anden operatør eller ophører. At uddannelses- og forskningsministeren kan påbyde, at rumaktiviteten overtages af en anden operatør, medfører, at den oprindelige operatør skal overføre drift og styring af rumgenstanden til en ny operatør. Den oprindelige operatør vil dermed ikke længere have kontrol over rumgenstanden og vil således ikke være i stand til at kommunikere med den, herunder nedhente eventuelle data. Uddannelses- og forskningsministeren kan også kræve, at rumaktiviteten skal afsluttes, hvorved operatøren skal standse rumaktiviteten helt. Det kan eksempelvis kræves, at operatøren skal lade rumgenstanden vende tilbage til jorden ved et kontrolleret nedfald eller skal placere rumgenstanden i et kredsløb om jorden, der ikke forstyrrer andre aktiviteter, hvis det i den konkrete situation er teknisk muligt.

Ved siden af de foreslåede regler i § 9 for ændring og tilbagekaldelse af en godkendelse efter forslagets § 5 gælder de almindelige ulovbestemte forvaltningsretlige regler for tilbagekaldelse af forvaltningsakter. Det er således ikke sigtet med bestemmelsen, at denne udtømmende gør op med de tilfælde, hvor uddannelses- og forskningsministeren kan ændre eller tilbagekalde en godkendelse.

Manglende overholdelse af påbud efter § 9, stk. 2, 2. pkt. er strafbelagt, jf. den foreslåede § 21, stk. 1, og bemærkningerne hertil.

Til § 10

Bestemmelsen gennemfører de forpligtelser vedrørende førelse af et nationalt register over rumgenstande og indberetning af visse oplysninger til FN's register, som følger af registreringsoverenskomsten.

Registreringen af rumgenstande har til formål at lette identifikationen af den eller de opsendende stater, som er objektivt ansvarlig(e) efter særligt ansvarskonventionen, jf. nedenfor.

Med *stk. 1* foreslås, at uddannelses- og forskningsministeren opretter og fører et offentligt register over rumgenstande. Registret skal indeholde oplysninger om rumgenstande, der sendes i kredsløb om jorden eller længere ud i det ydre rum, og for hvilke Danmark er opsendende stat efter registreringskonventionen. Opsendende stat er defineret i forslagets § 4, nr. 6. Registreringsforpligtelsen gælder alene genstande i kredsløb om jorden, eksempelvis satellitter, eller rumgenstande, der sendes længere ud i det ydre rum, eksempelvis missioner til månen eller andre himmellegemer.

Det foreslås i *stk. 2*, at hvis både Danmark og en eller flere stater omfattet af registreringskonvention betragtes som opsendende stater, registrerer uddannelses- og forskningsministeren rumgenstanden, når det er bestemt i en aftale mellem de berørte stater. I henhold til registreringskonventionen skal det således i en situation med flere opsendende stater aftales mellem staterne, hvilken af de opsendende stater der registrerer den pågældende rumgenstand. Der vil således alene være én registrerende stat.

I *stk. 3* foreslås det, at uddannelses- og forskningsministeren viderefremidler oplysninger til FN's generalsekretær som fastsat i registreringskonventionen. Bestemmelsen gennemfører ministerens ansvar for at opfylde underrettningsforpligtelserne efter registreringskonventionen.

Med *stk. 4* foreslås det endeligt at give bemyndigelse til, at uddannelses- og forskningsministeren fastsætter nærmere regler om det offentlige register over rumgenstande, og hvilke oplysninger operatøren skal indberette til brug for registrering. Det forudsættes herved, at uddannelses- og forskningsministeren fastsætter nærmere krav og procedurer for indberetning af oplysninger, herunder fastsætter hvilke oplysninger operatøren skal indberette til brug for registrering, indberetningsmåde og lign. De oplysninger, som vil skulle indberettes, vil i første række være de oplysninger om en rumgenstand, der efter registreringskonventionen skal viderefremdeles til FN-registret. Disse oplysninger er a) navn på den eller de opsendende stater, b) en passende betegnelse for rumgenstanden eller dens registreringsnummer, c) tid og område eller sted for opsendelsen, d) grundlæggende bane-data (herunder omløbstid, baneplanets hældning, apogæum, og perigæum) samt e) rumgenstandens funktion. Derudover vil det kunne fastsættes, at der skal indberettes yderligere oplysninger af relevans for rumgenstanden og rumaktiviteten, eksempelvis om opsendelsesfartøj, rumgenstandens forventede levetid i kredsløb, rumgenstandens forventede funktionelle driftsperiode, tekniske specifikationer af platform, dimensioner og vægt, nyttelast, frekvens- og telemetrioplys-

ninger, ejerforhold og lign. Bestemmelsen skal læses i sammenhæng med lovforslagets § 21, stk. 3, der giver hjemmel til, at uddannelses- og forskningsministeren i en sådan bekendtgørelse vil kunne fastsætte, at operatøren ved manglende indberetning af de oplysninger, der efter bekendtgørelsen skal indberettes, kan straffes med bøde eller fængsel i indtil 4 måneder.

Der henvises i øvrigt til afsnit 2.4 og 3.5 i de almindelige bemærkninger.

Til § 11

Det foreslås i *stk. 1*, at der gælder et objektivt ansvar for operatøren af en rumgenstand, således at operatøren er forpligtet til at erstatte skader på personer eller ejendom på jorden såvel som på luftfartøjer under flyvning, selv om der ikke er noget at bebrejde operatøren. Det er dermed hensigten, at operatøren på samme måde som Danmark i medfør af ansvarskonventionen er objektivt ansvarlig for de nævnte skadestyper. Det bemærkes, at begrebet flyvemaskiner i luften benyttes i den danske oversættelse af ansvarskonventionen, hvilket i dette lovforslag foreslås erstattet med luftfartøjer under flyvning i overensstemmelse med den almindelige terminologi på luftfartsområdet. Skader på besætning og passagerer ombord på et luftfartøj anses for at være omfattet af det objektive ansvar.

I ansvarskonventionens artikel I, litra a, er skade defineret som tab af liv, legemsbeskadigelse eller anden forringelse af helbred, eller tab eller beskadigelse af ejendom tilhørende stater eller personer, fysiske eller juridiske, eller ejendom tilhørende internationale mellemstatslige organisationer. Da dette skadesbegreb findes at være i overensstemmelse med dansk rets almindelige erstatningsretlige regler og principper, foreslås der ikke en særskilt definition af skade.

Med *stk. 2* foreslås det, at operatøren for skader forvoldt af en rumgenstand i situationer, der ikke er omfattet af *stk. 1*, er ansvarlig efter dansk rets almindelige erstatningsregler. Det betyder, at der for sådanne skader som betingelse for ansvar skal foreligge fejl eller forsømmelser (*culpa*) hos operatøren.

I *stk. 3* foreslås det i tråd med almindelig principper om skadelidtes egen skyld, at erstatningen kan nedsættes eller bortfalde, hvis skadelidte ved forsæt eller grov uagtsomhed har medvirket til skaden.

Desuden foreslås det i *stk. 4*, at uddannelses- og forskningsministeren bemyndiges til at fastsætte nærmere regler om begrænsning af operatørens erstatningspligt. Der lægges op til, at ministeren med denne bemyndigelse, navnlig med tanke på operatørens mulighed for at tegne dækkende ansvarsforsikring, kan begrænse operatørens erstatningspligt for skader forvoldt af rumgenstande, f.eks. til et bestemt beløb. Begrænsningen i operatørens erstatningspligt forudsættes dog ikke at gælde, hvis operatøren har handlet forsætligt eller groft uagtsomt, hvis operatøren har overtrådt væsentlige betingelser for godkendelse, hvis operatøren ikke har indhentet påbudt godkendelse, eller hvis der er tale om personskade. Betingelser, der er et bærende element for godkendel-

sen, betragtes som væsentlige. Der tænkes på situationer, hvor operatøren ikke ville få godkendelsen, hvis betingelsen ikke var opfyldt. Som ikke udtømmende eksempler på tilsidesættelse af væsentlige betingelser kan nævnes, hvis operatøren ved brug af forfalskede dokumenter har dokumenteret sin viden og faktiske indsigt, hvis operatørens dokumentation for rumaktivitetens sikkerhedsmæssige forhold ikke er retvisende, eller hvis operatøren ikke overholder de forsikringskrav, der måtte blive stillet. Hvilke betingelser, der anses som væsentlige, vil bero på de konkrete omstændigheder, der gør sig gældende for godkendelsen.

Der henvises i øvrigt til afsnit 2.3 og 3.6 i de almindelige bemærkninger.

Til § 12

Det foreslås med *stk. 1*, at staten får mulighed for at rejse et regreskrav mod operatøren i de tilfælde, hvor staten har betalt erstatning i henhold til folkeretlige forpligtelser. Derved forstås, at staten kan gøre krav gældende mod operatøren, i det omfang Danmark som opsendende stat bliver holdt ansvarlig efter ansvarskonventionen for en skade forvoldt af operatørens rumgenstand.

Den foreslåede bestemmelse indfører således en lovhjemlet adgang for staten til at gøre krav gældende mod operatøren, hvis operatøren er ansvarlig efter § 11, stk. 1 og 2. For skader på personer eller ejendom på jorden eller luftfartøjer under flyvning vil staten kunne kræve sine udgifter til afholdelse af erstatning dækket af operatøren på objektivt grundlag. For øvrige skader, herunder skader på andre rumgenstande i kredsløb, vil staten kunne kræve sine udgifter til afholdelse af erstatning dækket af operatøren, hvis der foreligger fejl eller forsømmelser (*culpa*) hos operatøren.

I medfør af det foreslåede *stk. 2* finder de regler vedrørende begrænsningen af erstatningspligten, som uddannelses- og forskningsministeren måtte fastsætte i medfør af den foreslåede § 11, stk. 4, tilsvarende anvendelse i forhold til de krav, som staten kan gøre gældende mod operatøren. I tilfælde, hvor operatørens erstatningspligt er begrænset til et bestemt beløb, vil staten alene kunne gøre regres op til dette beløb, selvom staten har betalt et højere beløb i erstatning for skade forvoldt af operatørens rumgenstand.

Der henvises i øvrigt til afsnit 2.3 og 3.6 i de almindelige bemærkninger.

Til § 13

Det foreslås med *stk. 1*, at uddannelses- og forskningsministeren som betingelse for at godkende en rumaktivitet kan kræve, at operatøren tegner en forsikring (ansvarsforsikring) eller stiller anden tilsvarende sikkerhed til dækning af ansvaret efter § 11, stk. 1 og 2. Pligten til at tegne en eventuel ansvarsforsikring m.v. påhviler operatøren, uanset om rumgenstanden ejes af en anden end operatøren. Det er ikke et krav, at forsikringen tegnes hos et dansk forsikringselskab.

Hvis der som betingelse for at godkende en rumaktivitet er fastsat krav om ansvarsforsikring, hæfter forsikringsssel-

skabet umiddelbart over for skadelidte for erstatning eller over for staten, i det omfang staten har adgang til regres. Tilsvarende ordninger findes i henhold til færdselslovens § 108 (ansvarsforsikring for motorkøretøjer), hundelovens § 8, stk. 2 (ansvarsforsikring for hunde), og lov om hold af heste, § 30 a, stk. 2 (ansvarsforsikring for løsgående heste). Bestemmelsen indebærer, at forsikringsselskabet hæfter direkte for betaling af erstatning, når det er konstateret, at ejeren af den pågældende rumgenstand er erstatningspligtig. Det betyder, at skadelidte henholdsvis staten vil kunne gøre sit krav gældende direkte over for forsikringsselskabet, uanset om ejeren af rumgenstanden har vilje eller evne til at betale.

Med *stk. 2* foreslås det, at institutioner omfattet af statens selvforsikringsordning undtages fra forsikringspligten. Tilsvarende bestemmelser findes i færdselslovens § 109, hundelovens § 8, stk. 2, og lov om hold af heste, § 30 a, stk. 2. Bestemmelsen forhindrer ikke i sig selv, at sådanne institutioner vælger at tegne forsikring efter gældende regler. Staten, herunder universiteterne, er som udgangspunkt selvforsikrede, jf. Finansministeriets cirkulære nr. 9783 af 9. december 2005 om selvforsikring i staten. Det fremgår af cirkulærets § 8, at der ved eller i henhold til lov, herunder finanslov, ved aktstykke eller ved særskilt cirkulære kan være givet adgang til forsikringstegning.

Det foreslås endeligt i *stk. 3*, at uddannelses- og forskningsministeren bemyndiges til at fastsætte nærmere regler om forsikringspligtens omfang og gennemførelse samt om anden sikkerhed.

Det vil nærmere kunne fastsættes, hvilke forhold der vil blive lagt vægt på ved fastsættelse af forsikringspligtens omfang. Der vil eksempelvis kunne blive lagt vægt på, om operatøren har tilstrækkelig egenkapital til at dække potentielle erstatningskrav, om rumaktiviteten er en kommerciel aktivitet, eller om den finder sted i det offentlige interesse, og om rumaktiviteten vurderes at udgøre en begrænset risiko, f.eks. hvis der er tale om små genstande med lav densitet (massefylde). Det vil dermed kunne overlades til uddannelses- og forskningsministeren i godkendelsesprocessen at fastsætte nærmere krav om forsikringsdækning eller anden finansiel garanti afstemt efter den potentielle skadesrisiko i forhold til den konkrete rumaktivitet, som ansøgningen angår.

Uddannelses- og forskningsministeren vil herudover med hjemmel i bestemmelsen bl.a. kunne fastsætte nærmere regler om forsikringspligtens gennemførelse, eksempelvis om mindstebeløb for person- og tingsskadedækning og om forsikringsselskabers pligt til under visse forudsætninger at overtage forsikring for enhver forsikringspligtig.

Manglende overholdelse af krav om forsikringsdækning eller anden tilsvarende sikkerhedsstillelse efter § 13, stk. 1, 1. pkt., er strafbelagt, jf. den foreslåede § 21, stk. 1, og bemærkningerne hertil.

Til § 14

Det foreslås med *stk. 1*, at operatøren skal tilsiges til ethvert retsmøde med det varsel, som efter retsplejeloven gæl-

der for vidner i borgerlige sager, hvis skadelidte eller staten anlægger en civil retssag mod forsikringsselskabet.

Det foreslås endvidere med *stk. 2*, at en operatør, der tilsiges efter det foreslåede *stk. 1*, på begæring kan indtræde som part i en sådan sag. Hvis en sådan indtrædelse ikke sker, skal afgørelsen af erstatningsspørgsmålet ved dom eller retsforlig være bindende for operatøren. Bestemmelsen, der svarer til bestemmelserne i færdselslovens § 110, hundelovens § 9 og lov om hold af heste, § 30 c, sikrer, at operatøren af en rumgenstand varsles om, at erstatningsspørgsmålet vil blive afgjort under en civil retssag. Bestemmelsen indebærer endvidere, at forsikringsselskabet får mulighed for at opnå, at en dom afsagt under en sådan civil retssag også får retsvirkning i forhold til operatøren, hvis ansvar forsikringen dækker. Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med forslaget om, at forsikringsselskabet skal hæfte umiddelbart over for skadelidte henholdsvis staten.

Til § 15

Det fremgår af den foreslåede bestemmelse i *stk. 1*, at overførsel af rumgenstande eller rumaktiviteter til anden ejer eller operatør alene må ske efter forudgående godkendelse fra uddannelses- og forskningsministeren i henhold til lovens kapitel 3. Baggrunden for dette krav er, at i de tilfælde, hvor Danmark i forhold til en given rumgenstand er opsendende stat, bibeholder Danmark det folkeretlige erstatningsansvar, uanset om udførelsen af rumaktiviteten, herunder kontrollen med en rumgenstand, måtte blive overladt til en anden operatør, eller rumgenstanden måtte blive overdraget til en anden ejer.

Overførslen af rumgenstanden eller rumaktiviteten skal ske under iagttagelse af lovens kapitel 3. Dette medfører, at der skal udstedes en særskilt godkendelse før overførsel af en rumgenstand eller rumaktivitet. Eksempelvis vil den operatør, der skal overtage en rumaktivitet, skulle godkendes på ny efter reglerne i lovforslagets §§ 5 og 6. Den overtagende operatør vil ligeledes være underlagt regler fastsat i medfør lovforslagets § 7.

Med det foreslåede *stk. 2* kan uddannelses- og forskningsministeren stille krav om, at overførsel af rumgenstande eller rumaktiviteter til anden ejer eller operatør forudsætter en aftale mellem den danske stat og hjemlandet for den pågældende ejer eller operatør, som friholder den danske stat for ethvert krav som følge af den danske stats internationale erstatningsansvar. I mangel af en sådan aftale vil uddannelses- og forskningsministeren kunne give afslag på overførsel.

Manglende godkendelse efter § 15, stk. 1, foreslås strafbelagt, jf. § 21, stk. 1, og bemærkningerne hertil.

Der henvises i øvrigt til de specielle bemærkninger til §§ 5-7.

Til § 16

Det foreslås i *stk. 1*, at uddannelses- og forskningsministeren fører tilsyn med, at denne lov og regler fastsat i medfør heraf overholdes. Uddannelses- og Forskningsministeriet er

myndighed for aktiviteter i det ydre rum. Det er derfor centralt, at der kan udøves kontrol på alle områder omfattet af lovforslaget. Ved tilsyn forstås, at uddannelses- og forskningsministeren skal påse, at operatøren overholder lovens bestemmelser og regler udstedt i medfør heraf samt de yderligere konkrete betingelser, der er stillet ved godkendelse af rumaktiviteten. Tilsynsforpligtelsen skal sikre, at der er overblik over aktiviteterne, og at udøvelsen heraf foregår på forsvarlig vis i overensstemmelse med lovens bestemmelser og bestemmelser udstedt i medfør heraf.

Det foreslås i *stk. 2*, at ejere eller operatører efter anmodning fra uddannelses- og forskningsministeren skal afgive enhver oplysning, som er nødvendig for udøvelsen af tilsynsforpligtelsen efter *stk. 1*. Oplysningspligten er af væsentlig betydning for, at uddannelses- og forskningsministeren kan gennemføre et effektivt tilsyn. De oplysninger, der anmodes om, skal således have saglig sammenhæng med udøvelsen af tilsynet. Vurderingen af, hvilke oplysninger der skal indhentes i forbindelse med tilsynet, vil altid blive foretaget ud fra en proportionalitetsbetragtning. Det bemærkes, at bestemmelsen foreslås strafbelagt, jf. forslaget § 21, *stk. 1*. Om manglende overholdelse af oplysningspligten vil føre til politianmeldelse, vil bero på en konkret vurdering.

Til § 17

Det foreslås i § 17, at uddannelses- og forskningsministeren eller den, ministeren bemyndiger dertil, til enhver tid mod behørig legitimation og uden retskendelse har adgang til operatørens anlæg, virksomhed eller øvrige lokaliteter for at tilvejebringe oplysninger til brug for gennemførelse af tilsyn efter § 16. Bestemmelsen er nødvendig for, at uddannelses- og forskningsministeren kan udføre et effektivt og sikkert tilsyn med, at loven og regler fastsat i medfør heraf overholdes. Der kan være tale om situationer, hvor operatøren ikke afgiver krævede oplysninger i forhold til de rumaktiviteter, som er iværksat, eller hvor situationen frembyder risici for skade på personer eller genstande. Bestemmelsen foreslås at omfatte operatørens anlæg, virksomhed eller øvrige lokaliteter med sigte på fysisk adgang til de lokaliteter, hvorfra operatøren udfører rumaktiviteter. Baggrunden herfor er, at det ikke er muligt at afgrænse præcist, i hvilke lokaliteter uddannelses- og forskningsministeren har behov for at kunne udøve myndighed. Det er kun muligt for uddannelses- og forskningsministeren at anvende bestemmelsen til at tilvejebringe oplysninger til brug for gennemførelse af tilsyn. Det skal således være formålet med adgangen, at der skal indhentes oplysninger, der er nødvendige for tilsynet. Bestemmelsen kan anvendes på både proaktive tilsynsopgaver, hvor uddannelses- og forskningsministeren har planlagt kontrolopgaven på forhånd, og reaktive kontrolopgaver, der som oftest vil finde sted på baggrund af en udefrakommende begivenhed (herunder uheld) eller ved mistanke om en sådan begivenhed (f.eks. ved anmeldelse).

Om det er nødvendigt at få adgang til anlæg, virksomhed eller øvrige lokaliteter, beror blandt andet på, om uddannelses- og forskningsministeren kan få tilstrækkelige oplysninger til brug for gennemførelsen af tilsynet på anden måde.

F.eks. hvis oplysningerne frivilligt indsendes eller kan indhentes på lokaliteter, der ikke kræver særlig adgang. Hvordan kontrollen udføres mest effektivt, indgår i vurderingen af, om adgang må anses for nødvendig. Der er her tale om en proportionalitetsafvejning.

Der henvises i øvrigt til afsnit 3.8 i de almindelige bemærkninger.

Til § 18

Den foreslåede bestemmelse er en dispensationsadgang, hvorved uddannelses- og forskningsministeren har mulighed for at dispensere fra lovens bestemmelser om godkendelse og tilsyn i forbindelse med statslige rumaktiviteter. Statslige ejere eller operatører er således som udgangspunkt omfattet af loven. Muligheden for, at uddannelses- og forskningsministeren kan dispensere fra loven, medfører, at der eksempelvis i forhold til Forsvarsministeriet og dets underliggende statslige myndigheder kan dispenseres fra kravene om godkendelse og tilsyn i forbindelse med udvikling, opsendelse og drift af rent militære satellitter eller andre rumaktiviteter. Dispensationsadgangen er dermed ikke i strid med artikel VI i traktaten om det ydre rum, hvoraf fremgår, at staten alene er forpligtet til at godkende (bemyndige) og føre tilsyn med private enheders rumaktiviteter.

Til § 19

Med den foreslåede bestemmelse får uddannelses- og forskningsministeren hjemmel til ved bekendtgørelse at fastsætte nærmere regler for de områder, der er angivet i bestemmelsen. En hjemmel hertil anses for nødvendig for at sikre, at der hurtigt og smidigt kan foretages løbende ændringer og justeringer i regelgrundlaget som følge af udviklingen, eksempelvis som følge af ændret international praksis.

Af bestemmelsens *stk. 1*, fremgår, at der kan fastsættes regler om, at kommunikation skal finde sted på andre sprog end dansk, og at kommunikation skal finde sted digitalt. For at lette samarbejde med myndigheder i andre lande og internationale organisationer, kan det således kræves, at kommunikation (herunder registreringsoplysninger samt teknisk og økonomisk dokumentation) skal finde sted på andre sprog end dansk (forventeligt engelsk). Baggrunden herfor er, at eksempelvis registreringsoplysninger og dokumentationen skal kunne videresendes til eksempelvis FN eller udenlandske tekniske eksperter hos ESA, som arbejder på andre sprog end dansk. Det findes derfor hensigtsmæssigt, at der kan stilles krav om kommunikation på andre sprog end dansk, sådan at Uddannelses- og Forskningsministeriet ikke efterfølgende skal oversætte oplysninger og dokumentation. Endvidere kan der fastsættes regler om, at kommunikation i forbindelse med ansøgning skal foregå digitalt, herunder regler om anvendelse af bestemte it-systemer, særlige digitale formater og digital signatur m.v. Denne hjemmel medfører bl.a., at der ved bekendtgørelse kan stilles krav om, at en ansøgning skal indsendes digitalt til uddannelses- og forskningsministeren, ligesom der kan stilles krav om, at ansøge-

ren skal anvende nærmere angivne it-systemer i forbindelse med ansøgningen.

I forlængelse heraf følger, at skriftlige henvendelser i forbindelse med ansøgningen ikke anses for behørigt modtaget af ministeren, hvis de indsendes på anden vis end foreskrevet. Hvis oplysninger m.v. indsendes f.eks. på dansk i tilfælde, hvor der er krav om kommunikation på engelsk, eller hvis oplysninger m.v. indsendes pr. brev i tilfælde, hvor der er krav om digital kommunikation, følger det af den almindelige forvaltningsretlige vejledningspligt, at uddannelses- og forskningsministeren må vejlede om reglerne, herunder pligten til at kommunikere på den foreskrevne måde. Af bekendtgørelsen, der udmønter bemyndigelsen, vil det komme til at fremgå, hvem der omfattes af pligten til at kommunikere på den foreskrevne måde og om hvilke forhold. Der kan endvidere specificeres krav om anvendelse af blandt andet digital signatur i forbindelse med ansøgningen.

Af det foreslåede *stk. 2* til bestemmelsen fremgår, at uddannelses- og forskningsministeren kan fastsætte regler om dækning af Uddannelses- og Forskningsministeriets omkostninger ved ansøgningsbehandlingen, ændring og tilbagekaldelse af en godkendelse, overførsel af rumgenstande eller rumaktiviteter til anden ejer eller operatør samt gennemførelse af tilsyn. Ved en bekendtgørelse, der udmønter bemyndigelsen, kan det bl.a. bestemmes, at operatøren skal godtgøre Uddannelses- og Forskningsministeriet de omkostninger, der afholdes som led i disse processer.

I forhold til ansøgningsbehandlingen vil uddannelses- og forskningsministeren kunne kræve, at operatøren skal dække ministeriets omkostninger ved indhentelse af ekstern teknisk og faglig bistand som led i ansøgningsbehandlingen fra eksempelvis ESA eller andre faglige eksperter. Til dækning af sådanne omkostninger vil det være muligt for uddannelses- og forskningsministeren at stille krav om gebyr ved indlevering af ansøgning om godkendelse. Gebyret fastsættes efter gældende praksis herom.

Ved omkostninger ved ændring og tilbagekaldelse af en godkendelse vil uddannelses- og forskningsministeren tilsvarende kunne kræve, at operatøren dækker ministeriets omkostninger, f.eks. ved indhentelse af ekstern teknisk og faglig bistand i det omfang, sådan bistand er nødvendig som følge af ændringen eller tilbagekaldelsen. Ved omkostninger ved overførsel af rumgenstande eller rumaktiviteter til anden ejer eller operatør, jf. den foreslåede § 15, kan der bl.a. stilles krav om, at den oprindelige eller modtagende operatør skal afholde omkostninger, der er forbundet med overførelsen af rumgenstanden eller rumaktiviteten. Der kan eksempelvis også her være tale om omkostninger til fornyet ekstern teknisk og faglig bistand bl.a. til vurdering af en ny operatør i henhold til det foreslåede kapitel 3 i loven.

Ved omkostninger ved gennemførelse af tilsyn vil uddannelses- og forskningsministeren eksempelvis kunne kræve, at operatøren dækker evt. omkostninger til særlig teknisk og faglig bistand til Uddannelses- og Forskningsministeriet som tilsynsmyndighed.

Til § 20

Uddannelses- og forskningsministeren kan ulovbestemt delegere sine beføjelser til myndigheder under Uddannelses- og Forskningsministeriet efter almindelige forvaltningsretlige regler. Det foreslås dog, at der i loven indsættes en hjemmel for ministeren til at bemyndige en under ministeriet oprettet styrelse eller tilsvarende institution til at udøve de beføjelser, der i loven er tillagt ministeren, med henblik på at kunne gennemføre en samlet regulering af spørgsmål om delegation og klageadgang, jf. nedenfor. Ministeren kan herefter i en bekendtgørelse udnytte adgangen til at delegere opgaver og beføjelser til en statslig myndighed under ministeriet.

Bemyndigeshjemlen i *stk. 1* er formuleret, så den kan rumme statslige myndigheder, som organisatorisk er underordnet styrelser placeret direkte under ministeriet. Ministeren kan således efter den foreslåede bestemmelse delegere sine beføjelser efter loven til enhver myndighed inden for ministeriets ressort uanset myndighedens placering i det administrative hierarki, herunder myndigheder, som er underordnet styrelser.

For at sikre, at ministeren, hvis der træffes beslutning om flytning af institutioner under ministeriet, kan henlægge eventuelle myndighedsopgaver dertil, hvis dette findes hensigtsmæssigt, foreslås bestemmelsen formuleret således, at ministeren også kan bemyndige myndigheder uden for ministeriet til at udøve de beføjelser, der i loven er tillagt ministeren.

Det foreslås på den baggrund, at bemyndigelsesbestemmelsen formuleres sådan, at uddannelses- og forskningsministeren efter forhandling med vedkommende minister kan bemyndige andre statslige myndigheder til at udøve de beføjelser, som i loven er tillagt uddannelses- og forskningsministeren. Der er alene tale om statslige myndigheder. Der kan således ikke i medfør af de foreslåede bestemmelser ske delegation til private virksomheder eller organisationer. Omfanget af delegationen til den pågældende statslige myndighed skal ske efter forhandling med vedkommende minister.

Det foreslås i *stk. 2*, at uddannelses- og forskningsministeren får hjemmel til at fastsætte regler om adgangen til at påklage afgørelser, der er truffet i henhold til bemyndigelse efter *stk. 1*, herunder om klagefrister, men også om, at afgørelserne ikke skal kunne påklages. Muligheden for at afskære klageadgang knytter sig kun til afgørelser på områder, som er delegeret fra ministeren i henhold til loven. Det bemærkes i den forbindelse, at området i vidt omfang kræver særlig faglig indsigt, som uddannelses- og forskningsministeren ikke kan antages at være i besiddelse af. Ministeren vil ikke med denne bestemmelse have hjemmel til at afskære klageadgang, der i øvrigt er fastsat i lovgivningen m.v.

Med *stk. 3* får uddannelses- og forskningsministeren hjemmel til at fastsætte nærmere regler om udøvelsen af de beføjelser, som en anden statslig myndighed efter forhandling med vedkommende minister bliver bemyndiget til at udøve efter *stk. 1*. Bestemmelsen omhandler de tilfælde, hvor ministeren udnytter sin adgang til at delegere beføjelser

til andre statslige myndigheder uden for Uddannelses- og Forskningsministeriets ressort. De regler, som ministeren kan fastsætte i medfør af bestemmelsen, kan eksempelvis vedrøre sagsbehandlingsskridt, fastsættelse af frister m.v.

Til § 21

Den foreslåede bestemmelse giver mulighed for at pålægge straf for at overtræde visse af lovens bestemmelser. Baggrunden for strafbestemmelsen er, at rumaktiviteter generelt betragtes som risikable aktiviteter med potentiale til at medføre uheld, skader og andre uønskede følger. Det anses derfor af præventive grunde for nødvendigt at tilskynde alle aktører, i første række operatøren af den enkelte rumaktivitet, mest muligt til at overholde lovens bestemmelser.

Det foreslås i *stk. 1*, at den, der overtræder lovens § 5, § 8, § 9, stk. 2, 2. pkt., § 15, stk. 1, eller § 16, stk. 2, samt manglende overholdelse af krav om forsikringsdækning eller anden tilsvarende sikkerhedsstillelse, jf. § 13, stk. 1, 1. pkt., straffes med bøde eller fængsel indtil 4 måneder, medmindre højere straf er forskyldt efter den øvrige lovgivning.

Operatøren kan straffes for en overtrædelse af § 5, hvis en rumaktivitet udføres uden forudgående godkendelse af uddannelses- og forskningsministeren. Godkendelsen til at udføre rumaktiviteten skal foreligge, inden rumaktiviteten igangsættes, dvs. inden rumgenstanden sendes op til det ydre rum. Kravet om forudgående godkendelse er et af lovens kerneområder og anses som et helt afgørende led i bestræbelserne på at sørge for, at rumaktiviteter finder sted på et sikkerhedsmæssigt betryggende grundlag. For at understrege vigtigheden af overholdelsen af netop dette krav og motivere operatøren mest muligt til at indhente forudgående godkendelse anses det for nødvendigt at have hjemmel til at pålægge operatøren straf ved overtrædelse af bestemmelsen.

Operatøren kan straffes for en overtrædelse af § 8, hvis operatøren ikke ved nye eller ændrede forhold af betydning for en godkendelse meddelt efter § 5 straks og af egen drift indberetter alle oplysninger herom til uddannelses- og forskningsministeren, herunder oplysninger om ikke-planlagte hændelser og om rumaktivitetens afslutning. Baggrunden for at strafbelægge denne bestemmelse er, at mange af de afgivne oplysninger kan have betydning både for den konkrete godkendelse og for andre rumgenstande og andre operatører. En ændring i rumgenstandens bane kan bl.a. betyde, at der er risiko for, at den støder ind i andre rumgenstande. Tilsvarende vil f.eks. oplysninger om rumgenstandens manglende eller ændrede fremdrift, manglende kontakt med en rumgenstand, eller andre begivenheder, der vil kunne få betydning for operatørens styring og kontrol af rumaktiviteten, skulle indberettes. Ligeledes vil en ændring af frekvenser kunne have betydning for andre rumaktiviteter, f.eks. i det omfang, at der sker et overlap af frekvenser.

Operatøren kan straffes for overtrædelse af § 9, stk. 2, 2. pkt., hvis operatøren ikke lader rumaktiviteten videreføre ved anden operatør eller ikke afslutter rumaktiviteten efter at have fået påbud herom. Hensynet bag bestemmelsen er igen et ønske om at sikre, at f.eks. et påbud om at videreføre en

rumaktivitet ved anden operatør rent faktisk bliver opfyldt sådan, at en sikkerhedsmæssigt betryggende adfærd oprettholdes eller genetableres.

Operatøren kan straffes for overtrædelse af § 15, stk. 1, hvis operatøren uden forudgående godkendelse fra uddannelses- og forskningsministeren overfører en rumgenstand eller rumaktivitet til en anden ejer eller operatør. Hensynet bag bestemmelsen er at sikre, at overførsler af rumgenstande og rumaktiviteter alene finder sted under iagttagelse af bl.a. de kvalitative og sikkerhedsmæssige regler i lovens kapitel 3. Eksempelvis vil det være strafbart for en operatør at overføre en rumaktivitet til en ny operatør, før overførslen er blevet godkendt af uddannelses- og forskningsministeren.

Der kan straffes for overtrædelse af § 16, stk. 2, hvis en ejer eller en operatør efter anmodning fra uddannelses- og forskningsministeren undlader at afgive oplysninger, som er nødvendige for udøvelse af uddannelses- og forskningsministerens tilsynsforpligtelse. Bestemmelsen er drevet af hensynet om at sikre, at tilsynet kan udføres på det mest oplyste grundlag.

Operatøren kan straffes for overtrædelse af § 13, stk. 1, 1. pkt., hvis operatøren ikke opfylder krav om at tegne forsikring eller stille anden tilsvarende finansiel sikkerhed til dækning af erstatningsansvaret. Hensynet bag bestemmelsen skal findes bl.a. i det forhold, at krav om forsikring eller lignende alene forventes stillet efter en konkret vurdering af risikoen ved den enkelte rumaktivitet. Er der stillet krav om forsikring m.v., må det derfor lægges til grund, at den pågældende rumaktivitet indebærer potentielt risikable aktiviteter, og at det derfor er vigtigt, at operatørerne efterkommer et sådant krav om forsikring eller anden sikkerhed.

Det foreslås i *stk. 2*, at straffen ved forsætlige overtrædelser og under særligt skærpene omstændigheder kan stige til fængsel indtil 2 år. Særligt skærpene omstændigheder foreligger navnlig i tilfælde, hvor andres liv og legeme udsættes for fare, eller hvor der er tale om overtrædelser af mere systematisk karakter. Med udsættelse af andres liv eller legeme for fare menes særligt, at der foreligger omstændigheder omkring udførelse af rumaktiviteten, der kan betegnes som særligt farefulde for andre mennesker, eksempelvis at operatøren udfører en rumaktivitet i strid med relevante sikkerhedsstandarder eller anvisninger. Med overtrædelser af mere systematisk karakter menes, at operatøren flere gange overtræder lovens enkelte bestemmelser.

Ved straffens fastsættelse finder straffelovens 10. kapitel anvendelse.

Den, som kan ifalde strafansvar efter lovforslagets bestemmelser, vil navnlig være operatøren. Operatør defineres i den foreslåede § 4, nr. 3, som en fysisk eller juridisk person, der udfører eller påtager sig at udføre rumaktiviteter. Straffelovens bestemmelser om medvirken finder anvendelse.

Bestemmelsen i *stk. 3* giver hjemmel til, at der i forskrifter udstedt i medfør af § 10, stk. 4, kan fastsættes straf af bøde eller fængsel i indtil 4 måneder. Bestemmelsen medfører således, at der i en bekendtgørelse vil kunne fastsættes, at

manglende indberetning af de registreringsoplysninger, der efter bekendtgørelsen er pligt til indberette, kan straffes med bøde eller fængsel i indtil 4 måneder.

Bestemmelsen i *stk. 4* giver hjemmel til at idømme selskaber m.v. (juridiske personer) bødestraf for overtrædelse af denne lov i henhold til reglerne i straffelovens 5. kapitel. Bestemmelsen indebærer, at der også i regler, som udfærdiges i medfør af loven, kan fastsættes regler om, at der kan pålægges selskaber m.v. (juridiske personer) strafansvar efter reglerne i straffelovens 5. kapitel.

Både forsætlige og uagtsomme handlinger kan straffes efter denne lov og efter regler, som udfærdiges i medfør af loven, jf. straffelovens § 19.

Loven har eksterritorial gyldighed, idet loven pålægger danske operatører forpligtelser, som de skal iagttage i udlandet. Rumaktiviteter, som udføres af danske operatører uden for den danske stat, hører således under dansk strafmyndighed i medfør af straffelovens § 8, nr. 3. Eksempelvis vil danske operatører, der udfører en rumaktivitet uden for den danske stat uden dansk godkendelse, kunne straffes i Danmark.

Der henvises i øvrigt til afsnit 3.2 og 3.9 i de almindelige bemærkninger.

Til § 22

Den foreslåede bestemmelse vedrører lovens ikrafttræden og overgangsbestemmelser.

Det foreslås i *stk. 1*, at loven træder i kraft den 1. juli 2016.

I *stk. 2* foreslås det, at rumgenstande, der er opsendt inden lovens ikrafttræden, skal efterregistreres. Derved gøres det muligt at opfylde forpligtelserne efter registreringskonventionen også for så vidt angår hidtil ukendte rumgenstande, hvis der måtte være sådanne.

For at reducere belastning af allerede langt udviklede rumaktiviteter med omkostninger, som det ikke var muligt for operatøren at tage højde for i de mere indledende og afgørende beslutningsprocesser, foreslås i *stk. 3*, at reglerne i lovens kapitel 6 ikke finder anvendelse på rumgenstande, der opsendes senest den 30. juni 2017, dvs. inden et år efter lovens planlagte ikrafttrædelse. Bestemmelsen har navnlig den praktiske betydning, at operatøren ikke pålægges objektivt ansvar og evt. krav om forsikringsdækning for en rumgenstand, der opsendes til det ydre rum senest denne dato. Det er således ikke tilstrækkeligt, at en operatør blot påtænker at sende en rumgenstand op senest den angivne dato. For rumaktiviteter og rumgenstande, der opsendes senest den 30. juni 2017 vil en operatør som hidtil være ansvarlig efter dansk rets almindelige regler, ligesom operatøren vil være undergivet lovens øvrige krav fra lovens planlagte ikrafttrædelse den 1. juli 2016.

Til § 23

Bestemmelsen fastlægger lovens territoriale gyldighed. Bestemmelsen indebærer, at loven ikke gælder for Færøerne og Grønland. Loven kan dog ved kongelig anordning sættes helt eller delvist i kraft for Færøerne og Grønland med de ændringer, som de færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Bilag 1**TRAKTAT OM PRINCIPPER FOR STATERS VIRKSOMHED VED UDFORSKNING OG UD-
NYTTELSE AF DET YDRE RUM, HERUNDER MÅNEN OG ANDRE HIMMELLEGER**

De i denne traktat deltagende stater, som

er inspireret af de store muligheder, der åbner sig for menneskeheden som følge af menneskets indtrængen i det ydre rum,

erkender hele menneskehedens fælles interesse i fremskridt i udforskningen og udnyttelsen af det ydre rum til fredelige formål,

mener, at udforskning og udnyttelse af det ydre rum bør ske til gavn for alle folk uden hensyn til graden af deres økonomiske og videnskabelige udvikling,

ønsker at bidrage til et bredt internationalt samarbejde om såvel de videnskabelige som de juridiske aspekter af det ydre rums udforskning og udnyttelse til fredelige formål,

mener, at et sådant samarbejde vil medvirke til at fremme gensidig forståelse og til at styrke venskabelige forbindelser mellem stater og folk,

erindrer resolution 1962 (XVIII) med overskriften »Deklaration om de juridiske principper for staters virksomhed ved udforskning og udnyttelse af det ydre rum« som vedtoges enstemmigt af De forenede Nationers generalforsamling den 13. december 1963,

erindrer resolution 1884 (XVIII), som opfordrer staterne til at afstå fra at sætte genstande, der medfører kernevåben eller andre former for masseødelæggelsesvåben, i kredsløb omkring jorden og fra at anbringe sådanne våben på himmellegemer, og som vedtoges enstemmigt af De forenede Nationers generalforsamling den 17. oktober 1963,

tager i betragtning De forenede Nationers generalforsamlings resolution 110 (II) af 3. november 1947, som fordømmer propaganda, der tilsigter eller må antages at fremkalde eller opildne til nogen trussel mod freden, brud på freden eller aggressionshandling, og som finder, at denne resolution er anvendelig på det ydre rum,

er overbevist om, at en traktat om principper for staters virksomhed ved udforskning og udnyttelse af det ydre rum, herunder månen og andre himmellegemer, vil fremme De forenede Nationers Pagts formål og principper,

er blevet enige om følgende:

Artikel I

Udforskning og udnyttelse af det ydre rum, herunder månen og andre himmellegemer, skal ske til gavn for og i alle landes interesse uden hensyn til graden af deres økonomiske eller videnskabelige udvikling og skal være hele menneskehedens virkefelt.

Det ydre rum, herunder månen og andre himmellegemer, skal være åbent for udforskning og udnyttelse af alle stater uden diskrimination af nogen art, på grundlag af lighed og i overensstemmelse med folkeretten, og der skal være fri adgang til alle områder af himmellegemer.

Der skal være frihed til videnskabelig forskning i det ydre rum, herunder månen og andre himmellegemer, og staterne skal lette og fremme internationalt samarbejde om sådan forskning.

Artikel II

Det ydre rum, herunder månen og andre himmellegemer, kan ikke gøres til genstand for national tilegnelse ved suverænitetsskrav, ved udnyttelse, okkupation eller på anden måde.

Artikel III

De i denne traktat deltagende stater skal under deres virksomhed i forbindelse med udforskning og udnyttelse af det ydre rum, herunder månen og andre himmellegemer, handle i overensstemmelse med folkeretten, herunder De forenede Nationers Pakt, til bevarelse af den internationale fred og sikkerhed og til fremme af internationalt samarbejde og international forståelse.

Artikel IV

De i denne traktat deltagende stater forpligter sig til ikke at sætte nogen genstand, der medfører kernevåben eller andre former for masseødelæggelsesvåben, i kredsløb omkring jorden, ikke at anbringe sådanne våben på himmellegemer eller på anden måde placere sådanne våben i det ydre rum.

Månen og andre himmellegemer skal af alle i denne traktat deltagende stater udnyttes udelukkende til fredelige formål. Oprettelse af militære baser, installationer og befæstede anlæg, afprøvning af alle våbentyper og afholdelse af militære manøvrer på himmellegemerne er forbudt. Anvendelse af militært personel til videnskabelig forskning eller andre fredelige formål er ikke forbudt. Det er heller ikke forbudt at benytte enhver art af udstyr eller indretninger, der er nødvendig til fredelig udforskning af månen og andre himmellegemer.

Artikel V

De i denne traktat deltagende stater skal betragte astronauter som menneskehedens udsendinge i det ydre rum og skal yde dem al mulig bistand i tilfælde af uheld, i nødstilfælde eller ved nødlanding på en anden deltagende stats territorium eller på det åbne hav. Når astronauter foretager en sådan landing, skal de sikkert og hurtigt sendes tilbage til den stat, hvor deres rumfartøj er registreret.

Under udøvelse af virksomhed i det ydre rum og på himmellegemer skal en i denne traktat deltagende stats astronauter yde andre i denne traktat deltagende staters astronauter enhver mulig bistand.

De i denne traktat deltagende stater skal ufortøvet underrette de øvrige i traktaten deltagende stater eller De forenede Nationers generalsekretær om alle af dem i det ydre rum, herunder månen og andre himmellegemer, opdagede fænomener, som vil kunne udgøre en fare for astronauters liv eller helbred.

Artikel VI

De i denne traktat deltagende stater bærer det folkeretlige ansvar for deres eget lands virksomhed i det ydre rum, herunder månen og andre himmellegemer, uanset om en sådan virksomhed udøves af regeringsorganer eller af private enheder, og skal sikre sig, at deres eget lands virksomhed sker i overensstemmelse med de i denne traktat indeholdte bestemmelser. Til private enheders virksomhed i det ydre rum, herunder månen og andre himmellegemer, kræves bemyndigelse og stadigt tilsyn fra den pågældende stats side. Hvis en international organisation udøver virksomhed i det ydre rum, herunder månen og andre himmellegemer, påhviler ansvaret for denne traktats overholdelse såvel organisationen som de i denne traktat deltagende stater, der er medlemmer af den pågældende organisation.

Artikel VII

Enhver af de i denne traktat deltagende stater, som opsender eller foranlediger opsendelse af en genstand i det ydre rum, herunder månen og andre himmellegemer, eller fra hvis territorium eller anlæg en genstand opsendes, er folkeretligt ansvarlig for skade, som en sådan genstand eller dens bestanddele påfører en anden i denne traktat deltagende stat eller fysiske eller juridiske personer tilhørende denne stat på jorden, i luftrummet eller i det ydre rum, herunder månen og andre himmellegemer.

Artikel VIII

En i denne traktat deltagende stat, hvori en i det ydre rum opsendt genstand er registreret, bevarer jurisdiktion og kontrol over denne genstand og dens eventuelle personel, medens den befinder sig i det ydre rum eller på et himmellegeme. Ejendomsretten til genstande og til bestanddele af genstande, der er opsendt i det ydre rum, herunder genstande, der er landet eller opført på et himmellegeme, berøres ikke af disses tilstedeværelse i det ydre rum eller på et himmellegeme eller af deres tilbagevenden til jorden. Sådanne genstande eller bestanddele, der findes uden forgrænserne af den i traktaten deltagende stat, hvori de er registrerede, skal sendes tilbage til denne stat, som på forlangende skal give oplysninger til brug ved identifikation, før de sendes tilbage.

Artikel IX

Ved udforskningen og udnyttelsen af det ydre rum, herunder månen og andre himmellegemer, skal de i traktaten deltagende stater lade sig lede af princippet om samarbejde og gensidig bistand og udøve al virksomhed i det ydre rum, herunder månen og andre himmellegemer, under tilbørlig hensyntagen til alle andre i traktaten deltagende staters tilsvarende interesser. De i traktaten deltagende stater skal foretage deres undersøgelser af det ydre rum, herunder månen og andre himmellegemer, og gennemføre deres udforskning heraf på en sådan måde, at disse ikke udsættes for skadelig inficering, og at jordens omgivelser ikke udsættes for ugunstige forandringer som følge af indførelse af ekstra-terrestrisk stof, og om fornødent tage passende forholdsregler i dette øjemed. Hvis en i traktaten deltagende stat har grund til at antage, at virksomhed eller forsøg, som er planlagt af den selv eller af dens statsborgere i det ydre rum, herunder månen og andre himmellegemer, vil kunne forårsage skadelige forstyrrelser i andre i denne traktat deltagende staters virksomhed i forbindelse med fredelig udforskning og udnyttelse af det ydre rum, herunder månen og andre himmellegemer, skal den indlede passende internationale rådslagninger, før den iværksætter en sådan virksomhed eller et sådant forsøg. En i traktaten deltagende stat, som har grund til at antage, at virksomhed eller forsøg som er planlagt af en anden i traktaten deltagende stat i det ydre rum, herunder månen og andre himmellegemer, vil kunne forårsage skadelige forstyrrelser i virksomhed i forbindelse med fredelig udforskning og udnyttelse af det ydre rum, herunder månen og andre himmellegemer, kan anmode om rådslagning angående virksomheden eller forsøget.

Artikel X

Til fremme af internationalt samarbejde om udforskning og udnyttelse af det ydre rum, herunder månen og andre himmellegemer, i overensstemmelse med denne traktats formål, skal de i denne traktat deltagende stater på lige fod behandle eventuelle anmodninger fra andre i traktaten deltagende stater om adgang til at iagttage de af sidstnævnte stater opsendte rumgenstandes flyvning.

Karakteren af en sådan adgang til iagttagelse og de betingelser, på hvilke den vil kunne indrømmes, skal fastlægges ved aftale mellem de pågældende stater.

Artikel XI

Til fremme af internationalt samarbejde om den fredelige udforskning og udnyttelse af det ydre rum er de i traktaten deltagende stater, som udøver virksomhed i det ydre rum, herunder månen og andre himmelle-

gemer, enige om i det størst mulige og praktisk gennemførlige omfang at give såvel De forenede Nationers generalsekretær som offentligheden og den internationale videnskab underretning om en sådan virksomheds beskaffenhed og udøvelse samt om, hvor den finder sted og om dens resultater. Ved modtagelsen af sådanne oplysninger bør De forenede Nationers generalsekretær være rede til omgående og effektiv udbredelse af disse.

Artikel XII

Alle stationer, installationer, udstyr og rumfartøjer på månen og andre himmellegemer skal stå åbne for repræsentanter for andre i traktaten deltagende stater på grundlag af gensidighed. Sådanne repræsentanter skal give rimeligt varsel forud for et planlagt besøg, således at passende rådslagninger kan finde sted, og de videst mulige foranstaltninger kan træffes for at garantere sikkerheden og undgå forstyrrelser i den normale drift af det anlæg, som ønskes besøgt.

Artikel XIII

Denne traktats bestemmelser skal finde anvendelse på virksomhed, som udøves af de i traktaten deltagende stater i forbindelse med udforskning og udnyttelse af det ydre rum, herunder månen og andre himmellegemer, uanset om virksomheden udøves af en enkelt i traktaten deltagende stat eller sammen med andre stater, herunder også når virksomheden udøves inden for internationale mellemstatlige organisationers rammer.

Alle praktiske spørgsmål, der måtte opstå i forbindelse med virksomhed, der udøves af internationale mellemstatlige organisationer i forbindelse med udforskning og udnyttelse af det ydre rum, herunder månen og andre himmellegemer, skal løses af de i traktaten deltagende stater sammen med den pågældende internationale organisation eller sammen med en eller flere af den internationale organisations medlemsstater, som er deltagere i denne traktat.

Artikel XIV

- 1) Denne traktat skal stå åben for undertegnelse af alle stater. Alle stater, der ikke underskriver denne traktat, før den træder i kraft i henhold til denne artikels stk. 3, kan tiltræde den på et hvilket som helst tidspunkt.
- 2) Denne traktat skal ratificeres af signatarstaterne. Ratifikations- og tiltrædelsesinstrumenter skal deponeres hos regeringerne i Amerikas forenede Stater, De Socialistiske Sovjetrepublikkers Union og Det forenede Kongerige Storbritannien og Nordirland, der herved udpeges som depositarmagter.
- 3) Denne traktat træder i kraft, når fem regeringer, heriblandt de regeringer, der er udpeget som depositarmagter for denne traktat, har deponeret deres ratifikationsinstrumenter.
- 4) For stater, hvis ratifikations- eller tiltrædelsesinstrumenter deponeres efter denne traktats ikrafttræden, træder traktaten i kraft på datoen for deponeringen af deres ratifikations- eller tiltrædelsesinstrument.
- 5) Depositarmagterne skal omgående underrette alle undertegnende og tiltrædende stater om datoen for hver underskrift, datoen for deponeringen af hvert ratifikations- og tiltrædelsesinstrument vedrørende denne traktat, datoen for dens ikrafttræden og om andre meddelelser.
- 6) Denne traktat skal registreres af depositarmagterne i henhold til artikel 102 i De forenede Nationers Pagt.

Artikel XV

Enhver af de i traktaten deltagende stater kan foreslå ændringer i denne traktat. Ændringer træder i kraft for hver af de i traktaten deltagende stater, der godkender ændringerne, efter at disse er godkendt af et

flertal af de i traktaten deltagende stater og derefter, for hver af de øvrige i traktaten deltagende stater, på datoen for deres godkendelse af ændringerne.

Artikel XVI

Enhver af de i traktaten deltagende stater kan ved skriftligt varsel til depositarmagterne opsiges sin deltagelse i traktaten et år efter dens ikrafttræden. En sådan opsigelse træder i kraft et år efter datoen for opsigelsens modtagelse.

Artikel XVII

Denne traktat, hvis engelske, franske, kinesiske, russiske og spanske tekst har samme gyldighed, skal deponeres i depositarmagternes arkiver. Behørigt bekræftede eksemplarer af denne traktat skal af depositarmagterne tilstilles de undertegnende og tiltrædende staters regeringer.

TIL BEKRÆFTELSE HERAF har undertegnede behørigt befuldmægtigede undertegnet denne traktat.

UDFÆRDIGET i tre eksemplarer i London, Moskva og Washington den 27. januar et tusinde ni hundrede og syvogtres.

Bilag 2**OVERENSKOMST OM BISTAND TIL ASTRONAUTER, HJEMSENDELSE AF ASTRONAUTER OG TILBAGELEVERING AF GENSTANDE OPSENDT I DET YDRE RUM**

De kontraherende parter, som konstaterer den store betydning af traktaten om principper for staters virksomhed ved udforskning og udnyttelse af det ydre rum, herunder månen og andre himmellegemer, hvori det kræves, at der ydes astronauter al mulig hjælp i tilfælde af uheld, havari eller nødlanding samt øjeblikkelig og sikker hjemsendelse af astronauter og tilbagelevering af genstande opsendt i det ydre rum,

ønsker at udbygge og give yderligere konkret udtryk for disse forpligtelser,

ønsker at fremme internationalt samarbejde vedrørende den fredelige udforskning og udnyttelse af det ydre rum,

er tilskyndet af humane følelser,

er blevet enige om følgende;

Artikel 1

Enhver af de kontraherende parter, som modtager meddelelse om eller opdager mandskabet i et, rumfartøj har været udsat for en ulykke, eller er i nød eller har foretaget en tvungen eller ufrivillig landing på et område under dens jurisdiktion eller på åbent hav eller på ethvert andet sted, der ikke er underlagt nogen stats jurisdiktion, skal øjeblikkelig:

- (a) underrette den myndighed, som har foretaget opsendelsen eller, hvis den ikke kan identificere eller øjeblikkelig sætte sig i forbindelse med denne myndighed, øjeblikkelig udsende en offentlig meddelelse gennem alle passende kommunikationsmidler, som står til dens rådighed.
- (b) underrette De forenede Nationers generalsekretær, som uophørligt bør udsprede meddelelsen gennem alle passende kommunikationsmidler, som står til hans rådighed.

Artikel 2

Dersom mandskabet i et rumfartøj på grund af uheld, havari eller nødlanding lander på et område, som står under en af de kontraherende parters jurisdiktion, skal denne øjeblikkelig tage alle mulige skridt til deres undsætning og yde dem al nødvendig hjælp. Den skal underrette den myndighed, som har foretaget opsendelsen, tillige med De forenede Nationers generalsekretær om de skridt, den foretager og om forløbet deraf. Hvis bistand fra den myndighed, som har foretaget opsendelsen, ville kunne medvirke til at gennemføre en hurtig redning eller bidrage væsentlig til eftersøgnings- og redningsoperationernes effektivitet, bør den myndighed, som har foretaget opsendelsen, samarbejde med den kontraherende part med henblik på en effektiv gennemførelse af eftersøgnings- og redningsoperationerne. Sådanne operationer skal være underkastet den kontraherende parts ledelse og kontrol, og denne skal handle i nært og stadigt samråd med den myndighed, som har foretaget opsendelsen.

Artikel 3

Hvis det erfares eller opdages, at mandskabet i et rumfartøj er landet på det åbne hav eller på noget andet sted, som ikke er underlagt nogen statsjurisdiktion, skal de kontraherende parter, som er i stand dertil, om nødvendigt bistå ved eftersøgnings- og redningsoperationerne med hensyn til et sådant mandskab for at sikre dets hurtige redning. De skal underrette den myndighed, som har foretaget opsendelsen og De forenede Nationers generalsekretær om de skridt, de tager, og om forløbet deraf.

Artikel 4

Hvis mandskabet i et rumfartøj som følge af ulykke, havari eller nødlanding lander på et område, som er underlagt en kontraherende parts jurisdiktion, eller er blevet fundet på det åbne hav eller på noget andet som ikke er underlagt nogen stats jurisdiktion skal de sikkert og hurtigt tilbagesendes til repræsentanter for den myndighed, som har foretaget opsendelsen.

Artikel 5

1. Enhver af de kontraherende parter, som modtager meddelelse om eller opdager, at en rumgenstand eller bestanddele deraf er vendt tilbage til Jorden på et område under dens jurisdiktion eller på det åbne hav eller på noget andet sted, som ikke er underlagt nogen stats jurisdiktion, skal underrette den myndighed, som har foretaget opsendelsen, og De forenede Nationers generalsekretær.
2. Enhver af de kontraherende parter, som udøver jurisdiktion over det område, på hvilket en rumgenstand eller bestanddele deraf er blevet opdaget, skal, efter anmodning fra den myndighed, som har foretaget opsendelsen, og med denne myndigheds hjælp, såfremt der anmodes herom, tage sådanne skridt, som den finder gennemførlige for at finde genstanden eller bestanddelene.
3. Efter anmodning fra den myndighed, som har foretaget, opsendelsen, skal genstande, som er blevet opsendt i det ydre rum eller bestanddele deraf, som er fundet uden for den opsendende myndigheds territorialgrænser, tilbagesendes eller stilles til rådighed for repræsentanter for den opsendende myndighed, som på forlangende skal fremlægge identifikationsdata før tilbageleveringen.
4. Uanset bestemmelserne i denne artikels stk.2 og 3 kan en kontraherende part, som har grund til at tro, at en rumgenstand eller bestanddele deraf, som er blevet opdaget på et område, der er underlagt dens jurisdiktion, eller bjærgt af den andetsteds, er af skadelig eller farlig art, give underretning derom til den opsendende myndighed, som øjeblikkelig under den pågældende kontraherende parts ledelse og kontrol skal tage effektive skridt til at afværge en mulig fare for skadevirkning.
5. Udgifter i forbindelse med opfyldelsen af forpligtelser til at bjærge og tilbagesende en rumgenstand eller bestanddele heraf i henhold til denne artikels stk. 2 og 3 skal afholdes af den myndighed, som har foretaget opsendelsen.

Artikel 6

I denne overenskomst betyder udtrykket »den opsendende myndighed« den stat, som er ansvarlig for opsendelsen eller, hvor en international mellemstatlig organisation er ansvarlig for opsendelsen denne organisation, forudsat at den erklærer at ville acceptere de i denne overenskomst foreskrevne rettigheder og forpligtelser, og et flertal af organisationens medlemsstater er kontraherende parter i denne overenskomst og i traktaten om principper for staters virksomhed ved udforskning og udnyttelse af det ydre rum, herunder månen og andre himmellegemer.

Artikel 7

1. Denne overenskomst står åben for tiltrædelse af stater. Enhver stat som ikke undertegner denne overenskomst, før den træder i kraft i overensstemmelse med denne artikels stk.3, kan tiltræde den på et hvilket som helst tidspunkt.
2. Denne overenskomst skal ratificeres af signatarstaterne. Ratifikationsinstrumenter og tiltrædelsesinstrumenter skal deponeres hos Amerikas forenede Staters, Det forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands og De socialistiske Sovjetrepublikkers Unions regeringer, som herved udpeges som depositarmagter.

3. Denne overenskomst træder i kraft, når fem regeringer har deponeret deres ratifikationsinstrumenter, herunder de regeringer, der er udpeget som depositarmagter i henhold til denne overenskomst.

4. For stater, hvis ratifikations- eller tiltrædelsesinstrumenter deponeres efter denne overenskomsts ikrafttræden, træder overenskomsten kraft den dag, de deponerer deres ratifikations- eller tiltrædelsesinstrumenter.

5. Depositarmagterne skal øjeblikkelig underrette alle signatarstater og tiltrædende stater om datoen for hver underskrift, datoen for deponering af hvert ratifikations- og tiltrædelsesinstrument under denne overenskomst, datoen for dens ikrafttræden og andre meddelelser.

6. Denne overenskomst skal registreres af depositarmagterne i henhold til artikel 102 i De forenede Nationers pagt.

Artikel 8

Enhver stat, som er deltager i overenskomsten, kan foreslå ændringer til denne. Ændringer skal træde i kraft for hver stat, som er deltager i overenskomsten og godkender ændringerne, når disse er blevet godkendt af et flertal af de stater, som er deltagere i overenskomsten, og derefter for hver af de øvrige stater, som deltager i overenskomsten, på dagen for hver enkelts godkendelse.

Artikel 9

Enhver stat, som er deltager i overenskomsten, kan skriftligt over for depositarmagterne give meddelelse om sin udtræden af overenskomsten et år efter dens ikrafttræden. En sådan udtræden skal træde i kraft et år fra dagen for meddelelsens modtagelse.

Artikel 10

Denne overenskomst, hvis engelske russiske franske, spanske og kinesiske tekst er af samme gyldighed skal deponeres i depositarmagternes arkiver. Depositarmagterne skal tilsende regeringerne i de stater, som har undertegnet og tiltrådt overenskomsten, behørigt bekræftede genparter af denne overenskomst.

Til bekræftelse heraf har undertegnede behørigt befuldmægtigede undertegnet denne overenskomst.

Udfærdiget i tre eksemplarer i London, Moskva og Washington den 22.april 1968.

Bilag 3**KONVENTION OM FOLKERETLIGT ANSVAR FOR SKADER FORVOLDT AF RUMGENSTANDE**

De i denne konvention deltagende stater

som erkender hele menneskehedens fælles interesse i at fremme udforskning og udnyttelse af det ydre rum til fredelige formål,

som erindrer traktaten om principper for staters virksomhed ved udforskning og udnyttelse af det ydre rum, herunder månen og andre himmellegemer,

som tager i betragtning, at skader lejlighedsvis kan forvoldes af rumgenstande på trods af de sikkerhedsforanstaltninger, som skal tages af de stater og de internationale mellemfolkelige organisationer, som opsender sådanne genstande,

som erkender behovet for, at der udarbejdes effektive internationale regler og fremgangsmåder vedrørende ansvar for skader forvoldt af rumgenstande, og navnlig, at der sikres hurtig betaling af fuld og retfærdig erstatning i overensstemmelse med denne konventions bestemmelser til ofrene for sådanne skader,

og som mener, at fastsættelsen af sådanne regler og fremgangsmåder vil bidrage til at styrke det internationale samarbejde om udforskningen og udnyttelsen af det ydre rum til fredelige formål,

er enedes om følgende:

Artikel I

I denne konvention:

- a) betyder udtrykket »skade« tab af liv, legemsbeskadigelse eller anden forringelse af helbred, eller tab eller beskadigelse af ejendom tilhørende stater eller personer, fysiske eller juridiske, eller ejendom tilhørende internationale mellemstatlige organisationer;
- b) omfatter udtrykket »opsendelse« forsøg på opsendelse;
- c) betyder udtrykket »opsendende stat«;
- i) en stat, som opsender eller udvirker opsendelse af en rumgenstand;
- ii) en stat, fra hvis territorium eller indretninger en rumgenstand opsendes;
- d) omfatter udtrykket »rumgenstand« dele af en rumgenstand såvel som dens opsendelsesraket og dele af denne.

Artikel II

En opsendende stat er ansvarlig for skader forårsaget af dens rumgenstande på jordoverfladen eller på flyvemaskiner i luften.

Artikel III

I tilfælde af, at der andetsteds end på jordoverfladen forårsages skade på en rumgenstand tilhørende en opsendende stat eller på personer eller ejendom om bord i en sådan rumgenstand af en rumgenstand tilhørende en anden opsendende stat, er sidstnævnte stat ansvarlig, hvis skaden skyldes fejl hos denne eller hos personer, for hvem den er ansvarlig.

Artikel IV

1. I tilfælde af, at der andetsteds end på jordoverfladen forårsages skade på en rumgenstand tilhørende en opsendende stat eller på personer eller ejendom om bord i en sådan rumgenstand af en rumgenstand tilhørende en anden opsendende stat, og der derved forårsages skade på en tredje stat eller på dennes fysiske eller juridiske personer, er de to første stater solidarisk ansvarlige over for den tredje stat i følgende udstrækning:

a) Hvis skaden er tilføjet den tredje stat på jordoverfladen eller tilføjet flyvemaskiner i luften, er de ansvarlige over for den tredje stat;

b) Hvis skaden er blevet tilføjet en tredje stats rumgenstand eller personer eller ejendom om bord i denne rumgenstand andetsteds end på jordoverfladen, er de ansvarlige over for den tredje stat hvis skaden skyldes fejl hos en af dem eller fejl hos personer, for hvem en af dem er ansvarlig.

2. I alle tilfælde af solidarisk ansvar, som omtalt i denne artikels stk. 1, skal erstatningsbyrden for skaden fordeles mellem de første to stater i overensstemmelse med graden af deres fejl. Hvis graden af en af eller begge disse staters fejl ikke kan påvises, fordeles erstatningsbyrden ligeligt imellem dem. Denne fordeling præjudicerer ikke tredje stats ret til at kræve fuld erstatning i henhold til denne konvention hos en af eller begge de opsendende stater, som er solidarisk ansvarlige.

Artikel V

1. Når to eller flere stater i fællesskab opsender en rumgenstand, er de solidarisk ansvarlige for enhver heraf forårsaget skade.

2. En opsendende stat, som har betalt erstatning for skader, kan fremsætte krav om skadesløsholdelse over for andre deltagere i den fælles opsendelse. Deltagerne i en fælles opsendelse kan indgå

aftaler om fordelingen blandt dem af den finansielle forpligtelse, med hensyn til hvilken de er solidarisk ansvarlige. Sådanne aftaler præjudicerer ikke den ret, som tilkommer en skadelidende stat til at søge fuld erstatning i henhold til denne konvention hos en eller flere af de opsendende stater, som er solidarisk ansvarlige.

3. En stat, fra hvis territorium eller indretning en rumgenstand opsendes, betragtes som deltager i en fælles opsendelse.

Artikel VI

1. Med forbehold af bestemmelserne i denne artikels stk. 2 bortfalder det ubetingede ansvar i det omfang, en opsendende stat godtgør, at skaden helt eller delvis er en følge af grov uagtsomhed, eller af en handling eller en undladelse foretaget af den erstatningssøgende stat eller af fysiske eller juridiske personer, den repræsenterer, med forsæt for at fremkalde skaden.

2. Bortfald af ansvar kan ikke ske, når skaden er forårsaget af handlinger fra en opsendende stats side, som ikke er i overensstemmelse med folkeretten, herunder navnlig De forenede Nationers pagt og traktaten om principper for staters virksomhed ved udforskning og udnyttelse af det ydre rum, herunder månen og andre himmellegemer.

Artikel VII

Denne konventions bestemmelser gælder ikke for skader, som af en opsendende stats rumgenstande er forårsaget på

- a) den opsendende stats statsborgere;
- b) udenlandske statsborgere i det tidsrum, i hvilket de medvirker ved betjeningen af en sådan rumgenstand fra opsendelsestidspunktet eller på et hvilket som helst efterfølgende trin indtil landingen, eller i det tidsrum de efter indbydelse af den opsendende stat opholder sig i umiddelbar nærhed af et planlagt opsendelses- eller landingsområde.

Artikel VIII

1. En stat, som lider skade, eller hvis fysiske eller juridiske personer lider skade, kan over for en opsendende stat fremsætte krav om erstatning for sådan skade.
2. Hvis hjemstaten ikke har fremsat krav, kan en anden stat fremsætte krav over for den opsendende stat med hensyn til skade lidt på dens territorium af fysiske eller juridiske personer.
3. Hvis hverken hjemstaten eller den stat, på hvis territorium skaden er indtrådt, har fremsat krav eller tilkendegivet sin hensigt om at fremsætte krav, kan en anden stat fremsætte krav over for en opsendende stat med hensyn til skade lidt af personer med fast bopæl i denne anden stat.

Artikel IX

Et krav om erstatning for skade skal fremsættes ad diplomatisk vej over for den opsendende stat. Hvis en stat ikke har diplomatisk forbindelse med den pågældende opsendende stat, kan den anmode en anden stat om at fremsætte dens krav over for den opsendende stat eller på anden måde varetage dens interesser i henhold til denne konvention. Den kan også fremsætte sit krav gennem De forenede Nationers generalsekretær, dersom den erstatningssøgende og den opsendende stat begge er medlemmer af De forenede Nationer.

Artikel X

1. Krav om skadeserstatning kan ikke fremsættes over for en opsendende stat senere end eet år efter skadens indtræden eller identifikation af den opsendende ansvarlige stat.
2. Hvis en stat ikke er bekendt med skadens indtræden eller ikke har været i stand til at identificere den opsendende ansvarlige stat, kan den fremsætte sit krav inden eet år fra den dag, på hvilken den blev vidende om de nævnte kendsgerninger. Dette tidsrum må ikke overskride eet år fra den dag, da staten med rimelighed kunne forventes at have erfaret kendsgerningerne ved anvendelse af passende omhu.
3. De i stk. 1 og 2 i denne artikel foreskrevne tidsfrister gælder, selv om skadens fulde omfang ikke er kendt. I så fald er den erstatningssøgende stat berettiget til at ændre kravet og fremsende yderligere dokumentation efter udløbet af disse tidsfrister og indtil eet år efter, at skadens fulde omfang er kendt.

Artikel XI

1. Fremsættelsen af et krav om erstatning i henhold til denne konvention over for en opsendende stat kræver ikke, at interne retsmidler, som måtte stå til rådighed for en erstatningssøgende stat eller for fysiske eller juridiske personer, som den repræsenterer, forud er udtømt.
2. Intet i denne konvention skal afholde en stat eller fysiske eller juridiske personer, som den repræsenterer, fra at forfølge et krav ved en opsendende stats domstole eller administrative nævn eller organer. En stat kan dog ikke fremsætte et krav i henhold til denne konvention for skade, for hvilken krav allerede forfølges ved en opsendende stats domstol eller administrative nævn eller organer eller i henhold til anden mellemstatlig aftale, som er bindende for de berørte stater.

Artikel XII

Skadeserstatning, som den opsendende stat skal betale i henhold til denne konvention, fastsættes i overensstemmelse med folkeretten og principperne om retfærdighed og billighed med henblik på at stille den fysiske eller juridiske person, den stat eller den mellemstatlige organisation, på hvis vegne kravet er fremført, som om skaden ikke var indtruffet.

Artikel XIII

Medmindre den erstatningssøgende stat og den stat, som skylder erstatning i henhold til denne konvention, enes om en anden form for erstatning, skal erstatningen betales i den erstatningssøgende stats valuta, eller, hvis denne anmoder derom, i den betalingspligtige stats valuta.

Artikel XIV

Hvis en ordning vedrørende et krav ikke opnås ad diplomatisk vej i henhold til artikel IX inden eet år regnet fra dagen for den erstatningssøgende stats underretning til den opsendende stat om, at den har fremlagt dokumentation for sit krav, skal de berørte parter på anmodning af blot een af dem nedsætte en voldgiftsret.

Artikel XV

1. Voldgiftsretten består af tre medlemmer: Et medlem udpeget af den erstatningssøgende stat, et medlem udpeget af den opsendende stat, og det tredje medlem, formanden, som vælges af de to parter i forening. De to parter foretager deres udpegning inden to måneder efter anmodningen om nedsættelse af voldgiftsretten.

2. Hvis der ikke opnås enighed om valget af formand inden fire måneder efter anmodningen om nedsættelse af retten, kan enhver af parterne anmode De forenede Nationers generalsekretær om at udpege en formand inden for et tidsrum af yderligere to måneder.

Artikel XVI

1. Hvis en part ikke foretager sin udpegning inden for det fastsatte tidsrum, udgør formanden efter anmodning fra den anden part voldgiftsretten alene.

2. Ethvert ledigt sæde, der uanset grunden måtte opstå i retten, skal udfyldes ved samme fremgangsmåde, som anvendt ved den oprindelige udpegning.

3. Retten fastsætter sin egen fremgangsmåde.

4. Retten fastsætter det eller de steder, hvor den skal træde sammen, og afgør alle andre administrative spørgsmål.

5. Med undtagelse af beslutninger og kendelser truffet af en eenmandsret, træffes alle rettens beslutninger og kendelser ved flertalsafgørelse.

Artikel XVII

Forøgelse af voldgiftsrettens medlemstal kan ikke finde sted på grund af, at to eller flere erstatningssøgende eller opsendende stater i forening er part i en sag ved retten. De i forening erstatningssøgende stater udpeger i fællesskab et medlem af retten på samme måde og under samme betingelser, som er gældende for en enkelt erstatningssøgende stat. Når to eller flere opsendende stater optræder i forening, skal de på samme måde i fællesskab udpege et medlem af retten. Hvis de erstatningssøgende stater eller de opsen-

dende stater ikke foretager udpegningen inden for den fastsatte periode, skal formanden udgøre en eenmandsret.

Artikel XVIII

Voldgiftsretten afgør erstatningskravets berettigelse og fastsætter erstatningens størrelse.

Artikel XIX

1. Voldgiftsretten handler i overensstemmelse med artikel XII.

2. Rettens afgørelse er endelig og bindende, hvis parterne er enedes om dette; i andre tilfælde afsiger retten en endelig og anbefalende kendelse, som parterne skal overveje i positiv ånd. Retten begrundes sine beslutninger og kendelser.

3. Retten afgiver sine beslutninger og kendelser så hurtigt som muligt og ikke senere end eet år fra dagen for dens oprettelse, medmindre en forlængelse af dette tidsrum af retten skønnes nødvendig.

4. Retten offentliggør sine beslutninger og kendelser. Den sender en bekræftet kopi af sine beslutninger og kendelser til hver af parterne og til De forenede Nationers generalsekretær.

Artikel XX

Voldgiftsrettens udgifter bæres ligeligt af parterne, medmindre retten træffer anden beslutning.

Artikel XXI

Hvis den af en rumgenstand forårsagede skade frembyder alvorlig fare for menneskeliv eller alvorligt griber ind i befolkningens livsbetingelser eller i funktionerne på livsvigtige områder, skal de deltagende stater og navnlig den opsendende stat undersøge muligheden for at yde passende og hurtig bistand til den stat, som har lidt skade, når den beder derom. Intet i denne artikel berører de deltagende staters rettigheder og forpligtelser i henhold til denne konvention.

Artikel XXII

1. Henvisninger til stater i denne konvention anses med undtagelse af artiklerne XXIV til XXVII at finde anvendelse på enhver international mellemstatlig organisation, som udfører rumvirksomhed hvis organisationen afgiver erklæring om, at den anerkender de i denne konvention foreskrevne rettigheder og forpligtelser og et flertal af organisationens medlemslande er deltagere i denne konvention og i traktaten om principper for staters virksomhed ved udforskning og udnyttelse af det ydre rum, herunder månen og andre himmellegemer.

2. Medlemmer af enhver sådan organisation, som er deltagere i denne konvention, skal tage alle passende skridt med henblik på at sikre, at organisationen afgiver erklæring i overensstemmelse med stk. 1.

3. Hvis en international mellemstatlig organisation er ansvarlig for skade i henhold til bestemmelserne i denne konvention, er organisationen og de af dens medlemmer, der er deltagere i konventionen solidarisk ansvarlige, dog under følgende forudsætninger:

a) Ethvert krav om erstatning med hensyn til sådan skade skal først rettes til organisationen;

b) kun hvis organisationen ikke inden seks måneder har betalt ethvert erstatningsbeløb, som er aftalt eller fastsat som værende forfaldent, kan den erstatningssøgende stat påberåbe sig forpligtelsen til betaling af dette beløb over for stater, der er deltagere i denne konvention.

4. Ethvert i medfør af bestemmelserne i denne konvention opstået krav om erstatning for skade påført en organisation, som har fremsat erklæring i overensstemmelse med stk. 1, skal fremføres af en stat, som er medlem af organisationen og deltager i denne konvention.

Artikel XXIII

1. Denne konventions bestemmelser påvirker ikke andre gældende internationale aftaler for så vidt angår forbindelserne mellem de i sådanne aftaler deltagende stater.

2. Ingen af denne konventions bestemmelser skal afholde stater fra at indgå internationale aftaler, der bekræfter, udfylder eller udstrækker dens bestemmelser.

Artikel XXIV

1. Denne konvention står åben for undertegnelse af alle stater. Stater, der ikke undertegner denne konvention, før den træder i kraft i henhold til denne artikels stk. 3, kan tiltræde den når som helst.

2. Denne konvention skal ratificeres af signatarstaterne. Ratifikations- og tiltrædelsesinstrumenter skal deponeres hos regeringerne i Amerikas forenede Stater, Det forenede Kongerige Storbritannien og Nordirland og De socialistiske Sovjetrepublikkers Union, der herved udpeges som depositarmagter.

3. Denne konvention træder i kraft, når fem regeringer har deponeret deres ratifikationsinstrumenter.

4. For stater, hvis ratifikations- eller tiltrædelsesinstrumenter deponeres efter denne konventions ikrafttræden, træder konventionen i kraft på datoen for deponeringen af deres ratifikations- eller tiltrædelsesinstrumenter.

5. Depositarmagterne underretter straks alle stater, som har undertegnet eller tiltrådt konventionen, om datoen for hver undertegnelse, om datoen for deponering af hvert ratifikations- eller tiltrædelsesinstrument, om ikrafttrædelsesdatoen og om andre meddelelser.

6. Denne konvention skal registreres af depositarmagterne i henhold til artikel 102 i De forenede Nationers pagt.

Artikel XXV

Enhver af de i konventionen deltagende stater kan foreslå ændringer i denne. Ændringerne træder i kraft for en i konventionen deltagende stat, der godkender ændringerne, efter at disse er godkendt af et flertal af de i konventionen deltagende stater og derefter for hver af de øvrige i konventionen deltagende stater på datoen for deres godkendelse af ændringerne.

Artikel XXVI

Ti år efter denne konventions ikrafttræden skal spørgsmålet om gennemgang af konventionen optages på den foreløbige dagsorden for De forenede Nationers generalforsamling med henblik på overvejelse af, hvorvidt der i lyset af konventionens hidtidige anvendelse bør foretages ændringer. På ethvert tidspunkt, efter at konventionen har været i kraft i fem år, skal der, hvis en tredjedel af de i konventionen deltagende stater kræver det, og hvis et flertal blandt de i konventionen deltagende stater tilslutter sig det, afholdes en konference af de deltagende stater til gennemgang af konventionen.

Artikel XXVII

Enhver af de i konventionen deltagende stater kan, når der er gået et år efter dens ikrafttræden, ved skriftlig meddelelse til depositarmagterne opsiges sin deltagelse i konventionen, Sådant opsigelse træder i kraft et år efter datoen for opsigelsens modtagelse.

Artikel XXVIII

Denne konvention, hvis engelske, russiske, franske, spanske og kinesiske tekster har samme gyldighed, deponeres i depositarmagternes arkiver. Behørigt bekræftede eksemplarer af denne konvention skal af depositarmagterne tilsendes stater, der har undertegnet eller tiltrådt konventionen.

TIL BEKRÆFTELSE HERAF har undertegnede, behørigt befuldmægtigede, undertegnet denne konvention.

UDFÆRDIGET i tre eksemplarer i London, Moskva og Washington den niogtyvende marts nitten hundrede og tooghalvfjerds.

Bilag 4

KONVENTION OM REGISTRERING AF GENSTANDE, DER SENDES UD I DET YDRE RUM

De i denne konvention, deltagende stater,

som erkender menneskehedens fælles interesse i at videreføre udforskning og brug af det ydre rum til fredelige formål,

som erindrer, at traktaten af 27. januar 1967 om principper for staters virksomhed ved udforskning og udnyttelse af det ydre rum, herunder månen og andre himmellegemer bekræfter, at stater har folkeretligt ansvar for deres virksomhed i det ydre rum, og henviser til den stat, i hvis register en genstand, der er sendt ud i det ydre rum, er indført,

som også erindrer, at aftalen af 22. april 1968 om bistand til astronauter, hjemsendelse af astronauter og tilbagelevering af genstande, opsendt i det ydre rum bestemmer, at en udsendende myndighed på anmodning skal tilvejebringe identificerende data forinden tilbagelevering af en genstand, den har sendt ud i det ydre rum, og som er fundet uden for den opsendende myndigheds territorium,

som yderligere erindrer, at konventionen af 29. marts 1972 om folkeretligt ansvar for skader forårsaget af rumgenstande fastlægger internationale regler og fremgangsmåder vedrørende opsendende staters ansvar for skade forårsaget af deres rumgenstande,

som ønsker i lyset af konventionen om principper for staters virksomhed ved udforskning og brug af det ydre rum, herunder månen og andre himmellegemer at sørge for national registrering i opsendende stater af rumgenstande, der sendes ud i det ydre rum,

som yderligere ønsker, at et centralt register over genstande sendt ud i det ydre rum oprettes og føres af De forenede Nationers generalsekretær, i hvilket indførelse er obligatorisk,

som også ønsker at tilvejebringe supplerende midler og fremgangsmåder ved konventionsdeltagernes identifikation af rumgenstande,

og som finder, at et obligatorisk registreringssystem for genstande sendt ud i det ydre rum i særdeleshed vil være nyttigt ved identifikation af disse og vil bidrage til anvendelse og udvikling af den folkeret, der regulerer udforskning og brug af det ydre rum,

er enedes om følgende:

Artikel I

I denne konvention

- a) betyder udtrykket »opsendende stat«
- i) en stat, som opsender eller udvirker opsendelse af en rumgenstand;
- ii) en stat, fra hvis territorium eller indretning en rumgenstand opsendes;
- b) omfatter udtrykket »rumgenstand« dele af en rumgenstand såvel som dens opsendelsesraket og dele af denne;
- c) betyder udtrykket »registrerende stat« en opsendende stat, i hvis register en rumgenstand indføres i overensstemmelse med artikel II.

Artikel II

1. Når en rumgenstand er sendt ud i kredsløb om jorden eller længere, indfører den opsendende stat rumgenstanden i et passende register, som den fører. En opsendende stat underretter De forenede Nationers generalsekretær om oprettelsen af et sådant register.

2. Når der for en rumgenstand er to eller flere opsendende stater, bestemmer de i fællesskab hvem af dem, der skal registrere genstanden i overensstemmelse med stk. 1, idet de tager i betragtning artikel VIII i traktaten om principper for staters virksomhed ved udforskning og brug af det ydre rum, herunder månen og andre himmellegemer, og uden at dette præjudicerer passende aftaler indgået af de opsendende stater, eller som skal indgås af dem om jurisdiktion over og kontrol med rumgenstanden og dens besætning.

3. Et registers indhold og de betingelser, hvorunder det føres, bestemmes af vedkommende registrerende stat.

Artikel III

1. De forenede Nationers generalsekretær fører et register, i hvilket oplysninger tilvejebragt i overensstemmelse med artikel IV optegnes.

2. Der er fuldstændig og åben adgang til oplysninger i dette register.

Artikel IV

1. En registrerende stat videregiver så hurtigt som muligt til De forenede Nationers generalsekretær følgende oplysninger vedrørende en rumgenstand indført i dens register:

a) navn på den eller de opsendende stater;

b) en passende betegnelse for rumgenstanden eller dens registreringsnummer;

c) tid og område eller sted for opsendelsen;

d) grundlæggende banedata, herunder:

i) omløbstid,

ii) baneplanets hældning,

iii) apogæum,

iv) perigæum;

e) rumgenstandens funktion.

2. En registrerende stat kan fra tid til anden give De forenede Nationers generalsekretær yderligere oplysninger om en rumgenstand indført i dens register.

3. En registrerende stat underretter i videst muligt omfang og så hurtigt som muligt De forenede Nationers generalsekretær om rumgenstande, vedrørende hvilke den tidligere har videregivet oplysninger, og som har været men ikke længere er i kredsløb om Jorden.

Artikel V

Når en rumgenstand, der er sendt i kredsløb om Jorden eller længere, er afmærket med betegnelse eller registreringsnummer som nævnt i artikel IV, stk. 1 b) eller begge, underretter den opsendende stat generalsekretæren herom, når den overgiver oplysninger vedrørende rumgenstanden i overensstemmelse med artikel IV. I så fald indfører De forenede Nationers generalsekretær denne underretning i registret.

Artikel VI

Når anvendelse af denne konventions bestemmelser ikke har sat en konventionsdeltager i stand til at identificere en rumgenstand, som har forårsaget skade på den pågældende konventionsdeltager eller dennes fysiske eller juridiske personer, eller som kan være farlig eller ødelæggende, skal andre konventionsdeltagere, herunder især sådanne som besidder rumovervågnings- og sporingsindretninger, i videst muligt omfang imødekomme anmodning fra denne konventionsdeltager eller videregivet gennem generalsekretæren på dens vegne om hjælp på rimelige betingelser til identificering af genstanden. En konventionsdeltager, som afgiver sådan anmodning, skal i videst muligt omfang give oplysninger om tid for, art af og omstændigheder ved det tilfælde, som har forårsaget anmodningen. Fremgangsmåden ved ydelse af sådan hjælp aftales mellem vedkommende konventionsdeltagere.

Artikel VII

1. Henvisninger i denne konvention til stater anses med undtagelse af artiklerne VIII til XII at finde anvendelse på enhver international mellemstatlig organisation, som udfører rumvirksomhed, hvis organisationen afgiver erklæring om, at den anerkender de i denne konvention foreskrevne rettigheder og forpligtelser, og hvis et flertal af organisationens medlemslande er stater, som deltager i denne konvention og i traktaten om principper for stateres virksomhed ved udforskning og udnyttelse af det ydre rum, herunder månen og andre himmellegemer.

2. Medlemmer af enhver sådan organisation, som er deltagere i denne konvention, skal tage alle passende skridt med henblik på at sikre, at organisationen afgiver erklæring i overensstemmelse med stk. 1.

Artikel VIII

1. Denne konvention står åben for undertegnelse af alle stater i De forenede Nationers hovedkvarter i New York. Stater, der ikke undertegner denne konvention, før den i henhold til denne artikels stk. 3 træder i kraft, kan tiltræde den når som helst.

2. Denne konvention skal ratificeres af signatarstaterne. Ratifikations- og tiltrædelsesinstrumenter skal deponeres hos De forenede Nationers generalsekretær

3. Denne konvention træder i kraft for de stater, der har deponeret ratifikationsinstrumenter, på tidspunktet for deponeringen af det femte ratifikationsinstrument hos De forenede Nationers generalsekretær.

4. For stater, hvis ratifikations- eller tiltrædelsesinstrumenter deponeres efter denne konventions ikrafttræden, træder den i kraft på datoen for deponering af deres ratifikations- eller tiltrædelsesinstrumenter.

5. Generalsekretæren underretter straks alle stater, der har undertegnet eller tiltrådt konventionen, om datoen for hver undertegnelse, om datoen for deponering af hvert ratifikations- eller tiltrædelsesinstrument, om ikrafttrædelsesdatoen og om andre meddelelser.

Artikel IX

Enhver af de i konventionen deltagende stater kan foreslå ændringer i denne. Ændringerne træder i kraft for en i konventionen deltagende stat, der godkender ændringerne, efter at disse er godkendt af et flertal af de i konventionen deltagende stater og derefter for hver af de øvrige i konventionen deltagende stater på datoen for deres godkendelse af ændringerne.

Artikel X

Ti år efter denne konventions ikrafttræden skal spørgsmålet om gennemgang af konventionen optages på den foreløbige dagsorden for De forenede Nationers generalforsamling med henblik på overvejelse af, hvorvidt der i lyset af konventionens hidtidige anvendelse bør foretages ændringer. På ethvert tidspunkt, efter at konventionen har været i kraft i fem år, skal der, hvis en tredjedel af de i konventionen deltagende stater kræver det, og hvis et flertal blandt de i konventionen deltagende stater tilslutter sig det, afholdes en konference af de deltagende stater til gennemgang af konventionen.

Artikel XI

Enhver af de i konventionen deltagende stater kan, når der er gået et år efter dens ikrafttræden, ved skriftlig meddelelse til De forenede Nationers generalsekretær opsig sin deltagelse i konventionen. Sådan opsigelse træder i kraft et år efter datoen for opsigelsens modtagelse.

Artikel XII

Originaleksemplaret af denne konvention, hvis arabiske, engelske, franske, russiske og spanske tekster har samme gyldighed, deponeres hos De forenede Nationers generalsekretær, som sender bekræftede kopier til alle stater, der har undertegnet eller tiltrådt konventionen.

TIL BEKRÆFTELSE HERAF har undertegnede, som af deres respektive regeringer er behørigt bemyndiget dertil, underskrevet denne konvention, som blev åbnet for undertegnelse i New York den 14. januar nitten hundrede og femoghalvfjerds.